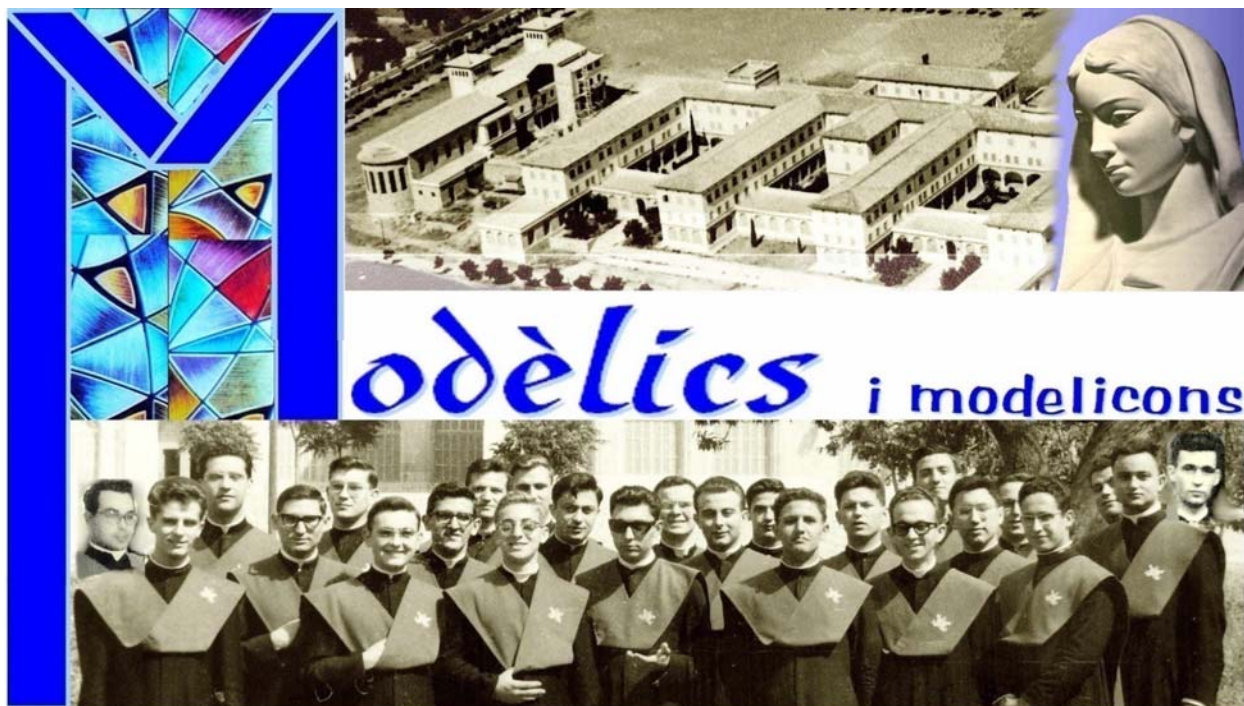

Gener 2015

Espècie de revista, butlletí o lo que sigui

nº 37

Gener 2015, n° 37

Consell de redacció:
Jaume Sancho
Toni Bennassar
Jaume Gual
Sebastià Salom

Disseny i maquetació:
Gabriel Rosselló

Edita: Gràfiques Sancho

Col·laboracions:

Per començar

Domingo Mateu p. 3

**El estudis de filosofia
al seminari de Mallorca**

Jaume Oliver p. 8

El nostre convidat

Domingo Mateu p. 23

LAREVISTA ANTORCHA

Taula rodona p. 35

**“Es Candellí” i
“Ca Nostra”**

Antoni Bennassar p. 46

Crònic

Jaume Gual p. 50

**Mn. Antoni Maria Alcover
i el temple de Son Carrió**

Rafel Umbert p. 53

**Carta circular pels
amics del seminari**

p. 66

**Entrevista a Miquel
Mascaró**

Domingo Mateu p. 67

**Plantant cara a la
pobresa**

Vicenç Jasso p. 75

Matines a la Seu

Pere J. Amengual p. 77

Opinió

p. 79

Editorial

Aquest número ens ha sortit molt llarg... tan llarg com interessant: Quan llegeixes qualsevol d'aquests articles o entrevistes, que d'antuï semblaven llargs, i al final te quedes encara amb ganes que continuïn és senyal inequívoc que el que contenen ha mantingut ben viu el teu interès. Això ens ha passat a nosaltres i n'estam gairebé segurs que també us passarà a tots vosaltres.

Hem dedicat la Taula Rodona a parlar de la revista ANTORCHA i en ella hi han participat els que coneixien de més prop el tema: gairebé tots ells en foren en algun moment directors o membres fundadors o col·laboradors quasi perpetus durant tots els anys de la seva existència. Llàstima que ja no hi hagin pogut participar ni en J. Fito ni en P. Cabrinetti ni el nostre benvolgut G. Rossinyol... Tots tres (a.c.s.) hi haguessin pogut dir també la seva!

Complementant aquest tema hi trobareu una conversa amb en Felip Guasp sobre el popular “Es Candellí” del que ell en fou fundador i el primer director.

Entre molts d'altres articles inclosos ben interessants en trobareu alguns especialment remarcables ja sigui pel seu caire de serios anàlisi pedagògica dels estudis del seminari (Jaume Oliver) o per la descripció històrica d'alguns fets memorables (R. Umbert) o per la descripció de les vetlles i festes d'estiu passades a Son Gíbert durant els anys de la nostra formació (D. Mateu), tema mai tractat fins ara a la nostra revista, així com també records d'infantesa d'unes primeres Matines a la Seu (P. Amengual), etc., etc. I això sense menyscabament dels altres articles que no esmentam ara aquí per no allargar massa aquest EDITORIAL però que certament mereixerien també ésser-hi.

Finalment volem remarcar també com a ben destacables les dues entrevistes que hi trobareu i que tenen aquesta vegada un element comú: el nostre estimat Domingo Mateu com entrevistador... i com entrevistat.

Per començar...

Gener 2015

Espècie de revista, butlletí o lo que sigui

nº 37

CONVIVÈNCIES D'ESTIU I FESTA MAJOR A SON GIBERT

Domingo Mateu

Tres mesos d'estiu a camp ras, allunyats de l'agre fecund del Seminari, l'espai protector, incontaminat i propici al creixement adequat dels futurs preveres, eren potser un temps excessiu i massa exposat a perills innecessaris. Calia trencar la llarga durada de les vacances d'estiu. Es planificaren, doncs, al bell mig del mes d'agost, una quinzena de jornades en les quals es combinarien l'abundós exercici de l'esport i de l'esplai, la docència lleugera i més oberta de matèries acadèmiques i la pràctica habitual de celebracions litúrgiques i d'acostumades pregàries conjuntes.

Cursus aestivus

Aquest parèntesi estiuenc inicialment fou designat com a "cursus aestivus", apel·lació ben suggeridora del caràcter acadèmic i formal que pretenien atorgar al curs abreujat d'estiu. D'entrada, les jornades estiuènques es bastirien amb les reflexions aprofundides de determinades matèries incloses en el pla d'estudis acadèmics ordinaris, amb la pràctica de les celebracions litúrgiques habituals i dels mateixos actes de pregària comunitària establerts per a les jornades normals de la vida de Seminari. Per al "cursus aestivus" de 1958 es programaren tres classes diàries d'aquestes matèries: exegesi de salms, metodologia, idiomes (alemany, anglès, francès), química experimental, dibuix, "Formación del Espíritu Nacional" i exercicis de redacció castellana i llatina. A més a més, un aplec de selectes personalitats d'aquell temps foren ponents d'un cicle de conferències sobre matèries de les seves especialitats, com és ara el lingüista don Francesc de Borja Moll, l'historiador don Joan Muntaner, don Llorenç Riber, l'insigne escriptor i poeta que morí a l'octubre d'aquell mateix any, l'impressor don Lluís Ripoll, el locutor de ràdio, Lambert Cortès... I a la nit, les vetlades a la fresca prenen un caire

més divertit: comèdies, sainets, fins i tot un acte sacramental escenificat pels llatínistes, acudits, cançons i jocs de mans.¹

Festa major

Ben aviat, la conveniència intuïda de facilitar una estada més lúdica i la necessitat d'enllestir tasques urgents de l'entorn rural del Seminari, com és ara la neteja del gran safareig per emprar-lo com a piscina o la collida d'ametles, aconsellaren projectar aquestes jornades amb el caire més informal d'uns dies amables de *convivència d'estiu*. D'altra banda, a partir de 1961, una vegada enllestida l'edificació de la nova capella del Seminari, on tothora hi excel·lia la presència corprenedora de la imatge de la Verge Assumpta, sota l'advocació de la qual va ser consagrat el nou temple, les jornades se celebraren, des de llavors, a l'entorn de la que fou declarada Festa Major del Seminari, la Mare de Déu Assumpta. Tots guardam encara memòria plaent d'aquelles radiants diades del 15 d'agost. L'Assumpció de la Mare de Déu era celebrada amb més sumptuositat que cap altra festa. Totes les estances de la casa, els patis, les arcades, les torres, el menjador, la capella, eren embellides amb vistoses ornamentacions al·lusives a la gran Festa. I el perfum *cruixent de fresca alfabaguera*, madurada i collida a l'hort de la Casa, era ofert a la Regina i Senyora del Seminari com a signe nostrat d'amor, d'honor i de tendresa.

La solemnitat s'iniciava la nit abans amb els divertiments propis de les revetles tradicionals dels nostres pobles i amb el cant solemniat de completes. Tanmateix, era el matí del dia 15 quan el cel d'agost, diàfan i lluminós, i la gran festa de l'Assumpció assolien el màxim esplendor. El bisbe, a qui acompanyàvem en processó de benvinguda sota les arcades dels claustres i fins a la capella nova, presidia la majestuosa celebració de la Missa Major, revestit de pontifical i envoltat d'una cort de mestres de cerimònies, de patges d'honor, d'instruïts acòlits, crucífers, blandoners, turiferaris i tota la resta de portadors dels estris litúrgics imprescindibles per completar la magnificència de la gran solemnitat. Els familiars i amics dels seminaristes omplien la capella de gom a gom i, per les ones de Ràdio Popular, la sumptuositat de la cerimònia s'espargia a tot Mallorca. L'Schola Cantorum, amb pulcra claredat i sublim entonació de veus, anava desvetllant el sentit amagat del senyal enigmàtic aparegut en el cel radiant de la litúrgia creada en honor de la Mare de Déu d'Agost: "*Signum magnum apparuit in caelo: mulier amicta sole, et luna sub pedibus ejus, et in capite ejus corona stellarum duodecim.*"

L'acurada exquisidesa de l'àpat festiu del migdia, a glòria i honor de la Verge Assumpta, arrodonia la joia abundosa intensament viscuda i generosament compartida en aquella Diada tan assenyalada.

Jocs i activitats esportives diverses omplien d'alegre entreteniment les hores escalfades de la tarda. A mitjan capvespre, érem altra volta convocats a la capella per al cant litúrgic de les vespres solemnes dedicades a l'Assumpció de Maria. Amb el salmeig gregorià, penetrant i subtil, deixàvem a les mans obertes de la Reina de llum pujant-se'n al cel *el blanc fumerol d'encens*² sorgit del caliu de tendresa filial colgat en els nostres cors. I pregàvem confiats: "*cuéntanos cosas de cielo, con tus labios de ternura*".³

Restava encara l'espectacular posada en escena d'una sèrie de festivals sobre gestes històriques i personatges rellevants de la nostra Illa sorgits per iniciativa de l'Acadèmia d'història i literatura de Mallorca amb l'objectiu de donar a la Festa Major de l'Assumpta

¹ Vegeu la crònica d'Herodotillo de la revista "Antorcha", de desembre de 1958.

Herodotillo és el pseudònim d'Antoni Pol Marcús

² P. Miquel Colom, T.O.R., Assumpta, poesia publicada a la contraportada de la revista Antorcha, nº 12, juny 1961.

³ Domingo Mateu, Himne "Virgen Asunta"

la digna i grandiosa cloenda que requeria la magna Diada, tot aprofundint el coneixement dels fets memorables de la nostra nissaga històrica.

Un Regne dins la mar fou el títol que atorgà l'autor, Pere Llabrés, al primer festival que es va representar la nit de l'Assumpta de 1961. Tot servint-se del marc clàssic de la façana del Seminari, de l'alçaria esvelta de les torres i dels efectes potenciadors de la llum i el so, els més de cent actors representaren els 10 quadres, un pròleg i un epíleg per mostrar els fets i els personatges més cabdals de la història de Mallorca des que el Rei en

Jaume la conquerí com el seu cobejat regne dins la mar.

Els episodis més rellevants de la vida de Ramon Llull, el fill major de nostra raça, varen ser escenificats en el segon festival celebrat en la Festa Major de 1962. Del mateix autor, Pere Llabrés i en un enquadrament semblant, un centenar llarg d'actors, vestits a la usança de l'època, representaren el pròleg, 9 quadres i l'epíleg de l'obra "*En gran pèlag d'amor*", síntesi lluminosa

del gran gruix d'amor sobre el qual Ramon Llull va bastir els seus dies i la seva magna obra.

La nit de l'Assumpta de 1963, de bell nou Pere Llabrés donà forma i contingut al tercer festival de la Festa Major. En 9 quadres escènics de gran bellesa, 120 actors varem dramatitzar, sota les arcades de la façana principal, les fites més destacades del recorregut missioner de Fra Juníper Serra emmarcades en el títol de l'obra representada: "*Fra Juníper, evangelitzador del mar Pacífic*". Coincidint aquell any amb la celebració dels 250 aniversari del naixement a Petra de Fray Juníper Serra, l'escenificació de la seva vida fou l'agraït i merescut homenatge del Seminari a l'humil franciscà de Petra, fundador i evangelitzador d'un nombrós seguit de missions de l'Alta Califòrnia.

El quart i últim festival d'aquestes característiques va ser dramatitzat la nit del 15 d'agost de 1965. Baltasar Coll, professor de Literatura del Seminari, fou l'autor del text i director de l'escenificació del conjunt de quadres de l'obra titulada "*Retaule marià*". Més de 200 personatges, sota les arcades del claustre dels llatínistes, representaren les escenes més reconegudes de la tradició mariana de Mallorca. Com a síntesi de la gran representació, el quadre plàstic final de l'obra mostrava Mallorca i la seva història als peus de la Verge Assumpta. Cal ressenyar el fet interessant que succeí a l'intermedi entre les dues parts de la representació: les germanes de Mn. Llorenç Ribet, presents a l'acte, feren donació al Seminari de l'englantina d'or que obtingué el poeta als jocs florals de 1907. El Rector els agrai públicament el valuós obsequi i els comunicà que seria ofert a la Verge del Seminari.

Vetlades menors a la fresca

Les convivències d'estiu, a més de les escenificacions gegantines ofertes en la nit de la Festa Major, ens donaren nombroses vetlades de gradació més modesta que ompliren

d'entreteniment divertit les altres nits ordinàries de les estades estiuenques. Sens dubte, fou en una d'aquestes vetlades menors de l'estiu de 1963 que el curs dels modèlics va interpretar el sàinet "*Nit de morts*", temptativa teatral primerenca de Jaume Sancho que, en aquelles saons, va resultar tot un èxit que poc després es va estendre als nombrosos pobles on es va tornar a representar. La bona iniciativa de reeditar-lo ara de bell nou - mig segle després i com a recordança del que foren aquells temps -, tenint en compte el savi principi del "*distingue tempora*", ens permetrà ara d'avaluar-lo benigneament tot inserint-lo en l'emmotllament d'aquella feliç i inconscient immaduresa en què vàrem viure tots plegats els nostres anys d'adolescència i joventut.

Les representacions teatrals van omplir bona part de les vetlades a la fresca. Però ens oferiren també abundosament jocs de mans i de màgia, acudits i contarelles, projecció de cinema, petits grups de veus polifòniques i notables actuacions de cantants de la Casa acompanyats de guitarra o acordió. D'entre l'aplec de cantants, deixaren empremta perdurable José Leoncio García Mallada i Joan Matas, avui monsenyor jubilat a terres de Califòrnia. Ben segur que manteniui encara a la memòria la melodia i almenys l'inici del text francès d'aquell tan conegut "*Seigneur, mon ami*" del Pare Aimé Duval, el "*Brassens amb sotana*" o el "*trobador, poeta, alcohol·lic i cantant de la fe*" com fou anomenat en aquell temps. Les elementals nocions de francès memoritzades a corre-cuita a l'aula del Sr. Batle ens serviren per copsar el sentit i la tendresa d'aquella encoratjadora proclama del Pare Duval:

*Seigneur, mon ami, tu m'as pris par la main;
j'irais avec toi sans effroi
jusqu'au bout du chemin.*

García Mallada i Joan Matas ens van commoure amb la interpretació d'altres cançons del jesuïta Duval, tretes totes elles d'oïda, directament dels discos publicats: "*Qu'est que j'ai dans ma p'tte tête*", "*Le Seigneur reviendra*" i altres. Tanmateix, García Mallada aconseguí l'entusiasme i el grau màxim d'acceptació dels companys, a més del manifest beneplàcit dels superiors, quan va crear ell mateix, joenet de vint anys, les pròpies cançons, lletra i música, els originals de les quals, pulcrament escrits a mà, guarda avui encara amb gelosa cura. Vull agrair-li la gentilesa de fer-me'n arribar una còpia per correu electrònic. La que recordareu potser amb més fidelitat és la titulada "*La vida es bella*", el primer fragment de la qual diu així:

*La vida es bella y tu no lo sabes,
porque vivir es amar.
Dios, el que todo lo puede
debe llenar tu corazón.*

Altres dues cançons, potser més arraconades, són lloances poètiques a la Mare de Déu, musicades amb ritmes vigents aleshores: "*Eres Madre*", a ritme de rock lent amb tresillos i "*Virgen Santa del Cielo*", a ritme lent d'havanera. Aquesta és la primera estrofa:

*La tierra toda se goza
y ríe el inmenso mar
porque el nombre de Maria
no cesamos de alabar.
Señora, para tí canto,
estrella de amanecer.*

Tant les creacions del Pare Duval com les de García Mallada s'ajustaven perfectament a l'únic ideari possible i viable en aquell estricte i ben definit entorn d'aprenentatge sacerdotal. Recórrer a la interpretació d'altres cançons de moda en el món profà, requeria servir-se de la mateixa melodia però modificant prèviament el text a fi d'adequar-lo a la idiosincràsia pròpia dels aspirants a prevere. Joan Matas en això, amb el suport de García Mallada, va ser tot un mestre. Esmentaré només la més emblemàtica d'aquestes modificacions adaptades al tarannà del Seminari. Es tracta de la versió que varen fer de la reeixida cançó d'Yves Montand, "*Les feuilles mortes*". Malauradament, cap dels dos conserven el text de la versió que crearen per fer-la apta i viable per ser cantada en els claustres del Seminari. Tampoc ha pogut trobar-la el nostre expert i qualificat arxiver, Joan Parets. Em serviré, doncs, dels pocs fragments dispersos que resten encara a la meua fràgil memòria. Tot i que són breus, són suficients per confirmar això que intent explicar.

"*Les feuilles mortes*" d'Yves Montand canta la tristor de dos amants, feliços el temps que gaudiren ensem de la plenitud de l'amor, però que se n'adonen que la vida de parella lentament els ha anat distanciant un de l'altre i ara res més no tenen que records i retrets que, com les fulles mortes, s'arreglen en una pala de jardí i el vent del nord se'ls enduu cap a la nit freda de l'oblit.

Mirau amb quin enginy els nostres companys saberen transformar el plany d'aquella cançó profana sorgida del dolorós trencament d'un amor de parella per un poètic cant espiritual al Déu creador del silenci de la nit amb el qual podem sentir "*la cançó remorosa de les fulles*". Els versets incomplets de la primera estrofa restaren així a la meua memòria, lligats a la melodia de la cançó:

*Jo, quan la nit és mirall de la lluna
i les estrelles tremolen de fred,
sent la cançó remorosa de les fulles...*

Record encara aquests altres versets dispersos:

*I al crear-vos Déu...
I féreu per ells la nit,
que umpl de silenci...*

Si algun benvolent lector guardàs el text complet d'aquesta entranyable cançó, li agrairia de cor que me'l fes arribar per tal recuperar la versió emblemàtica d'aquell famós poema musicat dels anys seixanta, "*Les feuilles mortes*".

Tot plegat, el *cursus aestivus*, transformat ben aviat en *convivències d'estiu*, la gran diada de la Festa Major i les divertides vetlades a la fresca de la nit, tal com s'han descrit em sembla que expressen l'essencial d'allò que volien obtenir els nostres educadors d'aquella aconsellable interrupció de les llargues vacances d'estiu per tal de reconstituir les pròpies defenses contra els arriscats contagis mundans de les malignitats estiuenques, tot retornant, ni que fos per uns pocs dies, a la climatitzada vivència incontaminada del dia dia habitual propi del Seminari. És el que he intentat expressar amb la descripció de les activitats programades per aquelles jornades resseguint la informació de les cròniques publicades a la revista "Antorcha" i trescant la prima capa de records sedimentats que guarda la meua memòria.

Els estudis de filosofia al Seminari de Mallorca (1958-1961)

Una aproximació des de la perspectiva acadèmica

Jaume Oliver Jaume

(Gràcies a Gabriel Amengual, Carmel Bonnín, Pere Fiol,
Domingo Mateu i Mateu Morro)

1. Introducció.

Amb interès i il·lusió vaig acceptar l'encàrrec de l'amic Toni Bennassar Cirer de fer un article sobre els nostres estudis de filosofia del seminari per a la ja consolidada revista "Modèlics i modelicons", cau per on davallen ja fa un parell d'anys records, vivències i reflexions dels seus protagonistes o cronistes, referits als nostres anys de formació eclesiàstica. Vaig entendre que aquest article havia d'estar elaborat, fonamentalment, des de la perspectiva acadèmica (molts altres aspectes ja han estat tractats extensament i amb diversos gèneres literaris a aquesta revista, a ells me remet. Certament, sense la seva lectura aquesta col·laboració meva pot resultar molt incompleta).

El Seminari Nou (així es coneixia popularment) constituïa un espai ubicat a una extensa finca del Vivero, popular barriada de Palma al final del carrer Aragó a mà dreta sortint de Palma, certament privilegiat per a qualsevol internat formatiu i, sens dubte, molt adequat per a un seminari. Estava comunicat amb el carrer Aragó pel carrer *Jazmín* (ara en deim Gessamí, un cop normalitzada lingüísticament la toponímia urbana), nom molt conegut per tots els seminaristes i les seves famílies, ja que era el camí normal d'arribada i de sortida del magne edifici on visquérem un bon grapat d'anys. Nom del carrer molt recordat també perquè algun superior, quan es trobava davant comportaments nostres que no li agradaven, exclamava: *"Si qualquú no li sembla bé el que feim aquí, pot agafar el carrer Jazmín"*. Quan nosaltres érem encara llatínistes primerencs, a alguns filòsofs i teòlegs no els ho devia semblar massa bé, perquè quan va caure l'avió damunt l'hort del seminari (feliçment no hi hagué cap desgràcia personal) l'any 1956 o 1957, i al cap d'uns dies es procedí al seu desmuntatge i trasllat, exclamaren *sotto voce* amb el corresponent disgust dels superiors: *"El primer que li han fet a l'avió ha estat allò que ens fan a nosaltres: tallar-li les ales"*. Recordau aquell cafè que hi havia a la cantonada, Can Comas? encara hi és!

Aquest interès i creixent il·lusió per complir l'encàrrec han estat acompanyats de sentiments contraposats: la dificultat i la complexitat intrínseques de l'encàrrec, el temps transcorregut (més de cinquanta anys), el perill d'un gran subjectivisme en els records i més en les valoracions, la necessitat de referir-me únicament al meu curs esbiaixant el relat. El meu curs, des de filosofia, fou el de Julià Cifre, Jaume Obrador, Gabriel Amengual, Pep Arbona, Carmel Bonnín, Joan i Pep Caldentey, Pere Fiol, Domingo Mateu, entre d'altres que resulta impossible esmentar d'un a un -l'any 1966 en foren ordenats de prevere vint-i-dos-, tots ells amics molt estimats (els ordenats, els secularitzats i els que no ens ordenàrem). Ens retrobam dues vegades a l'any per dinar i arreglar el món. Precisament som el curs -gens modèlic, segons els superiors-, immediatament superior al que meresqué aquest col·loquial qualificatiu i dóna el nom a aquesta revista.

I, sobretot, a l'hora de fer l'article, veia el perill de jutjar, de forma conscient o inconscient, fets i situacions de fa més de mig segle -amb tot el que ha passat en tots els ordres!!- amb els criteris d'ara. Quedava una qüestió més: era jo la persona més indicada per fer-ho? Jo únicament vaig arribar a segon de teologia i, per tant no vaig esser ordenat. No hagués estat millor algú que s'hagués ordenat i tendria, així, una perspectiva més global de tot el procés?. El fet d'haver estat jo tota la vida professor de pedagogia de la universitat garanteix un bon article sobre aspectes acadèmics de la formació eclesiàstica? Ja vos dic que no. No seria millor que l'hagués fet en Jaume Sanxo, professor titular de filosofia d'Educació Secundària, o en Gabriel Amengual, catedràtic de filosofia de la Universitat de les Illes Balears, i reconegut a nivell internacional?

Bé, deixem totes aquestes prèvies i anem al gra. Sortosament no he de fer un article amb bibliografia, no l'he de presentar a cap avaluació científica, i no l'he d'afegir al meu curriculum. Es tracta únicament d'una conversa amistosa amb tots els possibles lectors d'aquestes pàgines, que sabran suplir qualsevol deficiència, disculpar qualsevol error, interpretar correctament allò que he volgut expressar i comparar les afirmacions o valoracions incloses en aquestes pàgines amb les vivències personals pròpies o dels seus respectius cursos, viscudes col·lectivament. I també, comprendre i tolerar les meves pròpies referències personals que hi surtin.

De fet, a la sobretaula del dinar del curs de dia 11 de desembre, que tenguérem a la rectoria de Muro, quasi-diòcesi del nostre condeixeble i amfitrió, l'historiador i cronista diocesà Pere Fiol, que regenta des de fa vint-i-sis anys, (Déu meu, ja són anys!!, ja n'ha beneïdes d'ovelles i altres bèsties per Sant Antoni!!), tractàrem aquesta època de la nostra formació i de la nostra vida (sense que hi hagués opinions totalment unànimes). L'article, una vegada redactat, ha estat llegit per alguns d'ells. Malgrat tot això, la responsabilitat global és únicament meva.

2. El context.

2.1 El context general. Ens estam referint als cursos 1958-59, 1959-60 i 1960-61. El context polític, configurat pel règim franquista que es mantenia prou ferm, tancat i repressor, amb una mínima oposició. El professor de Sociologia D. Bartomeu Quetglas, deia, amb disgust dels superiors, que en temps de la Segona República *“sempre era possible trobar algú d'ideologia afí que aconseguia fer anar alguna cosa endavant, però ara tots són dels seus!”* (No cal remarcar, per obvi, que no era aquesta la visió de la majoria del clergat ni, molt menys, l'oficial del Seminari). Qualsevol protesta, vaga, revolta o sortida del guió més estricte, encara que semblàs insignificant, era durament reprimida per la policia o pel TOP (Tribunal d'Ordre Públic). Record que una vegada don Guillem Fiol, professor nostre, que aleshores estava posant en marxa Ràdio Popular, ens va comentar a una classe, amb desànim, que el delegat d'Informació i Turisme (crec que era aquest el càrrec que tenia), Francisco Soriano Frade, li va fer suprimir de la sabatina radiada una pregària mariana en mallorquí (¡¡!!). Molt intenses, però, foren les protestes de caire estrictament polític, de moviments obrers i universitaris que arribarien pocs anys després.

A Mallorca, a més, i molt potenciat pel règim, s'iniciava el turisme de masses segons el model de sol i platja, que havia de fer sortir l'economia espanyola de l'enrocament que els *planes de desarrollo* no aconseguien desenrocar del tot, i que entre nosaltres provocava una forta immigració com a mà d'obra de la construcció i de l'hostaleria (el rector D. Pere Sureda ens va dir en certa ocasió: *ja podeu resar molt, enguany s'han fet cent hotels a Mallorca!*) i precipitava un canvi social i econòmic sense precedents que trasbalsaria la nostra societat agrícola i preindustrial, que mai no tornaria esser ja la mateixa. L'arribada i l'extensió de la televisió va constituir un altre fenomen de *destrucció massiva* a molts de nivells que, entre altres efectes, aconseguí, quasi sense voler i poc a poc, retirar els rosaris, quaranta hores, novenaris i altres devocions vespertines a les nostres esglésies. L'Església, *nacionalcatòlica*, es trobava en el darrer *cul-de-sac* preconiliar, en plena atonia i covant fortes resistències al canvi que el Concili Vaticà II (1962-1965) pretenia provocar. En el nostre cas, el concili possibilità també una forta revisió de la situació política (recordau reunions clandestines a les esglésies?). Crec que el millor que oferia la nostra Església en aquells moments eren els moviments especialitzats d'Acció Catòlica, l'incipient moviment de capellans obrers i l'activitat missionera.

2.2 El context personal. Permeteu-me una referència al meu context personal en el moment de recordar els nostres estudis de filosofia i de confegir aquestes pàgines. Tenc setanta-dos anys; fa dos anys va morir la meva dona, Pilar, que vaig conèixer a la universitat de Barcelona i amb qui vaig estar casat quaranta-tres anys; fa dos anys i un parell de mesos estic jubitat com a catedràtic de

pedagogia de la UIB; quan aquest article es publiqui tendré ja quatre néts, dos nins d'en Jaume, i nina i nin de na Pilar. Estic, per tant, a un moment que me facilita, i quasi me força, el record serè i la revisió de tota la meva vida, intentant trobar claus per a la seva interpretació, tot aprenent encara alguna lliçó de tot el que m'ha passat i valorant amb molt d'agraïment persones i institucions que han fet que arribàs a ésser el que ara som (reconeixent, per descomptat i en primer lloc, els propis errors en tot el meu procés vital). Intent transformar el meu *cronos* en *kairós*, tasca gens fàcil però molt engrescadora. Per tant, no entra gens en les meves intencions ni tarannà *fer sang del passat*, ans al contrari, agrair sincerament a superiors i professors del Seminari tot el que feren per mi, segurament sense adonar-me'n com calia, sabent que la seva tasca estava limitada per moltes circumstàncies personals i contextuais (que els podia convertir a ells també en víctimes del sistema). La cosa que més he d'agrair, encara que sembli una incomprensible paradoxa, és l'ordre (no trob altra paraula) del director espiritual D. Guillem Payeras que jo deixàs els estudis eclesiàstics per Pasqua del segon curs de teologia (1963). Vist el que va passar durant els anys posteriors i la meva pròpia personalitat, crec que la meva trajectòria com a capellà no hauria estat massa feliç.

L'altra institució que me configurà significativament va ésser la universitat de Barcelona, tot i reconeixent que, enmig de les seves mancances i limitacions (no reconèixer-ho seria tenir els ulls tancats) me va facilitar una formació que mai no podré agrair suficientment. A la universitat de Barcelona com a cau de la meva formació he d'afegir-hi la ciutat de Barcelona i tot Catalunya: sempre he valorat molt haver fet els meus estudis universitaris a Barcelona abans que a qualsevol altra ciutat. Precisament amb motiu dels cinquanta anys de l'inici dels nostres estudis universitaris (1964-2014), efemèride que ens convocà allà fa unes poques setmanes, mentre saludava a col·legues i amics d'estudis, intentava reconstruir els meus anys a Barcelona amb el mateix ànim que intent ara reconstruir els meus anys de seminarista filòsof a Son Gibert. No puc deixar d'esmentar que a la trobada de Barcelona, l'amic gironí, Francesc Pélach Busón, que feu la llicenciatura en pedagogia amb mi, me comentà que ell havia estat condeixeble al seminari de Girona i després al Seminario Hispanoamericano de Madrid, de Joan Alsina i Hurtós, el jove capellà assassinat a Xile, just arribat allà. No cregueu que mai pugui separar massa, en l'entrunyellat de la meva formació intel·lectual i sentimental, el seminari de Mallorca i la universitat de Barcelona.

3. Els estudis de filosofia al Seminari: els continguts.

Ens correspongué seguir el pla d'estudis de l'any 1957, elaborat i aprovat pel bisbe Jesús Enciso (seria molt útil rellegir l'article d'en Pere Fiol al número anterior d'aquesta revista "Els plans d'estudis del Seminari"). El bisbe Enciso era especialista en Sagrada Escriptura i d'un perfil marcadament intel·lectual més

que pastoral. Possiblement mai no s'adaptà a Mallorca i no l'encertà en la seva pastoral sobre els *Cursillos de Cristiandad*, entre altres qüestions (en canvi, sempre volgué que el catecisme s'impartís en mallorquí). Resulta incomprensible que no configuràs un millor claustre de professors per al Seminari (aquest és un *punt nuclear de la qüestió i punt de partida de moltes deficiències*: ja n'hi havia de molt majors i hi mancaven especialistes) ni que no enviàs més capellans a estudiar a diverses universitats per tenir a la diòcesi mallorquina especialistes en totes les branques acadèmiques dels estudis eclesiàstics. Quan en Vicens Jasso (d'un clar perfil intel·lectual: es jubilà fa poc temps de catedràtic de Pedagogia de la UIB) li va demanar per anar a estudiar, li va contestar que no. El bisbe després comentà a terceres persones: “*Sí, sí, tendrá mucho tiempo para estudiar, irá a Biniamar*”. Sense comentaris.

Durant els anys que recordam no es corresponia el claustre amb l'edifici del seminari: aquest era totalment nou, jove, alegre, obert, motivador, un gran projecte de futur..., el claustre, no.

Els estudis de filosofia duraven tres cursos, després de cinc d'humanitats i abans de cinc de teologia.

Lògicament, a més de les matèries estrictament filosòfiques, n'hi havia algunes més de caire més general, com veurem. Gràcies als certificats d'estudis d'en Domingo Mateu i d'en Mateu Morro, hem pogut destriar-ho tot. En el següent quadre hi consten les assignatures, el curs, el professorat i la llengua d'impartició. En cursiva i negreta, les matèries estrictament filosòfiques.

Curs i assignatura	Professor	Llengua d'impartició
1er Filosofia (1958-59) Ceremonias Hist. Lit. Universal Historia de la Cultura Lógica y Crítica Psicología experimental Griego Anatomía y Fisiología Canto Piano	Mn. Josep Sacanell Mn. Pere Xamena Mn. Bartomeu Torres Mn. Josep Sacanell Mn. Francesc Payeras Mn. Pere Amorós Mn. Guillem Fiol Mn. Bernat Julià Mn. Bernat Julià	Castellà Castellà Castellà Llatí Llatí Castellà Castellà Castellà Castellà
2n Filosofia (1959-60) Ceremonias Inglés Piano Hist. Lit. Univ. y Española Canto Ontología Cosmología y Psicol. Racional Griego bíblico Física y Química	Mn. Josep Sacanell Mn. Rafel Caldentey Mn. Bernat Julià Mn. Pere Xamena Mn. Bernat Julià Mn. Josep Sacanell Mn. Francesc Payeras Mn. Pere Amorós Mn. Emili Sagristà	Castellà Castellà Castellà Castellà Castellà Llatí Llatí Castellà Castellà
3er Filosofia (1960-61) Ceremonias Pedagogía Hebreo Inglés Canto Bellas Artes Piano Teodicea y Ética Sociología Historia de la Filosofía	Mn. Josep Sacanell Mn. Francesc Payeras P. Llorenç Garí, TOR Mn. Rafel Caldentey Mn. Bernat Julià Mn. Llorenç Pérez Mn. Bernat Julià Mn. Bartomeu Quetglas Mn. Bartomeu Quetglas Mn. Pere Xamena	Castellà Castellà Castellà Castellà Castellà Castellà Castellà Llatí Castellà Castellà

Dues observacions davant aquest pla d'estudis per als cursos de filosofia:

La primera, la constatació d'una total falta d'optativitat: totes les matèries són obligatòries.

La segona, la identificació de cinc blocs de matèries (conserv el nom en castellà ja que és el que apareix en el certificat d'estudis):

* **El primer bloc**, les específicament filosòfiques: *Lógica y Crítica, Psicología experimental, Ontología, Cosmología y Psicología racional, Teodicea y Ética, Sociología, Historia de la Filosofía*. No semblen adequades pels seus propis continguts les unions de *Lógica y Crítica*, de *Cosmología y Psicología racional*, de *Teodicea y Ética*. No semblen adequades les divisions de *Psicología experimental*, per una banda, y *Psicología racional*, per altra; una única matèria que es digués simplement *Psicología* o *Introducción a la Psicología* hauria estat més encertat. Sembla molt encertada la ubicació de la *Historia de la Filosofía* a tercer curs quan ja es té una major informació. Aquest bloc constitueix un esquema clàssic de la formació filosòfica. Potser l'agrupació d'algunes matèries correspongui més a qüestions organitzatives que conceptuals.

* **El segon bloc**, les que podríem anomenar **culturals**: *Historia de la Literatura Universal, Historia de la Cultura, Historia de la Literatura Universal y Española, Bellas Artes*. Aquest bloc es pot considerar ample, sempre dins l'àmbit de les anomenades *lletres* (aquest pla en els cursos de filosofia podria recordar un batxillerat de lletres). Hi trob a faltar *Història de Mallorca*.

* **El tercer bloc**, les matèries **lingüístiques**: *Inglés, Griego, Griego bíblico, Hebreo*. El *Griego, Griego bíblico* i *Hebreo* resultaven necessàries per a la formació bíblica (de Llatí ja n'anàvem prou cansats, i a més donàvem les classes de les matèries filosòfiques -i després les teològiques- en la llengua oficial de l'Església i de les seves celebracions). L'*Inglés* era molt adient per a l'obertura a la modernitat i com a mitjà per a l'evangelització. Hi trob a faltar l'*Alemanya* (certament, vàrem tenir classes d'aquesta llengua però fora del pla d'estudis). També hi trob a faltar classes de *Mallorquí* (en aquell moment no s'emprava entre nosaltres el terme *Català*). És veritat que el filòleg Sr. Francesc de Borja Moll vingué a impartir classes, però fora del currículum oficial, de forma voluntària i a grups reduïts.

* **El quart bloc**, les que podríem anomenar **instrumentals**, és a dir, necessàries per al ministeri sacerdotal: *Ceremonias* (a cada curs, vaja nom!), *Canto, Piano, Pedagogía*. En relació a aquesta darrera matèria vull fer constar que es tractava, més que altra cosa, de *Pedagogía Catequética*, fet que justifica la qualificació d'instrumental.

* **El cinquè bloc**, les matèries **complementàries**: *Anatomía y Fisiología i Física y Química*. Hi trob a faltar una *Biología* i així hi sobraria l'*Anatomía y Fisiología*.

4. Els estudis de filosofia al Seminari: aspectes metodològics.

És prou sabut que en les anàlisis de plans de formació en general, tan important com els continguts és el conjunt d'aspectes metodològics que envolten el desplegament d'aquells. I dins els aspectes metodològics cal distingir els fonamentals: intencionalitats de fons, formació del professorat,

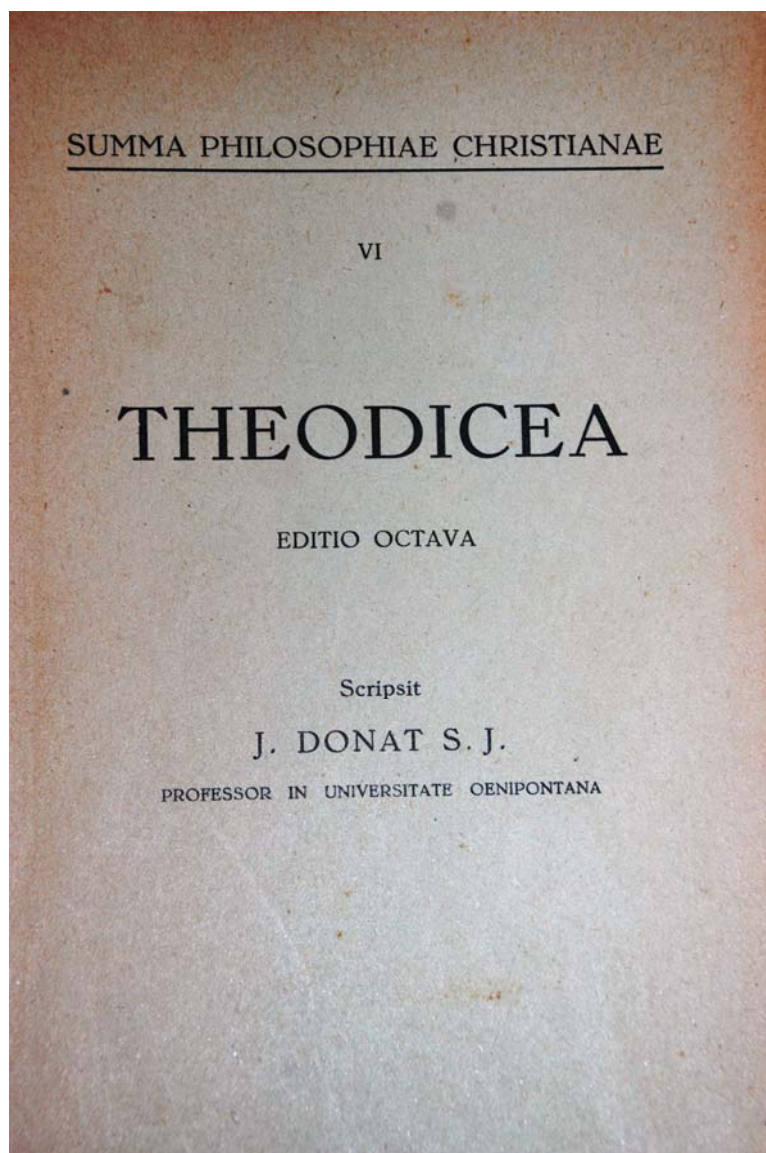
estils de docència i d'aprenentatge, implicació i motivació de l'alumnat, recursos didàctics, planificació i coordinació, etc., dels secundaris: calendari i horaris, espais per a la docència i l'estudi, aspectes administratius, etc. Sense oblidar que qualsevol detall configura l'anomenat *currículum*: experiència global d'aprenentatges (aleshores encara no s'emprava aquesta terminologia) i sobretot l'anomenat *currículum ocult* (és a dir, el conjunt d'aprenentatges que es pretén promoure sense explicitar-ho i sense que constin per escrit a cap pla d'estudis). Crec que als nostres estudis de filosofia n'hi havia molt de currículum ocult!

4.1 El punt de partida. Els estudis de filosofia al Seminari estaven plantejats no com un període amb sentit i identitat propis sinó com a introductoris als estudis de teologia i, més concretament, les matèries estrictament filosòfiques no eren altra cosa que *ancillae theologiae* (*servidores de la teologia*), i el seu enfocament tenia un caràcter apologetic i preventiu, és a dir, aclarir com no s'havien d'entendre les coses suposadament profanes i quin criteri havia de prevaler en cas de conflicte entre cultura i fe, filosofia i teologia. Les altres matèries, cada una al seu nivell, havien de tenir en la nostra formació el mateix paper. Molt lluny quedava el plantejament metodològic que considerava la cultura, la ciència i la filosofia com a grans marcs dels sabers que possibilitaven les grans preguntes existencials i culturals, i alguna resposta a qüestions fonamentals: qui som, d'on venim, on anam, què és el bé i què és el mal i quin és el sentit de totes les coses. Tot això ja ho sabíem quan vàrem començar els estudis de filosofia, però ho sabíem per respostes prèvies des de la fe i la teologia (sense haver-ne estudiat gens). Més lluny encara quedava de la consideració que la filosofia i la cultura en general podien ésser objecte de fruïció i goig, d'iniciació al cultiu lliure del pensament, de l'explosió de la imaginació, com també el gran ajut per a la incipient maduració de la personalitat que començava a configurar-se en la nostra adolescència. Per a un seminarista aquest enfocament hagués resultat totalment pernicios. Diu el gran pedagog Édouard Claparède que tota lliçó ha d'ésser la resposta a una pregunta. Nosaltres no plantejàvem preguntes filosòfiques, ni els professors ens n'estimulaven cap; **ens limitàvem a aprendre allò què deia el llibre de text**, per cert en llatí (Déu meu!) i d'un autor alemany que pertanyia al neoescolasticisme: l'inclit Joseph Donat, jesuïta, mereixedor d'unes línies de presentació.

4.2 Quina filosofia estudiàvem? El papa Lleó XIII va publicar l'any 1879 l'encíclica *Aeterni Patris* que proposava la filosofia escolàstica com a únic suport de la teologia catòlica, donant lloc a la consolidació del neoescolasticisme. La universitat d'Innsbruck (Àustria) fou la ciutadella més fortificada d'aquesta empresa, on els jesuïtes s'agafaren molt seriosament la

proposta de Lleó XIII. Joseph Donat, sj. (1868-1946) fou professor d'aquesta universitat alguns decennis dels inicis del segle XX, agafant novament el fil de l'Escola de Salamanca (del segle XVI-XVII!) i concretament del corrent suarista. Donat escrigué, des de 1910, una col·lecció completa de llibres de text de filosofia neoescolàstica en vuit toms, publicats per l'Editorial Herder, que es va emprar durant decennis per quasi tot el món a seminaris i facultats eclesiàstiques: aquests eren els llibres de text que nosaltres estudiàvem (¿?). Per cert, llegint ara les coses sense presses, m'he fixat que la col·lecció dels seus llibres de text es titula *Summa philosophiae christianae*. O sia, que nosaltres no varem estudiar filosofia sinó que varem estudiar filosofia cristiana, i no ens varem obrir a la cultura i a les inquietuds pròpies d'un adolescent estudiós d'una forma exclusivament acadèmica, sinó que ho férem a través d'un prisma exclusivament religiós: ara començ a entendre algunes coses de les nostres biografies. No crec que el fet d'ésser seminaristes i voler ésser capellans, justificàs tanta miopia en els responsables de la nostra formació. El bisbe Enciso havia manifestat que el pla d'estudis del Seminari de l'any 1957 pretenia formar “el hombre, el intelectual y el apóstol”. La nostra experiència durant els estudis de filosofia no encaixa gaire amb aquesta declaració de principis. Ens quedàrem sense una bona introducció al marxisme, a la psicoanàlisi, al conductisme i a l'existencialisme, entre d'altres corrents contemporanis.

Segons informació d'en Domingo Mateu, aquesta és la cita bibliogràfica completa dels textos del P. Donat que teníem. Val la pena fixar-se en l'edició i l'any del nihil obstat. No hi devia haver res més modern?

“Logica et introductio in philosophiam christianam. J.Donat. Editorial Herder, Barcelona. Editio decima recognita. Nihil obstat, 29-09-1944.

Critica. J. Donat. Editio nona. Editorial Herder, Barcelona. Nihil obstat, 29-09-1944.

Psychologia. J.Donat. Editio nona. Editorial Herder, Barcelona. Nihil obstat, 29-09-1944.

Ontologia. J. Donat. Editio decima recognita. Editorial Herder. Nihil obstat, 29-09-1944.

Cosmologia. J .Donat. Editio undecima. Editorial Herder. Nihil obstat, 29-09-1944.

Theodicea. J. Donat. Editio octava. Editorial Herder. Nihil obstat, 29-09-1944.

Ethica generalis . J. Donat. Editio septima recognita. Editorial Herder. Nihil obstat, 09-10-1944.

Ethica specialis. J. Donat. Editio sexta recognita. Editorial Herder. Nihil obstat, 09-10-1944.”

Per qüestió de temps he renunciat a identificar els textos de les altres assignatures. Crec que tampoc són especialment significatius pel seu paper considerat secundari en la nostra formació.

4.3 Els professors. No ens acompanyà gaire la sort. Entre tot el professorat dels nostres cursos de filosofia únicament hi havia un doctor (Pérez) i no tots eren llicenciats, i quasi no hi havia cap especialista en la matèria impartida. No hi havia cap filòsof de pes; ni cap investigador ni publicista (excepte Pérez, Sagristà i Xamena), tots capellans, un franciscà TOR, cap religiosa ni laic ni laica.

D'entre el professorat de les matèries filosòfiques, únicament era llicenciat en Teologia, i no en Filosofia, D. Pep Sacanell. Tots el recordam com un professor molt pintoresc i *tot terreny*, a més era el secretari del Seminari, capaç d'impartir qualsevol assignatura o de fer una plàtica (no davallem a detalls del com). A més era el capellà (¿?) del Real Mallorca, fet que sovint envaïa alguns minuts de les seves classes. Més que dins el món de la *Lógica y Crítica* i *Ontología* es movia millor explicant Litúrgia i *Ceremonias*; era el qui ensenyava a dir missa als teòlegs abans de l'ordenació. D. Francesc Payeras, rector del Seminari i després vicari general del bisbe Enciso, tampoc era llicenciat, ens impartia *Psicología experimental* i *Cosmologia y Psicología racional*. Semblava que sempre venia cansat a les classes i així ens anava. Record la repetida sentència seva: “*No sabem on pot arribar la ciència, però sabem on no pot arribar*”. Valenta afirmació sense contingut! Era molt afeccionat a la fotografia i autodidacte en molts aspectes. Ens donava també *Pedagogía*, però en realitat es tractava únicament de *Pedagogia catequètica*, àmbit on hi tenia més interès i

competència. D. Bartomeu Quetglas, professor de *Teodicea y Ética* i *Sociología*, tampoc era llicenciat. Era molt major i molt sord, circumstància que ens emparava en algunes de les nostres malifetes dins les classes. Ell tenia una gran trajectòria en el camp de l'acció social i, concretament, en relació a millores mutualistes per als obrers, i coneixia algunes iniciatives europees. En Franco l'envià a demanar a Burgos perquè l'assessoràs quan pensava en posar en marxa una Seguretat Social universal (crec que aquest fet no el convertí, però, en entusiasta franquista). Havia editat uns tomes de lliçons de Sociologia en castellà que empràvem a les classes i tots en tenim algun dedicat per ell. S'havia mogut en la pràctica social però no tenia un *corpus* teòric consistent (la doctrina social de l'Església era el seu fonament). Curiosament, amb ell tinguérem un contacte molt proper, per exemple visitàrem ca seva, al carrer Sant Roc, de Palma, o Son Perduet, una finca que tenia a Galilea. De *Teodicea y Ética* no cal parlar massa del que férem. Finalment, D. Pere Xamena, impartia *Historia de la Filosofía*, juntament amb *Historia de la Literatura Universal* i *Historia de la Literatura Universal y Española*. Encara que sense titulació especialitzada, va deixar en nosaltres bon record com a competent explicador que tractava de fer senzill allò que no ho era. La seva especialitat era la Història de Mallorca i de l'Església mallorquina. D'entre el professorat de les altres matèries, podem ressenyar D. Bartomeu Torres, llicenciat en Teologia, que ens impartia *Historia de la Cultura*, de molt millor record que quan impartia teologia.

El P. Llorenç Garí, TOR, llicenciat en Sagrada Escriptura, (sa mare deia que era llicenciat en Sagrada Caligrafia) ens impartia *Hebreo*. D. Llorenç Pérez, doctor en Història de l'Església, *Bellas Artes*. D. Rafel Caldentey, llicenciat en teologia, ens ensenyava *Inglés* (no concorda molt l'especialització, però n'aprenguérem). D. Bernat Julià, compositor i director de diverses agrupacions musicals, en especial de la Schola Cantorum del Seminari (cor que acompanyava les celebracions de la Seu i a la que vaig pertànyer com a baix primer), era el responsable de *Piano* i *Canto*. De la seva tasca al Seminari (també al Conservatori) se'n va derivar després una gran munió de músics, directors de corals i de dinamitzadors musicals durant molts d'anys a Mallorca, encara que com a professor era caòtic. D. Pere Amorós, tampoc sense especialització filològica, ens ensenyava *Griego* i *Griego Bíblico*. I finalment, D. Guillem Fiol ens iniciava a l'*Anatomía y Fisiología* i D. Emili Sagristà a la *Física y Química*, ambdós autodidactes i D. Emili quasi jubilat (encara que les seves publicacions sobre diversos aspectes de la Seu i sobre divulgació científica encara avui són valorades).

Evidentment, aquestes matèries eren considerades de *relleno*.

4.4 Estil de docència i d'aprenentatge.

Les tres aules eren bones (eren tres aules-curs, una per a cada un), ben il·luminades i ventilades; no sobrava espai però no en faltava. Estaven situades en el pati dels filòsofs (evidentment), davant un agradable jardí i protegides les entrades per arcades amb un terrat, allà esperàvem els professors, protegits del sol, fred o pluja. El mobiliari era senzill: taula del professor, pissarra, algun piano, algun quadre i cadires de pala per als alumnes (gens recomanades per qüestions ergonòmiques i pedagògiques, damunt les pales únicament hi caben el llibre de text i amb dificultat un quadern per prendre notes, i el cos tendeix a inclinar-se massa), ordenades en files mirant cap al professor. Estàvem col·locats per ordre alfabètic amb els becaris els primers. Una simbologia religiosa discreta presidia l'aula. És a dir, una classe molt convencional. L'aula on s'impartien *Anatomia y Fisiologia* i *Física y Química* tenia l'estructura de laboratori (era una aula-matèria).

L'estil de docència, amb petites variacions segons les assignatures i els professors, estava entre la lliçó magistral (pràcticament una conferència) o la glossa del llibre de text (anar comentant paràgraf per paràgraf o apartat per apartat). El llibre de text era l'eix de l'activitat acadèmica. Naturalment, seleccionant els continguts (això hi entra, això no hi entra, a vegades capítols sencers). Es podia demanar la lliçó corresponent a algun alumne o comentar algun esdeveniment puntual. Es feien exàmens orals i sovint davant tribunal. No teníem l'ajut d'esquemes o altres recursos, les fotocòpies encara no existien i els ordenadors ni en parlem. Les matèries filosòfiques s'impartien en llatí (quina creu!, n'hi havia que abans d'entendre els continguts havien de traduir el text): tot un programa, el llatí com a llengua oficial de l'Església esdevenia la llengua vehicular de la formació dels seus futurs ministres. No era aquesta una estratègia més de control dels aprenentatges i de filtratge dels coneixements? No era aquesta una de les estratègies de la *clericalització* dels seminaristes? No era també una forma de marcar distàncies amb la cultura, la ciència i la filosofia contemporànies? La impartició de les altres matèries en castellà constituïa també un element distintiu del moment històric: el castellà era la llengua oficial de l'ensenyament i de la cultura a Espanya. En el Seminari mai tenguérem una classe del currículum oficial en mallorquí.

No llegíem obres originals dels autors explicats, la biblioteca era poc freqüentada, no fèiem sortides que reforçassin algun aprenentatge acadèmic: tot es resolia entre l'activitat a les classes, el llibre de text i l'estudi a la nostra habitació. L'esforç bàsic nostre se centrava en l'estudi comprensiu (en el millor dels casos), i en l'estudi memorístic (en la majoria de casos). També era freqüent acudir a l'ajut d'algun condeixeble quan sorgien dificultats. Ni els professors ni els superiors havien rebut alguna formació específica per a la seva funció (eren preveres anomenats pel bisbe i això bastava). Tampoc es coordinaven entre ells, i això es notava. Fins a la llei Villar Palasí (1970) no es

filà més prim en les titulacions del professorat en el conjunt de l'educació i, també, en els seminaris.

4.5 L'alumnat. Realment constitueix l'element més important en tot aquest procés de formació eclesiàstica i hauria d'haver estat el primer en ésser tractat. Però també és veritat que allò que acaba un escrit, d'alguna manera queda remarcant i sembla que tanca tota la reflexió.

Una trentena d'alumnes integraven el nostre curs quan estudiàvem filosofia. Els més joves tenien de 16 a 18 anys, alguns uns pocs anys més, i una mitja dotzena tenien una edat que els allunyava ferm de l'adolescència (els *balarrasas*, en el nostre curs n'hi havia més que la mitjana general). Érem un grup bastant heterogeni a molts de nivells, no n'hi havia cap que hagués fet uns estudis civils previs (jo havia fet tres anys de batxiller, però tenia 16 anys quan començarem filosofia i era dels més innocents). Entre els condeixebles sorgiren moltes inquietuds de tots tipus i no érem un curs còmode per als superiors. Menys de la meitat teníem un perfil més o menys intel·lectual, però no hi havia cap entusiasme col·lectiu pels estudis. Uns pocs destacaven dins el grup i un altre gran grup anava fent. Crec que aleshores érem encara, en alguna mesura, bastant inconscients, teníem moltes rialles i juguera (uns més que els altres), hi devia col·laborar el fet de viure en un internat. És veritat que tampoc hi havia al nostre curs *destroyers* radicals del sistema, al menys a filosofia.

Els problemes personals de cada un s'anaven resolent (o no) pel superior, director espiritual o prefecte de torn (els professors únicament tenien contacte global amb nosaltres dins les classes i no exercien cap tutoria a nivell individual). No existia en aquells moments cap càrrec específic al Seminari (cap d'estudis, tutor o semblant) que es dedicàs a orientar, assessorar, informar, estimular i fer un seguiment del nostre procés formatiu a nivell específicament acadèmic (per exemple, tècniques d'estudi). Càrrec justament molt important i necessari, per això crec que estàvem bastant desorientats durant els cursos de filosofia i, segurament, perdérem molt de temps. Crec que en altres circumstàncies tots haguéssim pogut treure més profit i rendir molt més. L'activitat acadèmica tenia un sentit per ella mateixa i dins ella mateixa: aprovar les assignatures curs a curs, i no tant la seva projecció vers la nostra formació personal, intel·lectual o apostòlica.

El que, sense cap dubte, tenia un gran pes era la formació espiritual, que tots nosaltres (i el sistema, sobretot) ens preníem més seriosament: quan hi havia un problema de caire acadèmic no passava quasi res, quan hi havia un problema de caire espiritual (entès en un sentit ampli i *sempre interpretat pel director espiritual*: dubtes de vocació o de fe, aspectes morals -sobretot afectius o sexuals-, manca d'il·lusió per la vida espiritual i l'apostolat, actitud *massa* crítica davant certes coses, *no veure les coses clares* -expressió molt significativa

i protocol·litzada-, podia passar qualsevol cosa, fins i tot la sortida del Seminari (*deixar*, sense cap afegitó més, significava deixar els estudis, deixar el Seminari, deixar la vocació, si és que n'hi havia. Quines connotacions tenia aquest verb i quins nivells de culpabilització sovint generava!).

Evidentment, la prioritització *absoluta* de la vida espiritual sobre qualsevol altre aspecte de la nostra formació constituïa una greu equivocació. No tot tenia solució amb l'oració (*més hores davant el sagrari!*) i amb el sacrifici (*els cilicis!!*). Hi havia una dimensió prèvia, humana i psicològica, que tenia les seves pròpies regles i funcionament i per a la qual, en la meua opinió, ni els superiors ni els directors espirituals no tenien una preparació adequada. I l'adolescència i la primera joventut són molt importants i decisives en la configuració d'una personalitat madura i equilibrada, molt necessària per a un capellà (i per a tots els qui l'envolten). Nosaltres no érem l'eix de tot el procés; l'eix era el projecte formatiu dels capellans de la diòcesi mallorquina, al qual nosaltres ens havíem d'ajustar i adaptar, i aquest procés a vegades suposava un nivell innecessari i abusiu d'intervenció dels nostres formadors -i del sistema-, en detriment del perfil de la nostra personalitat.

Tot això no vol dir que aquests tres cursos de filosofia no constituïssin un avanç significatiu en la nostra formació cultural i espiritual; amb tota seguretat érem molt diferents i millors quan començàrem teologia de com érem quan començàrem filosofia. Però també és veritat que alguns abandonaren (potser ho feren després d'una adequada reflexió, o no), o continuaren però amb ferides innecessàries i evitables, o deixaren de millorar com ho haguessin pogut fer en tots els àmbits amb una formació i un clima diferents. També és cert que tots haguérem de superar algunes misèries o actuacions nostres, dels formadors o del sistema, i no per això s'enfonsà tot (alts i baixos en la nostra motivació, alguns comportaments nostres quasi infantils, la requisita d'obres d'en Espronceda i d'en Bécquer per part d'un superior; la prohibició de certes lectures; l'afirmació següent d'un rector: "*Més val que els seminaristes sàpiguem llevar taques de cera abans de saber res de cinema*"; renyades per fumar i altres incompliments del reglament; control per part d'un director espiritual de les nostres nadades al safareig, "*perquè el dimoni s'afica per tot*"; l'obsessió dels formadors contra les *amistats particulars*; l'ús diari obligatori de la sotana des de primer de filosofia (un altre element *clericalitzador*), etc. etc.

5. Petita cloenda. Aquests són els records i les reflexions dels anys de filosofia del meu curs, confegits amb una certa justesa de temps, que cada promoció de seminaristes podria matisar i completar. En el meu cas, malgrat tot, valor i agraesc molt el meu pas pel Seminari; ho he dit i escrit moltes vegades. Les responsabilitats de les mancances, del projecte global i de la seva execució, crec que recauen especialment en el bisbe Jesús Enciso, molt menys en els nostres formadors i professors i en nosaltres mateixos. El mèrit -és una forma de

parlar- d'allò que valoram del Seminari és més dels formadors i d'alguns professors que del bisbe. La vida al Seminari constituïa un microcosmos molt especial que suplia, en la meua opinió, moltes deficiències. A més, érem molt joves! I això sempre idealitza qualsevol època passada i la converteix en objecte de nostàlgia.

Aquest article està elaborat des d'una perspectiva acadèmica, això no vol dir, ans al contrari, que no es reconegui que, més enllà de les assignatures i classes, no hi hagués al Seminari moltes inquietuds i realitats culturals i formatives (a nivell individual o col·lectiu) que ens configuraren també i ens influïren molt significativament (torn insistir en la lectura de números anteriors d'aquesta revista). Tot i amb les mancances esmentades en l'aspecte acadèmic, la iniciació a la filosofia ens obrí camins que alguns de nosaltres seguiren amb interès. El nostre esforç, el sentit comú, l'instint de supervivència i la mà de Déu, degueren fer també alguna cosa. L'hàbit d'estudi, l'afició a la música, el sentit del deure, la força de voluntat, la responsabilitat, la capacitat de treball, la generositat, la sensibilitat, unes certes formes de comportament, l'hàbit de parlar en públic i d'altres habilitats personals i relacionals (per exemple, la precisió en el llenguatge i en el pensament per l'aprenentatge i la pràctica del llatí), *en la mesura en què les assolírem*, no són una mala herència d'aquells anys. Ésser capellà o haver estudiat al Seminari un grapat d'anys era, en aquells moments a Mallorca, pertànyer ja al món de la cultura. Conèixer i estimar Jesús de Natzaret fou, però, el millor regal d'aquella època. També és ben cert que durant l'adolescència i primera joventut sorgeixen i es consoliden amistats que duren sempre. Vos ho puc ben assegurar!

Una abraçada i millor any 2015!

El nostre convidat

DOMINGO MATEU CONTI

“L’entrevistador entrevistat”

Antoni Bennasar

En Domingo és un excel·lent col·laborador de la nostra revista i es fa present en tots els números entrevistant quasi tots els seus condeixebles. Nosaltres li tenim tanta estima que ja el consideram també un “condeixeble honorífic”. Però a ell, que ha entrevistat tanta gent, encara no li havia arribat l’hora. Per tal motiu, en J. Sancho i jo, després d’una agradable i distesa visita que li férem a casa seva, li formulàrem unes preguntes que han donat lloc a aquestes respostes.

1- Ens podries descriure l’ambient que vas viure abans de la teva entrada al Seminari?

Vaig néixer i créixer en la plenitud de la nostra miserable postguerra, i sent el més petit, i sens dubte el més privilegiat, de cinc germans i tres germanes, sovint em sent orgullós de reconèixer que vaig ser surat d’amor més que de pa. Tot i que el pa negre, l’únic que coneixia aleshores, i altres imprescindibles recursos escassejassin a casa nostra, som conscient avui de la increïble alegria en què vaig viure la meva primera infància. L’afany obstinat per donar-nos a tots la millor creixença va obligar mon pare a deixar l’ofici de sabater - un estúpid accident a la mina de plom de Son Creus l’havia deixat coix d’una cama - per fer primer de manobre picapedrer, després de cobrador d’imposts municipals i finalment d’encarregat de la

matança a l'escorxador del poble. Ma mare havia de deixar sovint la casa per guanyar uns diners acceptant eventuais treballs casolans: fer bugada i planxar a casa de les poques famílies benestants de Bunyola; també anava adesiara a la comuna de Bunyola a cercar llenya per coure el pa i el menjar. A tocar dels vuit anys, els germans majors hagueren de deixar l'escola per iniciar l'aprenentatge forçat d'un treball que garantís mínimament les garrofes de la família. Amb la mateixa finalitat, les germanes, nines encara, iniciaren el servei o la guarda d'infants a famílies acomodades de la petita vila de muntanya. Aquest i no altre havia de ser el meu destí natural. El fet però de ser el més petit de la casa ja m'estalvià la retirada obligada de l'escola als vuit anys. En tenia deu i era lliure i feliç a casa, a l'escola i al carrer quan la sort vingué a capgirar-me el destí: la sorprenent proposta del jove don Guillem Payeras va fer possible el meu ingrés al Seminari menor.

La duresa de la situació descrita, de forta dependència a la misèria general d'aleshores, era dignament suportada pels pares i germans i no era obstacle perquè es fes palpable i contagiosa l'alegria de ca nostra. Els pares estaven íntimament convençuts que era Déu mateix qui ens volia en aquella posició i, lluny de queixar-se o rebel·lar-se, l'acceptaven amb resignada submissió. Aquesta actitud de fe elemental, no reflexionada, juntament amb el caliu familiar i la vivència a ultrança de l'honradesa i el joc net per part del pares i germans són els valors que inconscientment vaig poder "interioritzar" en aquells primers anys d'infantesa. La reconeguda religiositat col·lectiva del poble de Bunyola els anys quaranta i cinquanta i el prestigi i reconeixement social de la clerecia d'aquell temps va fer encara més atractiu el somni increïble d'iniciar la carrera de prevere.

2- Passares el primer any d'internat en el Socors. Explica'ns com era el dia a dia en aquell vell edifici i com t'hi senties.

En el mes de setembre de 1951, als 11 anys, ja compartia amb la resta d'al·lotells vinguts per a la mateixa causa des de tots els indrets de Mallorca les improvisades, precàries i ombrívoles instal·lacions del Seminari menor, ubicat aleshores a l'ala antiga del Convent dels Agustins que dona avui encara al carrer del Socors. L'edifici que ens allotjà aquell primer curs tenia greus carències bàsiques. Record molt bé la sala gran de teatre convertida en sala d'estudis; el prefecte de torn - don Bartomeu Cànoves, don Toni Pérez Ramos o don Rafel Bonnín - ens vigilava des de la taula instal·lada dalt de l'escenari. I en el balcó de la llotja posterior apareixia quan menys t'ho esperaves la figura esvelta i prima de don Miquel Moncadas imponent, sense dir res, temor i reverència. Una sala del tercer pis servia de dormitori comú. Cadascú, en ingressar, havia de portar de casa, a més de la taula i la cadira d'estudi, el llit amb el matalàs i el tapament adequat, una ribella amb el corresponent peu de ferro i un pitxer de llauna per a l'aigua de rentar cara i mans. El bany complet, un pic per setmana, l'havíem d'anar a fer a les dutxes del Seminari major. En el mateix pis hi havia el menjador. La capella era la petita esglesiola que hi ha al costat de l'església del Socors. Per anar-hi, passàvem en fila primer per damunt el trespol de fusta, imaginau-vos en el silenci del matí o de la nit el renou fosc de centenars de potades infantils, i després travessàvem l'obscuritat del cor de l'església del Socors i,

d'un en un, baixàvem els escalons en espiral d'una estreta i fosca escala de caragol. Jugàvem tots junts, no sé com ens hi encabíem, en un minúscul pati quadrat, separat del carrer per una paret de marès, alta i prima. No sabia dir on s'ubicaven les aules ni quins professors ens varen impartir les cinc assignatures d'aquell primer curs. El cert és que, malgrat les mancances i les deficiències del vell Casal dels Agustins, m'hi vaig sentir tan bé que em semblava viure en un palau.

3- Després d'aquest any del Socors feres un parèntesi dins la teva vida de seminarista. Quin fou el motiu?

Efectivament, a finals d'octubre de 1952 els priors decidiren enviar-me cap a casa a fer una cura de repòs. Em queixava que em feien mal les articulacions dels peus i concertaren una visita amb el Dr. Josep Sureda i Blanes que vivia i tenia el despatx al cap damunt del carrer Baró de Pinopar. Record com si fos avui que m'hi acompanyà - jo de Palma no en sabia les tresques - l'amic Tomeu Suau Mayol. Del detingut estudi que em va fer el Doctor Sureda i Blanes va deduir que es tractava de "reumatisme articular agut" i que convenia curar-lo bé des d'un principi perquè, tot i que no era greu, podia a la llarga afectar el cor i deixar seqüeles per a tota la vida. La cura recomanada aleshores comportava estar-se al llit reposant el temps que fos necessari i atacar la malaltia amb els medicaments "salicilitat" i "piramidon"; al mateix temps, anar comprovant amb freqüents analítiques la velocitat de la sedimentació de la sang. Vaig haver d'estar-m'hi dos anys en el llit de repòs. Molts recordaran les pregàries per a la meva recuperació que es feien sovint en el Seminari i la peculiar sortida a Bunyola que es va organitzar perquè els companys seminaristes "desfilassin" per l'habitació de casa on reposava i em saludassin un a un.

El llarg i lent tractament del Dr. Sureda i Blanes em va permetre de recobrar la salut, tot i que al llarg de la meva estada en el Seminari, els superiors, i especialment don Guillem Payeras, van disposar que, com a mesura de prevenció, no anàs els matins a les dutxes d'aigua freda que recomanaven als altres com a teràpia ascètica per vèncer els paranys de la concupiscència adolescent. Pens igualment que, per conveniència de la meva salut, no em demanaren d'incorporar-me a terres de missió, ni al Burundi, ni al Perú.

4- Com podries expressar el que proporcionà la llarga estada en el Seminari (tant en l'aspecte cultural, psicològic i religiós)? I com t'ha servit en la teva vida posterior? Com valoren ara la influència que tingueren els superiors en la teva formació?

He afirmat en més d'una ocasió que en el Seminari vaig aprendre i assimilar gairebé tot allò que som i tot allò que sé. I afegesc ara amb gran complaença que em sent molt sortat i agraït, de manera molt especial al meu estimat don Guillem Payeras, gràcies a l'interès i a la generositat del qual vaig poder gaudir d'un espai únic i d'un temps irrepetible:

l'estatge del Seminari i la vivència privilegiada del procés de formació acadèmica i presbiteral.

És innegable que l'aspecte cultural de la formació rebuda va tenir considerables mancances tant en el pla d'estudis elegit pel bisbe Enciso, com sobretot en la reduïda competència de bona part del professorat, molts d'ells ja majors i sense la titulació ni l'especialitat adients per a les matèries que impartien. No obstant això, al marge d'aquestes deficiències, la dedicació i solidesa en l'aprenentatge acadèmic, els saludables hàbits pedagògics, la dretura moral i ètica, l'honradesa i l'honestetat en el comportament, el gust per la feina seriosa, ben feta i altres humanes bondats són valors culturals i morals perfeccionats aleshores que han esdevingut, en les etapes posteriors a la del Seminari, fonament del prestigi, de la reconeixença i del bon quefer professional en les tasques

laborals exercides i en la competència per a la bona gestió d'altres serveis i lleures voluntàriament assumits.

Des del caire psicològic, valor aquella llarga estada compartida amb condeixebles i amics com a plenament reeixida per a mi: tret d'algun indefugible contratemps, record haver viscut aquells anys d'adolescència i joventut feliç i content, convençut d'actuar amb fidelitat als que eren llavors principis bàsics de la meua manera de ser. Passats molts anys i després d'haver optat per camins radicalment diferents, encara continuu pensant que el que vaig viure en el Seminari és segurament el millor que m'hagi pogut passar en el meu procés de creixement com a persona.

Tampoc vaig tenir massa dificultats en l'assimilació de la peculiar i intensa religiositat del temps de formació. Tot i les propostes inacceptables d'alguns rars predicadors d'exercicis i recessos espirituals, em vaig donar amb gust i sinceritat a les pràctiques quotidianes de pregària comunitària i a l'esplendorosa celebració litúrgica de les grans festes. Cert que les activitats espirituals, com tota la resta d'activitats del Seminari, tenien com a finalitat primordial anar aconseguint progressivament la transformació del personatge humà que aspirava al sacerdoci en personatge totalment i exclusivament sacerdotal. Per això, la meua fe d'avui mantén encara el bessó essencial, encara que nuu, esporgat de tot allò que ens fou donat com a expressió pròpia i exclusiva de l'espiritualitat clerical.

Pel que fa a la influència dels superiors sobre la meua formació, pens que actuaren en general amb innegable bona intenció i que tots, sotmesos potser inconscientment als

principis i a les exigències del rigorós sistema establert, varen exercir el càrrec tan bé com varen saber. Tanmateix, he de dir que era tan innocent en aquelles saons que no em vaig sentir personalment manipulat ni per don Pere Sureda, el qual és ara justament criticat; abunden a la revista revisions fortament crítiques a la seva peculiar manera d'exercir el rectorat, per actuacions seves d'intencionalitat confusa o tergiversada.

5- En el Seminari tengueres un paper molt actiu. La teva paraula era present en quasi tots els esdeveniments d'aquella casa de Son Gibert.

Què representava per a tu tot això?

És cert que la facilitat i la bonança en els estudis em va facilitar la dedicació de moltes hores al cultiu d'altres aficions personals. Diguem que vaig poder exercir d'aprenent aplicat d'algunes, potser massa, activitats extra-acadèmiques. M'ha agradat sempre la paraula: emprar-la cercant-li el rastre més poètic per descriure vivències personals o col·lectives. Deien que per llegir en veu alta tenia una dicció clara: record que don Llorenç Escalas, jo era encara llatísta, em va triar per llegir la introducció al poema simfònic "Los pinos de Roma" de Respighi. Des de llavors, he exercit sovint l'ofici de lector. Tenia bona mà per al dibuix: la revista "Antorcha" guarda una ampla mostra dels dibuixos que vaig fer per il·lustrar creacions literàries de tota casta. L'afició més coneguda i millor acollida pels superiors va ser sens dubte la fotografia. Fou atesa de seguida i sense cap problema la necessitat d'instal·lar, a una de les habitacions del Seminari, un laboratori fotogràfic. D'aquest en sortiren nombroses ampliacions de la imatge de la Mare de Déu Assumpta i moltes altres belles reproduccions. Acceptaren amb gran complaença i tot el suport que calia el projecte de fer murals de 3x5 metres amb fotografies simbòliques d'indrets de Mallorca evocadors entre d'altres de la figura de Maria, Stella maris, o del lloc de treball del fuster Sant Josep. En Ramon Serra, al cel sia, i jo mateix teníem via lliure per fer les sortides extres que fossin necessàries per anar en moto el dia més oportú i a l'hora més adient de llum a fotografiar on fos l'indret elegit. Confés que ampliàrem lliurement aquesta suposada justificació per fer altres sortides no relacionades amb la captació fotogràfica del racó escollit.

Tot plegat, va representar esmerçar moltes hores a la realització de bon grat d'aquestes activitats artístiques, interessants i personalment molt satisfactòries, però potser, a vegades, en detriment d'altres activitats més fonamentals.

6- La primera experiència de capellà la vas viure a Sóller. Què en recordes?

El setembre de 1966, tres mesos després de l'ordenació sacerdotal, vaig incorporar-me, com a vicari coadjutor a la primera i única parròquia on vaig prestar servei ministerial: Sant Bartomeu de Sóller. Es tractava d'una parròquia ben tradicional, dirigida aleshores pel rector, don Joan Canals, un home intel·ligent, habitual lector dels teòlegs d'avantguarda, però gens amic d'innovacions, satisfet i implicat només a mantenir i a continuar fent allò que sempre s'havia fet. Don Joan Lladó n'era el vicari més antic i de més edat; es cuidava preferentment de visitar i atendre amb molta cura els malats.

L'amic Felip Guasp, des de feia un any, era també vicari de la mateixa parròquia; ell i jo érem els vicaris joves.

Com sol passar quan t'enamores per primera vegada, vaig viure aquella experiència amb gran il·lusió i entusiasme, plenament dedicat a les tasques que m'assignaren. Novell aprenent de consiliari de l'Agrupament Capità Angelats i Valentès Dones, guard encara intacta a la memòria aquella primera inesborrable empremta dels anys d'apassionada i juvenívola dedicació als joves escoltes de Sóller, sacsejats, en aquell tombant històric, per la immensa maror d'unes onades de canvis radicals que, vingudes de lluny, qüestionaven i posaven en dubte les fins aleshores intocables veritats, creences i principis nostrats en què havien estat instruïts i educats. El mateix repte em fou donat de viure quan ens vàrem engrescar els preveres més joves en l'intent de posar al dia la fe i els antics costums de petits grups de matrimonis, de gent adulta interessada a conèixer i a viure l'aggiornamento impulsat pel Vaticà II, d'altres grups oberts a la renovació de pràctiques caducades. Vingueren de fora especialistes en cursets de renovació conciliar. En mi mateix es va despertar la necessitat d'aprofundir els estudis de pastoral i catequesi amb l'objectiu d'aconseguir l'apropament i la transmissió del missatge evangèlic en el propi llenguatge de la gent. En acabar el tercer any de servei a la gent de Sóller, se'm va obrir la possibilitat d'anar-me'n a Brussel·les per fer dos anys d'estudis a l'Institut Internacional Lumen Vitae, adscrit a la Universitat de Lovaina.

7- Després d'aquesta experiència parroquial anares a Brussel·les a estudiar durant dos anys. Què et proporcionaren aquests anys?

L'octubre de 1969 vaig ingressar al *Lumen Vitae* de Brussel·les, juntament amb en Rafel Servera, una vintena llarga de capellans, frares i religiosos espanyols i la resta fins a 164, seglars, clerecia i religiosos de països europeus, d'Amèrica del Nord, un nombrós grup procedent de Canadà, d'Amèrica del Sud, sobretot del Brasil, de Mèxic, del Líban i alguns d'Àfrica.

La concurrència a "Lumen vitae" d'aquesta àmplia i molt diversa pluralitat d'homes i dones d'Església vinguts de tot el món per a la recerca simultània d'una inajornable innovació dels serveis eclesials fou sens dubte el factor més enriquidor, transcendent i fructífer d'aquell privilegiat

període d'estudi i d'aprofundiment. Varen ser dos anys complets de recerca exclusiva, intensa i seriosa, tutelada per un claustre de professorat d'altíssima competència i prestigi, de nous camins per a l'actualització de la funció del prevere i del seu servei en una societat en procés d'irreversible i profunda transformació.

És evident que al llarg d'aquella intensa estada d'aprofundiment a Brussel·les els valors assumits fins aleshores i el model sublim de personatge sacerdotal en estat pur, únic i exclusiu, "interioritzat" segons el paradigma vigent en el temps de Seminari, varen ser seriosament qüestionats i s'anaren esmicolant a poc a poc. Fruit d'aquest procés d'estudi i reflexió, vaig anar congriant l'inici del que acabaria sent el canvi radical de rumb que prendria la meua vida pocs anys després.

8- Tenc entès que et tocà fer el servei militar com a capellà castrense.

Ens en pots parlar? És veritat que fores sancionat a passar un temps a Cabrera? Quin fou el teu delictes?

El bo de don Guillem Fiol, vicari general en aquelles dates, el dia 5 d'abril de 1971, mentre seguia el segon curs d'estudis a Brussel·les, per correu urgent, em va enviar un escrit molt breu per notificar-me que, d'entre els onze capellans mallorquins proposats a la llista tramesa per la Vicaria Castrense, per sorteig, havia sortit designat per prestar el servei militar com a capellà, d'acord amb el vigent conveni entre l'Església i l'Estat. Em demanava sense cap revolt que em preparàs per incorporar-me de seguida que em comunicassin la data de presentació. Pocs dies després, l'11 d'abril, festa de Pasqua, en resposta a la, segons ell, "comprensible" indignació meua, m'enviava una segona carta, extensa, en la qual m'explicava el perquè i els detalls del sorteig i les gestions fetes pel bisbe per demorar uns mesos la incorporació a fi de poder acabar els estudis. M'explicava que el bisbe no va voler designar ell directament un dels onze proposats i cap d'aquests va ser voluntari per a la prestació del servei militar. Per unanimitat decidiren designar per sorteig qui li tocàs ser mobilitzat, havent exclòs prèviament els tres de la llista que varen considerar no podien ser designats per causes justificades: en Miquel Deià, al cel sia, per malaltia i atacs epilèptics; en Felip Guasp, pel delicat estat de sa mare i ser l'únic que podia cuidar-la; i en Jaume Obrador per prestar servei en el Burundi.

El fet és que el meu nom ja s'havia comunicat a Vicaria Castrense. Una tercera carta de don Gillem Fiol de dia 15 de maig del 71 me comunicava que, gràcies a la gestió del bisbe, semblava que no m'hauria d'incorporar fins el mes d'agost. Tanmateix, la mentalitat *cuadrada* dels castrenses no entén massa de raons i justificacions personals: els era indiferent que jo volgués acabar tots els exàmens de final de llicenciatura. Amençant, m'urgiren a incorporar-me el mes de juny. Vaig haver de deixar a punt d'acabar la tesina, però no vaig voler deixar Brussel·les fins després d'examinar-me de la darrera assignatura. El matí de dia 19 de juny vaig presentar-me davant el "teniente coronel vicario", don José Luís Quintana, una vegada que el soldadet de guàrdia li hagués anunciat el meu nom. Sentir el meu nom i aixecar-se enèrgicament de la cadira el tinent vicari per rebre aquell que feia dies esperava i voldria no haver-lo d'esperar, tal com mana la disciplina militar, va ser tot u. Per tota resposta a una inesquívole estreta de mà, vaig rebre inesperadament el primer crit: "Siéntate". Va ser sens dubte el símbol inequívoc d'allò que m'esperava al llarg dels propers dos anys: exercir el ministeri en un

món estrany, per a mi incompreensible, violentant constantment la meua consciència i les meues conviccions més profundes.

El fet de ser castigat a un exili de 15 dies a Cabrera és una bona mostra del que acab d'expressar. El càstig responia al delictes de negar-me a dir a les misses l'obligada pregària per Franco: "Et famulos tuos... ducem nostrum Franciscum..." En un escrit oficial de 17 d'agost del 71, m'advertiren del meu deure inexcusable de recitar aquesta "colecta imperada" *en todos aquellos lugares -aun los no sagrados- en los que se ejerce la jurisdicción castrense, viniendo a ser Ud. el responsable de su incumplimiento y ateniéndose en consecuencia a las sanciones a que hubiera lugar.*

El dolç exili a Cabrera, en companyia del progressista capità Fuster, fou l'inesperat i saludable oasi de pau i de natura enmig de la solitud d'aquell desert militaritzat. La bonança durà quinze dies. La praxis d'aquell servei interiorment rebutjat m'atiava el foc de la crisi: cada dia em sentia més representant no sols d'un "sistema eclesiàstic"

sinó d'una Església casada amb un règim feixista que jo no podia suportar per inhumà i, sobretot, per antievangèlic. La vivència perllongada d'aquesta situació obligada i malsana, de contradiccions contínues, de fingiments absurds i de silencis imposats va acabar obrint en el meu esperit una ferida impossible de tancar i decisiva a l'hora de prendre la decisió d'abandonar el ministeri.

9- Com vas viure el procés de la secularització. Quin paper hi jugà el Bisbe?

L'entrevista s'ha fet potser massa llarga i aquesta és una pregunta que demana una reposada resposta. He de dir d'entrada que la crisi va ser primerament ideològica. La lúcida, madurada i dolorosa decisió de deixar el ministeri davant la impossibilitat de portar personalment a terme les innovacions que considerava imprescindibles per a una presència evangèlica d'una Església intel·ligible per al nou món que naixia, es va gestar tot al llarg de l'acurat i intens període de formació a l'estranger i, com he dit poc abans, en va accelerar la urgència els desconcertants dos anys de servei forçós a les milícies castrenses. Es va encetar així la crisi a mesura que em feia conscient del gran esbaldrec que s'anava obrint entre allò que era com a prevere –home de la Paraula i de l'Eucaristia – i allò que era com a simple ser humà, home del meu temps, igual com qualsevol altre home, home de deures i de drets primerament humans. La meua fe s'anava fent adulta i molt crítica. Descobria amb molta claredat l'abisme que separava la fe adulta d'una fe infantil, no madurada.

Acabada la prestació del servei militar, vaig demanar audiència a Don Teodor amb l'objectiu d'exposar-li allò que voldria fer si es donaven determinades condicions. Ben conscient que jo no era el mateix de feia quatre anys, estava disposat a tornar a Sóller, tot i les dificultats que hi trobaria de part de certa gent, del rector i d'alguns sacerdots majors de servei encara a la parròquia. Mantenia no obstant la il·lusió i estava disposat a donar-me tot sencer al repte d'aconseguir una renovació seriosa i radical de la comunitat de Sóller, tal com jo l'entenia: lluitar per arribar al mínim essencial evangèlic, separant-lo molt clarament d'allò que avui no sembla útil per a la vivència de la fe. Entenia la figura del prevere com el missatger de la Bona Nova i l'animador de la Comunitat compromès a promoure els valors evangèlics, sense cap privilegi, fent un treball remunerat per guanyar-se el pa, cèlibe si en tenia el carisma, casat si així ho considerava més convenient. Per a mi era l'únic camí de sortida, els altres camins coneguts tenien barrat el futur.

¿Quin era el parer de don Teodor? A nivell personal, va estar plenament d'acord amb el meu plantejament. Entenia que el Vaticà II havia iniciat els primers passos cap a aquesta nova concepció del servei ministerial basat en els principis evangèlics i en la mentalitat de l'home modern; però seguint el pensament i el tarannà tradicional de l'Església oficial, de la qual com a bisbe n'era representant, veia impossible que en un futur immediat la Conferència episcopal pogués acceptar de promoure aquest nous plantejaments. Això em va trencar tota esperança. No era possible, almanco a curt termini, treballar en les línies proposades per a la renovació evangèlica del servei ministerial. Aquesta posició em va portar a la convicció personal que era un camí sense sortida voler seguir com a representant d'aquesta Església ancorada en el passat i compromesa a continuar mantenint les actuacions i principis que la societat considerava caducats.

Presa la decisió de deixar el ministeri, el lleial respecte, el suport amical i la plena confiança del bisbe Teodor es mantingueren com abans. El desencís i la frustració d'aquest incomprensible i desconcertant desenllaç causà d'entrada un fort impacte sobretot als meus pares. Mai agrairé prou a don Teodor que acceptàs de bon grat venir a ca nostra per convèncer-los, amb la reconeguda garantia de la seva autoritat, que la decisió presa era la més recomanable i convenient. Poc després, vaig ser dispensat de les obligacions sacerdotals i reduït a l'estat laical per decret de Pau VI de 22 de novembre de 1974.

10- Decidires formar una família. Com arribares a aquesta decisió i que t'ha reportat?

Aquell nou tombant, iniciat als 34 anys, em va obligar a refer quasi per complet la meua existència. A deshora, tant a nivell humà com espiritual. Vaig passar pel tràngol humiliant d'haver de fer-me home una segona vegada. Necessitava un treball per guanyar-me el pa i una parella per recórrer junts els viaranys incerts de la nova vida. En solitari, no hagués superat els esculls emergits en la mar insegura de les de les meves certes esfondrades. De bell nou, vaig experimentar la sort en les casualitats que m'ha

estat donat de viure: la mà acollidora de n'Antònia Maria Lladó em conduí suaument de l'amistat sorgida el temps d'estada a Sóller a un tímid enamorament que de seguida es va fer gran. El 31 de març de 1975 el cosí Pau Coll, al cel sia, missioner dels Sagrats Cors, va presidir el nostre casament a l'esglésiola de la Bonanova. Amb el cor a la mà, puc dir ara, prop de quaranta anys després, que, gràcies a ella, el millor que m'ha pogut passar és haver optat per entrellçar els nostres destins. Ella, ulls clucs, acceptà el risc de lligar-se de per vida a un home malsegur, a un home vacil·lant fent camí cap a un futur imprevisible i gens garantit. Ara sé, gràcies a ella, quin gruix humà m'ha donat l'amor d'esposa, com és de dolç i tendre l'amor de mare, com ha crescut i s'ha engrandit l'amor de pare i de padrí en l'agombol plaent i agraït dels quatre néts que ens han donat els dos fills nostres. Fa uns anys, en un article del diari Balears vaig llegir aquesta frase atribuïda a Hodding Carter, un autor per a mi desconegut: *"Només hi ha dos llegats perdurables que podem aspirar a deixar als nostres fills: un, arrels; l'altre, ales."* Junts i amb tota l'energia del nostre coratge intentam deixar-los l'herència d'aquest dos llegats: arrels per créixer i ales per volar.

11-Treballares molts d'anys a la C. d'Educació. Com fou per a tu aquesta experiència?

La sort en l'aspecte laboral, l'altre puntal bàsic que en feia falta en la meva nova vida, vingué de la mà de don Gabriel Barceló Rul·lan, l'enyorat amic que ens va deixar a finals del 2010. Ell em va recuperar de la precarietat d'un treball inicial que vaig haver d'acceptar, per no tenir cap altra alternativa, de l'Editorial Miñón de Valladolid, en qualitat de delegat d'aquesta empresa per a la venda de llibres escolars als col·legis de les nostres Illes. D'entrada, em va oferir un contracte per treballar com a administratiu de la Unitat Tècnica de la Delegació Provincial del MEC, departament regit aleshores per l'arquitecte i els tres aparelladors que gestionaven les obres de construcció, ampliació i reforma dels nostres centres d'ensenyament públic. Havent superat poc després l'oposició al cos administratiu de funcionaris de l'Estat, vaig poder obtenir la destinació, ara ja definitiva, a la mateixa Direcció Provincial, ubicada llavors a un gran edifici del Centre Comercial "Els geranis". Passat un breu temps a la Unitat de Centres, vaig ser nomenat cap de la Secció de gestió de personal tenint com a responsabilitat la tramitació administrativa de les situacions professionals de tots els funcionaris de la docència pública d'aquesta Comunitat. Això em va permetre de tenir la coneixença i una relació molt propera amb una gran majoria de mestres i professors d'ensenyament secundari que acudien al despatx a resoldre incidències administratives personals o canvis en la destinació del centre de treball. Durant prop de trenta anys, fins a la meva jubilació del servei actiu el setembre de 2006, vaig exercir amb plaent dedicació aquest mateix càrrec assumint sense greus traumes, a finals de 1997, el pas de la Direcció Provincial, dependent i a l'empara dels serveis centrals del MEC en la seva gerència perifèrica, a la Conselleria d'Educació amb competències transferides, assumint el projecte d'esdevenir servidors públics dels nostres conciutadans, des de les institucions pròpies i en la llengua que ens defineix com a poble. Aquest pas va comportar el trasllat al nou edifici del que

noblement s'anomena ara carrer d'Alfons el Magnànim, abandonant les antigues i enyorades dependències dels "Geranis".

La clau del reconeixement i del bon quefer professional es troba segurament en el fet que, a força d'hores i més hores de presència pròpia i de companyia feineria i amical dels qui hi treballàvem, aconseguírem de deixar, entre les parets acollidores i l'estimada paperassa, veritables senyals d'humanitat, fragments inoblidables de joiosa joventut, retalls esparsos de vida que ens mantenen lligats per sempre a altres temps, a certes persones, a determinats espais laborals que aconseguírem transformar des de la fredor d'un quefer sense nom al caliu d'una tasca de creació personal i humanitzadora.

12-També em consta que exercires per espai de molts d'anys com a vice-president del patronat de la Fundació Natzaret. Explica'ns en que consistia la tasca d'aquesta Institució.

La llarga durada - des de 1986 fins el 2012 - de la meua presència a Natzaret com a membre i, quasi des de l'inici, com a vicepresident del Patronat, em va arribar, via Joan Sunyer quan hi exercia de delegat del bisbe, com a l'acceptació d'una petició personal del bon amic D. Teodor, qui em donà el seu confiat i constant suport a la gestió de la Fundació fins a la seva mort.

La tasca, per dir-ho molt breument, ha consistit a formar part del Patronat en la gestió del guiatge, orientació, suport i disposició de tots els mitjans necessaris perquè el director i l'equip d'educadors puguin dur a bon terme el servei d'acollida i d'educació dels infants residents temporalment a Natzaret.

El 15 d'octubre de 1924, la institució Natzaret obria les portes als primers infants que foren acollits a l'asil de reforma. D'ençà d'aquesta data, la fundació Natzaret, complint fidelment la voluntat dels fundadors, ha donat acollida, de forma permanent i al llarg d'aquests 90 anys, a milers de menors procedents de famílies que no podien satisfer les necessitats primàries de llurs fills o que no podien educar-los i tenir-ne cura a causa de la desestructuració familiar o de la marginació social a què estaven sotmeses.

En l'etapa esmentada, varen ser moltes i considerables les tasques que fou necessari emprendre per adaptar la Institució als principis i noves orientacions de la pedagogia moderna a fi d'actualitzar i fer més eficient el servei d'acollida. Les més notables, el reconeixement i classificació oficial de Natzaret com a fundació benèfic-docent, la reforma dels Estatuts, la remodelació de l'edifici per transformar les grans sales en pisos on els infants puguin residir en habitacions de dues o tres places, l'actualització de totes les instal·lacions per garantir la seguretat i eliminar barreres arquitectòniques, la restauració i rehabilitació dels antics jardins històrics, etc.

Us asseguro que em sent molt agraït i satisfet de les tasques i responsabilitats compartides i portades a terme durant aquell llarg període amb els altres membres del Patronat, amb els successius directors del Centre i amb l'equip d'educadors i treballadors de les llars de

menors per tal d'aconseguir els bons resultats en l'educació i la qualitat en l'acollida que tenen i es mereixen els infants que es veuen obligats a viure a Natzaret.

13-Finalment, com veus la situació de l'Església actual?

Malauradament la veig avui més estancada que quan vaig deixar el servei ministerial, tot i que el papa Francesc, malgrat les fermes resistències del seu entorn, ens torna a desvetllar l'esperança quan proclama la vigència dels principis de l'”Evangelii gaudium”, posa sobre la taula de la reflexió col·lectiva del caps mitrats les qüestions més vacil·lants, denuncia amb fermesa les malalties espirituals que gangrenen el cos cardenalici o promou polítiques d'entesa, de pau i contra la violència.

Així i tot, fa temps que és mort aquell ventijol d'aire fresc sorgit del Vaticà II. La implantació d'aquell valent impuls renovador, lluny d'arrelar i créixer, ha estat paralitzat. Veig l'Església jeràrquica i el nostre clergat exclusivament centrats a mantenir la situació heretada de culte i de sagraments, malgrat la minva constant del nombre de preveres en actiu i de l'envelliment dels pocs fidels presents a les esglésies. Cal un seriós, radical i urgent replantejament de com fer present avui el missatge evangèlic, quins valors s'han de promoure amb prioritat en la comunitat de cristians i quin ha de ser el perfil i la funció dels qui exerceixin el ministeri presbiteral.

El nostre amic, en aquesta entrevista com en tots els escrits que fa, sempre deixa ben patent la seva habilitat de “cercar el rastre més poètic per descriure vivències personals o col·lectives”. Tots coneixem en Domingo i el seu tarannà: Entre les moltes qualitats que el caracteritzen sobresurten sempre una honestedat sense límit, la bondat i una total disponibilitat. D'Aquesta disponibilitat a servir MODÈLICS i modelicons -número a número- en té constants evidències.

Gràcies, Domingo, per tot.

CONFIDENCIALITAT

MODÈLICS i modelicons és una revisteta privada i els escrits que conté no suposen mai manifestacions públiques dels seus autors: són tan sols comentaris espontanis, amistosos i confidencials entre amics i per a amics, sempre de caràcter privat.

Demanam, per tant, que se respecti aquest caràcter privat i confidencial.

Taula rodona

LA REVISTA “ANTORCHA”

El dia 28 de novembre del passat 2014 ens trobarem a la Residència Sacerdotal de Sant Pere i Sant Bernat, en Jaume Sancho, en Toni Bennàssar i jo mateix, per parlar sobre la revista ANTORCHA que es publicà al seminari en temps del rector Francesc Payeras i el rector Pere Sureda.

Haviem convidat per parlar de la revista persones que formaren part de l'equip de redacció en diferents etapes. En primer lloc en Toni Pol Marcús, que fou present en el moment de l'inici de la publicació, en Rafel Servera Blanes, en Domingo Mateu Conti, que participaren activament en altres moments, i en Mariano Moragues que n'era el director quan va deixar de publicar-se la revista.

Vàrem creure interessant que en primer lloc cadascun dels convidats ens fes una ressenya biogràfica que ens serviria, després de tants d'anys, per recordar com eren i que n'ha estat de la seva vida. Així s'han manifestat:

Toni Pol Marcús

Ordenat de prevere a la Seu de Mallorca, vaig exercir el ministeri en dues comunitats del sud de l'illa: es Llombards i la Colònia de Sant Jordi, des de 1961 fins a l'estiu de 1967, en què vaig ser designat rector de la *non nata* —i avui ja extinta— parròquia de Sant Vicenç Ferrer, en la barriada obrera de Son Gotleu (Palma). Pel juny de 1971 vaig ser nomenat *secretari de la Vicaria Episcopal per a circumscripcions eclesiàstiques*, càrrec del que a penes vaig tenir temps d'escriure el nom, tan ampul·lós i prolix. Arxivades les missions a la part forana, a l'extraradi palmèsà i a la Cúria Episcopal, vaig reflexionar sobre la transitorietat de la feina feta i, com Boeci, vaig cercar el consol de la Filosofia en l'Angèlica Universitat de Roma dedicant-me a l'estudi d'aquesta disciplina (1972-73); i d'altres sabers humanístics en la Universitat de València (1977), obtenint el cobejat grau de Llicenciatura.

Mentrestant, havent exercit la docència en el Col·legi Bisbe Verger, de Santanyí, i en el de Sant Josep Obrer, de Palma, la vaig continuar, ja canònicament exonerat de càrregues i privilegis sacerdotals, en el de La Salle, fins a l'any 2000. Havia contret matrimoni el 1978 i vaig quedar vidu, la més dolorosa de les meves caducitats, el 2009. Tenim dos fills que exerceixen la professió de periodista, en Toni, i la de professor d'alemany en Macià.

Residim des del 1990 a Binissalem, terra dels meus ancestres paterns i de la mare dels nostres fills. Essent director de can Gelabert Casal de Cultura (2000-02) vaig tenir l'oportunitat de dedicar-me a la divulgació literària i de la cultura popular, a través de conferències i articles en diverses revistes i de col·laborar en l'edició d'algunes monografies de caràcter històric. Vaig tenir cura de l'edició facsímil de "La Posada de la Núvia", de Llorenç Moyà, per a la qual vaig escriure un estudi introductori. Abans havia publicat els assajos "Urbanitat de disseny per a un final de mil·lenni" (1994) i "Antroponímia de Binissalem" (2001). També tenc redactats altres textos de variada temàtica i extensió dins el calaix que probablement mai veuran la llum. Potser sigui el signe d'haver estat ordenat a les darreries de la tardor, quan els dies són curts i les nits més llargues. A més, el 1960 va ser any de foscuria i secrets pastorívols... i fatíd/mics mai aclarits.

Rafel Servera Blanes

Vaig néixer, a Son Servera, dia 29 de desembre de 1940. El 4 d'octubre de 1952, quan tenia 11 anys, vaig ingressar al Seminari Menor, que estava en el Convent dels PP. Agustins del carrer del Socors. Aquest primer curs de llatí fou el darrer que férem en aquest lloc, perquè el curs següent, per a nosaltres el segon de llatí, ja el començarem en el Seminari Nou, que a principis d'aquell mes de novembre de 1953 fou beneït i inaugurat pel bisbe de Mallorca D. Juan Hervás i Benet.

Vaig passar els quatre cursos restants d'Humanitats en el Seminari Menor i a primer de Filosofia passarem al Seminari Major. Jo tenia 16 anys.

Era el 29 de setembre de 1960, acabant els tres anys de Filosofia, el bisbe Enciso anomenà D. Pedro Sureda rector del Seminari. Aquest mateix any vaig esser anomenat Prefecte de V curs de llatí, càrrec que vaig mantenir amb diferents cursos de llatí al llarg de quatre anys fins al setembre de 1964, que tots els del meu curs, que havíem ja acabat el IV de Teologia, començarem el darrer any que anomenàvem "Sa Domus". Falta dir que, aquests quatre cursos de Teologia, vaig esser també l'encarregat del grup de nins cantors de la Schola Cantorum del Seminari, que baix la direcció de D. Bernat Julià formaven part del Cor de la Seu. Vaig esser també en aquells mateixos anys organista del Seminari Menor.

Després del curs de "Sa Domus", el 20 de Juny de 1965, els catorze diaques del meu curs fórem ordenats sacerdots a la capella del Seminari pel nou Sr. Bisbe de Mallorca D. Rafael Álvarez Lara, que venia de ser bisbe de Guadix. Una setmana després, el 27 de juny, vaig cantar la primera missa a l'església del meu poble de Son Servera.

A final d'agost d'aquest any vaig esser anomenat Vicari de la parròquia de Campos, on vaig exercir el meu ministeri únicament cinc mesos, perquè en el mes de febrer de l'any següent, 1966, me destinaren de Vicari a Capdepera, on vaig quedar-me també només cinc mesos, perquè el Sr. Bisbe va acceptar la meua sol·licitud d'anar a la Universitat de

Comillas de Madrid, que estava en mans dels PP. Jesuïtes, per fer durant dos anys la llicenciatura en Teologia.

A Madrid, on vaig arribar a l'octubre d'aquest mateix any, vaig rebre un amistós hostatge a la parròquia dels PP. del Espíritu Santo, Pares i Germans tots ells mexicans, i a través d'ells vaig conèixer les "Religiosas de la Cruz", també mexicanes. El segon curs de la meva estança a Madrid, vaig ser capellà d'aquestes monges contemplatives.

Acabada la Llicenciatura en Teologia, vaig esser anomenat pel bisbe de Mallorca Capellà del Col·legi "Jesús María" de Palma, càrrec al qual me vaig incorporar a l'octubre de 1968 i vaig acabar el juny de l'any següent, 1969. Don Llorenç Tous, devers Pasqua d'aquest any, me proposà d'anar a estudiar una llicenciatura en Catequesi i Pastoral a l'Institut "Lumen Vitae", establert per la Universitat de Lovaina, de la qual depenia a Brussel·les. Dos anys de Primavera, també de l'Església!!!

La meua idea de fer un Doctorat de Teologia amb Jürgen Moltmann a una universitat alemanya canvià després de passar uns mesos estudiant alemany a Baviera, en una ciutat prop de Munich.

Aprofitant la invitació d'anar a conèixer Mèxic per part d'un pare jesuïta mexicà, el P. Jesús Flores, que féu possible econòmicament la meua estança a Brussel·les, vaig partir cap al país asteca el maig del 1972. La meua intenció primera fou estar-hi dos mesos, però m'hi vaig quedar onze anys.

A Mèxic, on me vaig hostatjar primer amb els Missioners de l'Esperit Sant, amb qui havia estat a Madrid, i després amb els PP. Carmelites, vaig ser professor de Teologia de l'ISSE (Instituto Superior de Estudios Eclesiásticos) i també a un Institut Teològic per a Religioses, l'ITES (Instituto Teológico de Estudios Superiores). Vaig aprofitar aquests primers anys a Mèxic per fer un Màster de Psicologia a la Universitat Iberoamericana de Mèxic D.F., dirigida també per jesuïtes. Des de Brussel·les coneixia Antoine Vergote, psicoanalista i professor de Psicologia Religiosa del "Lumen Vitae". També coneixia, de París, Françoise Dolto, una psicoanalista amb molta anomenada. Vaig seguir una psicoanàlisi quasi quatre anys i una formació de psicoanalista. L'any 1975 començava a tenir els meus primers pacients... i a donar els meus primers seminaris de Psicoanàlisi que, continuats després a Mallorca, he seguit fent durant quaranta anys.

L'any 1977, des de Mèxic, vaig demanar la secularització i vaig firmar-la a Palma, a l'estiu de 1978. Aquest mateix any vaig presentar la tesi de llicenciatura en Psicologia. Me vaig casar l'any següent a Creel, un poblet de Chihuahua, un estat de Mèxic proper de la frontera amb EE.UU. Al cap de quatre anys, en 1983, decidírem venir (per mi, tornar) a viure a Mallorca, on vaig establir-me com a psicoanalista i director de Seminaris de Psicoanàlisi, tasques que he duit a terme aquests darrers trenta anys.

Domingo Mateu Conti

Bunyola, 1940.

Casat amb Antònia Maria Lladó Arbona. Sóller, 1947. Pare de dos fills i padrí de quatre néts. Fins a la data de jubilació, el setembre de 2006, va ser funcionari de la Conselleria d'Educació, cap de secció de la Direcció General de Personal, tenint com a responsabilitat la tramitació administrativa de les situacions professionals de tots els funcionaris de la docència pública d'aquesta Comunitat.

Surat d'amor més que de pa, el caganiu de vuit germans li fou donat de viure en clau de joc les estretors pròpies d'una infància pagesa de postguerra. Tanmateix, volgué el Bon Déu estalviar-li les suors amb què acostumen guanyar-se el pa els de la seva casta i, en comptes d'entrar en el gremi de manobres, ingressà als 11 anys en el Seminari Diocesà de Palma, on es lliurà en cos i ànima al foc i sang d'un llarg, lent i precís aprenentatge. D'aquí en va sortir, ordenat de prevere, l'any 1966, havent après i assimilat gairebé tot allò que és i tot allò que sap. Durant tres anys exercí a Sóller, feliç, l'ofici de prevere en els càrrecs de vicari de la Parròquia de Sant Bartomeu i consiliari de l'Agrupament Capità Angelats. Els cursos 1969/70 i 1970/71 cursà a Brussel·les la llicenciatura de Pastoral i Catequesi a l'Institut Lumen Vitae, adscrit a la Universitat de Lovaina. Just abans d'acabar el darrer curs, l'atzar d'un sorteig l'obligà a incorporar-se precipitadament a la prestació del servei militar com a capellà castrense durant dos anys sencers. Poc després, deixà el ministeri. El 31 de març de 1975, davant de Déu i dels homes, va segellar en matrimoni l'amor feliç vers la seva esposa Antònia Maria.

Tot i això, continuà esmerçant hores del temps lliure a tasques d'escoltisme —en va ser consiliari general i després va compartir el càrrec de comissari general— i a la formació d'educadors de l'Esplai.

Des de 1986 i fins el 2012 va ser membre del Patronat de la Fundació Natzaret exercint el càrrec de vicepresident de la Institució i donant una mà en la tasca d'acollir i educar els infants més marginats de la nostra societat.

Actualment, estira tant com pot totes les hores de lleure de la jubilació per donar-se al gaudi de cuidar els quatre néts tot el temps que faci falta i dedicar-se a tot allò que li és plaent: llegir, escriure, fer de pagès, pintar, fotografiar els més bells instants i fruites dolces estones de no fer res.

Mariano Moragues Ribas de Pina

Vaig néixer al carrer Miramar de ciutat l'any 1942. Germà de 7 més i fill d'una família benestant de fondes arrels mallorquines, cristianes i de costums conservadores i algunes fins i tot un poc estantisses. De bon gust en la decoració i la taula, però sempre dins una austeritat digna. Era ciutadà del barri de la Seu en l'hivern i pagès en l'estiu, dins rostolls i pletes, entre muls, porcs, aviram... Vaig aprendre les primeres lletres a ca Sor Joana de les monges franciscanes de la plaça Quadrado. (Per cert, monges fundades per un avantpassat meu, Mn. Gabriel Marià Ribas de Pina, i la meva mestra, Sor Joana, era una pinera germana del Pare Munar, professor de moral del Seminari. Als 9 anys vaig passar al Col·legi de Montision, estudiava poc i m'avorria molt; d'al·lotell la juguera me guanyava i més tard d'adolescent les nines me duien de capoll. Quan estava per acabar el batxiller me picà la ballarola de fer-me capellà: volia ser una espècie de conductor d'al·lots i joves; un vicari de poble que engresqués el jovent a fer coses en grup. A ca nostra els meus pares estigueren tot contents amb la meva decisió i els germans no se'n podien avenir.

El novembre de 1959 vaig entrar al Seminari a la secció de "balarrasas" i vaig haver de fer dos anys de llatí, perquè venia de ciències. No en vaig aprendre prou i no puc entendre com vaig aprovar "solfeo", piano i grec, sense saber dur un compàs, tocar dues notes seguides i ni tan sols conèixer l'alfabet grec. Després vengueren els 3 anys de filosofia i el cinc de teologia. Deu meu quantes hores perdudes amb qüestions bizantines, amb meditacions entre badalls i becades sense arribar mai a una enlairada mística. No sé

com de dins aquella bombolla pietista quasi medieval i alienada, en sortí gent espavilada que ha sabut trobar un lloc dins la societat. Fa vera aquella dita que “Deu sap escriure dret amb retxes tortes”. Jo mateix vaig fer un tomb aconseguint algunes eines importants: convertir-me en un bon estudiant, créixer en autoestima, corregir la meua pèssima ortografia i redacció, guanyar profunditat de pensament, els millors amics d’avui i fins i tot vaig aprendre a fer el burot en públic.

Entre els encàrrecs que vaig tenir en el Seminari trobam dos o tres anys de prefecto, Director de la revista Antorcha i cronista. Mentre estava a la Domus (1969), el Bisbe m’encarregà la delegació de joventut i vaig participar en unes quantes “Missions infantils” (Muro, Campos, Maria de la Salut) i vaig dirigir molts de “retiros” amb adolescents. Començaven a fruitar les motivacions que me dugueren al Seminari. Aquest mateix any vaig decidir partir “de missioner” a Perú. I a finals de setembre prenguérem barco (el Donizetti) cap a Perú Miquel Company, Mateu Ramis, Pere Barceló i jo.

La història dels 35 anys viscuts al Perú mereixerien un capítol apart, sols diré que me baixaren dels niguls, m’obriren els ulls a la crua realitat del tercer món, a la política, a la participació democràtica, a una reinterpretació del missatge de Jesús i del paper de l’església. El més substantiu de la meua estada al Perú va ser la creació d’un Col·legi (“La Casa de Cartón”), del que vaig ser director durant 20 anys, duent endavant una pedagogia alternativa, que va exercir una certa influència en els moviments pedagògics del país i dins el propi Ministeri d’Educació. Allà vaig publicar 3 llibres en castellà: “Buscando identificarme”, “Educar para el autogobierno” i “Hacia la escuela possible”; allà vaig escriure el darrer en català “La veu de les arrels”, editat per Moll. Qui me vulgui conèixer més i sobretot, fer una mica d’etnografia dels anys 40 al 60 que el llegeixi i si és de la meua edat en moltes coses s’identificarà i crec que pot passar una bona estona. Amén.

TAULA RODONA

Per començar el canvi d'impressions entre tots, demanam com foren els inicis de la publicació.

Intervé en Toni Pol i comenta . *Antorcha va ser una revista gestada en la preclara ment del rector Francisco Payeras —pensava jo, ignorant dels alts secrets d’alcova— com a “Órgano de la Obra Pontificia de las Vocaciones Sacerdotales”. O, com resava una entradeta del primer número: "Se asoma", per què no "se enciende", i hagués convertit la metàfora del títol en una abrondada al·legoria? La censura ho va considerar massa excitant i va optar per reconduir la finalitat de la publicació: "para avivar en todos el amor al Seminario, corazón de la Diócesis". Havien de sortir tres números ordinaris els mesos de "septiembre, diciembre y marzo". La subscripció valia 15 pta, però la de benefactor, 25, i un número solt, 6".*

El primer número va sortir el mes de desembre de 1957 i el darrer, el número 37 el mes de març de 1968.

Al primer número hi figuren els dos equips de gestió: .

Administració: Jaume Terrassa, Bernat Pou i Jaume Tomàs.

Confecció: Baltasar Coll, Antoni Pol, Jeroni Fito, Bartomeu Forteza i Gabriel Vidal

En Toni Pol afegeix que al juny de l'any 1960, segons ha trobat als seus arxius, *l'equip era el següent: Jeroni Fito, Francisco Romero, Pep Cabrinetti, Domingo Mateu, Anselmo Álvarez i Gabriel Vidal Arcas.*

En Toni Pol relata alguns detalls del primer número que donen entendre molt clar quin era el punt de partida de la revista i diu:

Sa portada era un fotolit de fons blau on, en negatiu per tal d'estalviar un color, hi figurava sa capçalera ANTORCHA precedida per una mà proletària. Dic proletària perquè estava trencada arran de canell, i d'una traça que bé hagués pogut esser d'un cartell de propaganda comunista... si en lloc d'estrènyer, juntament amb una torxa flamejant, s'anagrama de Crist, hagués empunyat sa falç i es martell. Ara pens que, a fi de ressaltar sa imatge identitària, es canell podria haver estat guarnit per sa mànega d'un roquet enrandat. Altres símbols: es de l'Ave Maria, una beca de seminarista rematada per un bonet i unes gòtiques claus de Sant Pere esbandien sa monotonia des fotolit blau, color certament molt marià. An es quarter superior de la dreta, en blanc i negre, "una foto del patio de los humanistas", amb es sortidor central "donde el agua asaetea el aire hasta que se cansa y duerme".

Es contingut és d'allò més tridentí. Va venir tot imposat per sa germànica testa des Rector Payeras. Nosaltres, "conillets porucs", com diria en Jaume Santandreu, férem el que poguérem per obrir un portellonet perquè entràs una mica d'aire luterà, que no deixava de ser igualment teutònic. Però tot va ser en va, sobretot en aquest primer número.

Sa impressió havia de córrer a càrrec de sa impremta Mn Alcover, situada a unes voltes des carrer de la Calatrava. Estava regentada per don Lluís Ripoll, però es mestre de taller, es tècnic tipogràfic, era el senyor Moll, que no obria sa boca si no era per dir "sí, senyor, sí, senyor". Sa seva professionalitat i bonhomia no l'impedia de tenir, com es Rector Payeras, un ull esbiaixat. Tot i s'obscurantisme d'aquella cova i es seus racons, es minsos punts de llum que il·luminaven ses mans des caixistes i es tipus de "bodoni", ens acostumaren ses pupil·les a una altra claror, més profana i atractiva, sensació que mai ens atrevírem a

manifestar. Seguïem s'exemple evangèlic de la Verge Mare que guardava totes aquelles coses dins es seu cor.

Hi constava sa censura eclesiàstica. Al bisbe Enciso li va agradar sa idea de sa revista i es nom Antorcha. Es lluminós substantiu li va donar corda per exaltar sa semàntica de sa metàfora: sa nostra torxa havia de ser, com sa de Jesús, sa llum del món; ens havíem d'unir a ses clarors de sa festa des Tabernacles; a sa processó pes carrers d'Èfes sa nit de sa proclamació de sa maternitat divina de la Theotocos i havíem de córrer sobre ses runes des Foro Romà amb es cristians que anaven a celebrar sa festa de la Purificació. "Hoy mis seminaristas levantan la suya... —es referia a Antorcha— en un doble gesto: alargàndola para que se encienda y elevàndola en ferviente y cálido homenaje". Es part s'havia produït, el bisbe n'estava content i la beneïa amb s'anell d'or al dit i amb sa garantia divina. Ja podíem córrer... pes camins assenyalats.

Deixant els inicis de la publicació, en Toni Bennàssar, entrant ja en aspectes més generals, demana: *A nivell de censura s'aturaven articles, n'hi havia que no passaven?* Diu en Toni Pol: *S'ha de dir que així com havíem pujat noltros, no se mos ocorria, noltros mos autocensuràvem.*

En Jaume Sancho intervé: *Sa meva impressió no va ser que censurassen un article, te censuraven un paràgraf, una frase...*

Continua en Pol: *record que a aquella crònica que es deia Herodotillo, jo havia posat, perquè fos més desenfadat: un "tipo" o un "individuo" que havia fet tal cosa, això no li va agradar, havia de posar persona, res de tipo o individuo.*

Les rectificacions, en es meu temps, les feia en Payeras mateix, no delegava en cap superior. Li dúiem ets articles i ell, amb aquella mala lletra que tenia, subratllava o tatkava el que fos.

En Sancho demana a en Servera: *A quin període vares ser director?*

Diu en Servera: *Jo vaig començar en es número 13 de l'any 1961. Ja era en temps des rector Sureda. Tant ell com es rector Payeras llavonses anaven en connivència per donar gust al bisbe. Tots tres formaven un triangle molt ben orquestrat, on es centre era el bisbe, es rector Payeras era d'una forma més directa i es rector Sureda actuava lo que jo diria més d'impostura, no de forma directa. Ha sortit un llibre d'en Javier Cercas "El impostor", un llibre que vos recoman, que conta sa història de n'Éric Marco que era un que es va fer passar per una persona que havia estat a Mauthausen, que havia estat antifeixista, però el 2005 es va descobrir per part d'un historiador que tot era fals, ho havia inventat tot, havia fet creure a tothom lo que no era ver. Sa conseqüència que tracta ell és molt psicoanalítica diu que tots tenim un impostor dedins, perquè mos passam sa vida fent creure coses que no són, que inventam, hi ho feim perquè mos reconeguim, perquè mos estimin, perquè mos facin cas, per tenir un lloc. Aquesta impostura és molt corrent, és amagar-se d'un mateix i amagar-se d'ets altres. Lo que analitzam era molt clar que don Pedro Sureda era un gran impostor, en so sentit que feia creure d'amagat i inventava coses que no hi eren.*

Es rector Payeras va ser nomenat Vicari General, recordau que s'estiu de l'any 60 se varen suspendre ets exàmens. Varen dur an es seminari don Pedro Sureda i va començar una vida nova, varen canviar es superiors.

En Sancho diu: *Sa norma que va donar en Sureda an es superiors, és que tot havia de seguir igual. I quan hi havia una cosa que havia de canviar, sa culpa la tenia en Reus... Jo crec que director, director de sa revista, aleshores, no n'hi havia, era es rector. Succeïa una cosa molt curiosa, no només era una autocensura, sinó que tu t'autodefinies en funció del que volien a dalt, no personalment, es a dir un article es feia baix ses directrius de dalt no lo que tu volies.*

Hi havia una cosa molt interessant —diu en Servera— que es frarets (membres de s'Institut Juníper Serra) molt d'ells duien es funcionament des seminari, es prefectes, s'Antorcha, etc.

Aquest fet —diu en Toni Pol— es dóna en molts de cercles i també entre els polítics.

Intervé en Mariano i diu: *Jo llegesc ara es meu diari de quan estava en es seminari i trop coses que es veure-ho ara em fa com a vergonya lo que posava.*

En Jaume Sancho diu: *Això mos ha passat a tots, perquè en Cil Buele, que va ser es qui va escriure es Reglament de l'Institut Juníper Serra, digué en certa ocasió: "jo no entenc de cap manera que lo que fèiem llavors m'entusiasmàs".*

Parlant un poc de la influència dels fets que es produïren al Seminari els anys 60 i 61, que giren entorn de les persones del Bisbe, el Papa i es Nunci (visita des nunci Antoniutti, consagració del Bisbe Planas, don Francesc Payeras es nomenat Vicari General, mor don Joan Mas, que havia donat es solar on es construí el seminari, etc.) tengueren molta influència en el contingut d'Antorcha.

En Rafel Servera n'aporta un altre exemple i diu: *En aquell temps va començar un canvi molt important; es va morir Pius XII i s'elegí a Joan XXIII que va convocar es concili. El 1963, a principi de novembre, vàrem anar en peregrinació a Roma. Això per noltros va suposar una transformació. Allà, a Roma, en Llorenç Alcina mos va dur a un piset que hi havia es de Taizé, tenien el Bon Jesús exposat i vàrem pregar. Era quan es parlava molt d'ecumenisme. Aquella peregrinació va ser important en aquest aspecte d'obertura, per a tots es que hi anàrem. Crec que això també va tenir una incidència forta damunt Antorcha.*

En Mariano parla de la crònica que es feia, de manera oficial, al seminari on es relaten molts d'aquests fets, ell diu que va ser un temps es cronista. Aquesta crònica no s'ha de confondre amb es Cronicó d'en Joan Rosselló i en Domingo Mateu. Ningú no en va poder donar explicació de saber on es pot trobar aquesta crònica. Per altra part també era una cosa diferent a les memòries que feia don Pep Sacanell a principi de curs com a secretari acadèmic.

En Domingo Mateu, incidint en el tema de la influència que s'exercia sobre el contingut de la revista per part sobretot del rector Sureda, diu: *Record, per exemple, que es mateixos poemes de quan va morir el bisbe Enciso, quan se va inaugurar es sagrari, era ben clar que es rector et deia com ho havies de fer i prou, no podies sortir de lo que et deia.*

Hi ha coincidència en afirmar que Antorcha era molt jeràrquica. Fets i aconteixements del Papa, Bisbes que visitaven el seminari, sobre el Bisbe Pascual de Menorca, etc.

En Toni Bennàssar demana: *Els articles que es feien els fèieu a iniciativa vostra?*

Hi ha coincidència en afirmar que tot estava dirigit per part del rector Sureda.

En Domingo Mateu intervé dient: *En relació a s'himne de la Verge Assumpta, que contràriament al que vegades s'ha dit, no vaig rebre influència des rector Sureda, perquè encara no hi era. En canvi a sa inauguració des sagrari —ho record perfectament perquè em va demanar que fes alguna cosa— sí que em va dirigir. El mateix va passar amb motiu de sa mort del bisbe Enciso.*

En Rafel Servera, parlant ja de quan va començar a decaure Antorcha, diu: *Jo crec que va començar aquesta baixada amb sa mort del bisbe Enciso, a l'any 1964, llavors encara se li dedica al bisbe escrits en un o dos números.*

En Toni Bennàssar, parlant d'aquests escrits diu a en Servera: *Tu, Rafel, li dedicares un article al Bisbe que es titulava "A un Obispo que amó tanto Mallorca".*

Sí, —diu en Rafel— *en aquells moments jo estava al front de sa revista. No puc dir que en fos es director, almanco jo no n'era conscient. Tots coincidim que la revista es dirigia des de d'alt.*

Sembla que va acabar la publicació de la revista, entre altres coses, per manca de suport econòmic, així ho manifesta en Mariano, que en fou el darrer director. Així i tot hom creu

que la manca de suport econòmic no fou la causa de la desaparició; cal analitzar els fets que es produïren, i que han estat analitzats a altres números de la nostra revista, quan el rector Sureda perd el control del seminari. Basta recordar l'alt nombre de seminaristes, molts ja teòlegs, que abandonaren el seminari a l'any 1968, sobretot.

A petició d'en Toni Bennàssar sobre el parer dels assistents sobre la nostra revista, tot són lloances per part d'ells i de manera especial en fa en Mariano Moragues.

En Jaume Sancho intervé dient: *Donam per suposat que vos agrada sa revista. Però vos deman què hi podríem afegir? Es meus companys saben que som un poc crític. Jo trob que hi falta qualche article amb un fons de pensament, reflexió, etc. Què trobau voltros d'això?*

En Domingo contesta: *No vas malament. Jo trob que si fins ara ha estat de recompte històric de persones que coneixem, cosa que és d'agrair, per posar un exemple tenim en Tomeu Moll que té una memòria prodigiosa...*

En Toni Bennàssar preguntà a en Rafel Servera: *Tu, des del punt de vista psicoanalític, penses que recordar aporta qualche cosa?*

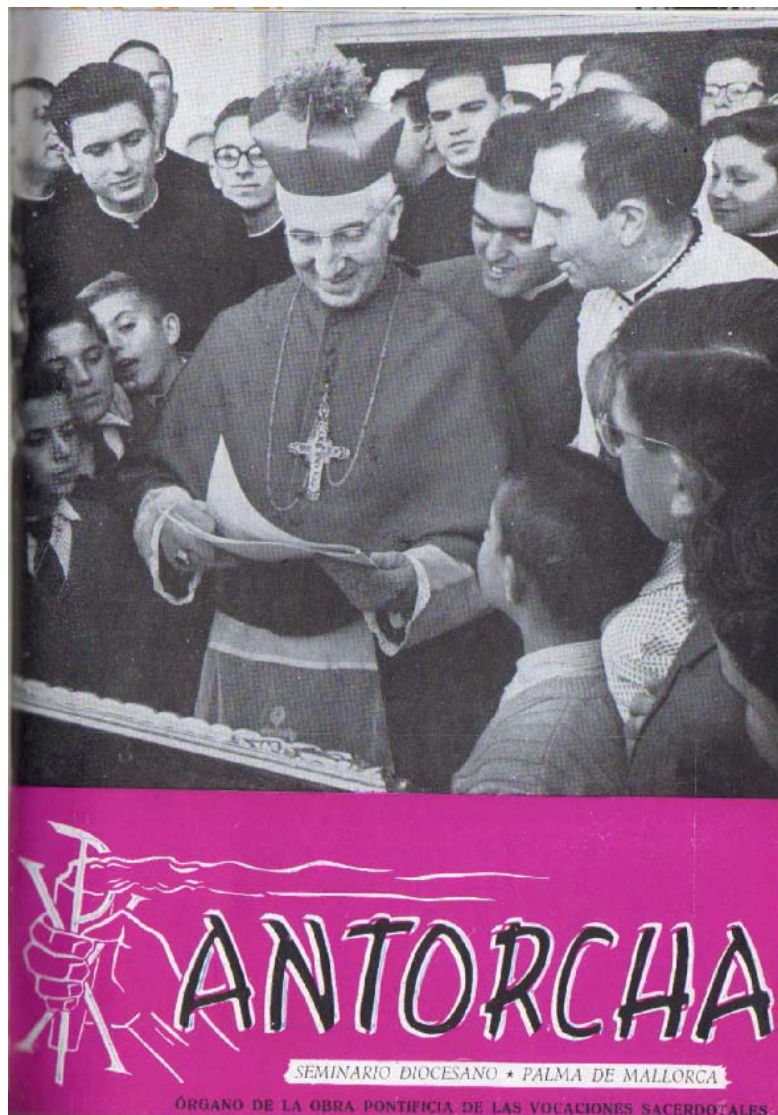
En Rafel contesta que no hi tenia cap dubte, i digué: *Des que tu, Toni, em donares sa possibilitat de col·laborar, m'ha permès entrar en un món des qual jo estava desconnectat. Ha estat com poder reviuire moltes coses.*

En Jaume Gual afirma: Jo també veig que moltes coses d'aquestes haguessin quedat en l'oblit.

En Domingo reafirma dient: *S'haurà de recórrer a aquesta revista per conèixer aquella època.*

I en Toni Pol afegeix: *Ve a ser un arxiu d'un període important.*

En Marià Moragues ho corrobora dient: *No hi ha cap dubte que era bo recordar-ho perquè la història és la mestra de la vida però sempre intentant treure lliçons que serveixin per avui.*

En Sancho, sempre amb l'esperit investigador que el caracteritza, diu: *Ara vull fer una altra pregunta i esper que sigui la darrera perquè avui ja he xerrat molt (evidentment no fou la darrera). Tenim dues revistes, Antorcha i Modèlics. Ses dues reflecteixen una època. Però reflecteixen s'autèntica realitat?*

En Toni Pol contesta dient: *A Antorcha li faltava intencionalitat. Ara la recordam però quan la fèiem no pensàvem que estàvem fent història.*

En Sancho incidí a captar la diferència entre les dues revistes i en Servera comenta que Antorcha representava un món tancat: *És allò que deia es rector: voltros jugau, divertiu-vos i noltros mos ocuparem de tot. I seguí: Noltros allà teníem ses festes (Sa Càtedra, el beat Joan d'Àvila, la Verge Assumpta, etc.) i cada any hi havia una benedicció de qualque cosa (el monument del Beat R. Llull, el Sagrari nou, la imatge de l'Assumpta, etc.) Cada festa era exaltada. Es convidava gent important, especialment capellans. Fins i tot s'escrigué un article que es titulava: "El seminario es la casa de los sacerdotes."*

En Toni Bennàssar comenta: *Jo crec que aquesta exaltació de les festes i benediccions tenien una finalitat ben concreta: fer ben patent que en es seminari no hi faltava res. No era necessari sortir des seminari per res. Allà ho teníem tot.*

En Servera afegeix: *El seminari ho copava tot. Fins i tot a ses vacances havíem de venir al seminari per a ses convivències i també s'organitzaven recessos a Lluc, etc.*

En Sancho digué que això dels recessos devia ser per als membres de l' Institut Juníper Serra perquè ell no recordava haver assistit a cap recés d'aquests.

En Mariano aporta la següent reflexió: *Tot havia d'anar cap a dins. L'Església era vista com una Institució que havia de convèncer gent perquè hi entràs.*

En Sancho intentà tornar al tema de la comparació i demanà a en Servera que continuàs la seva reflexió. Aquest afirma: *Modèlics té un caràcter més obert, més crític. En Sancho insistí preguntant si ambdues revistes es complementaven. La resposta d'en Servera fou aquesta: Crec que hi ha una certa continuïtat i una discontinuïtat. La discontinuïtat és més evident que la continuïtat. De totes formes una manca que hi trob és que hauríeu de donar més veu als que han deixat el sacerdoci. No hi ha articles sobre els motius que dugueren a demanar la secularització, ni sobre els problemes que trobaren i com els solucionaren, què pensen ara de l'Església mallorquina, etc.*

En Sancho aprofità per remarcar que ell pretenia obrir la revista cap a una anàlisi d'aquesta Església mallorquina. En Jaume Gual li respongué que el problema seria trobar persones competents que volguessin escriure sobre aquests temes.

En Toni Bennàssar diu: *Jo crec que si aquesta revista ha anat bé fins ara és perquè manifesta una experiència comuna. Per això pens que tot el que s'hi escriu ha de tenir algun lligam amb aquesta arrel comuna. Estic d'acord amb tu, Rafel, quan dius que donem la paraula als que han sortit perquè expressin el seu pensament. Hi estic d'acord perquè hi veig un entroncament vivencial amb aquesta arrel. I he de dir que aquesta idea ja me la va donar no fa gaire en Jaume Oliver.*

En Mariano afirma: *És ben curiós que, tot i haver patit una rentada de cervell, tothom que ha passat per aquella casa, estigui d'acord que el balanç és positiu.*

En Domingo s'expressa dient: *Crec que aleshores no teníem una consciència crítica.*

I en Sancho matisa que no és el mateix haver-hi entrat de nin que de gran: *Jo, si no hagués estat perquè em vaig dir: Jaume, ho has començat i ho has d'acabar, hagués partit. Però vull dir que bé no l'hi vaig passar mai.*

A partir d'aquí el tema ja derivà cap a anècdotes viscudes al seminari.

En Mariano conta una anècdota de don Baltasar Soler i diu: *Jo estava jugant amb altres companys i ens tiràvem aigua i comparegué don Baltasar. Jo vaig intentar disculpar-me i, quan li vaig dir: jo pensava que... Ell em va interrompre i em digué: Tu no has de pensar. Estàs aquí per obeir.* Aquesta anècdota, que ens provocà una bona rialla, suggerí a en Toni Pol el record d'una altra anècdota no menys simptomàtica. Es referia al cas d'en Benet Crespí que, amb la més bona intenció del món i acostant-se la data de la tonsura, demanà al rector que el dispensàs d'haver de fer de jardiner. En Benet començà la seva petició així: *"He pensat, Sr. Rector..."* El rector, posant-li els punts damunt les "i" li diu: *"Si ara ja penses, què faràs quan ja siguis capellà"*. I aquí s'acabà el bon enteniment que hi havia entre ambdós.

En Servera també contà una anècdota de don Baltasar. Un dia que va passar per davant els vàters, digué: *"Hi he vist moltes clovelles de cacahuet i això no és normal"*.

En Sancho s'exclamava davant els criteris amb els qual s'escollien els superiors, digué: *N'hi havia d'importants (Francesc Payeras, Miquel Amer), i aquests triaven es missatges. El bisbe ni tan sols coneixia es que nomenava. Lo que volia el bisbe era que es superiors fessin de prefectes: menjar amb es seminaristes, jugar amb ells, etc.*

En Servera digué: *Es podria fer un estudi gràfic de les fotografies que són molt reveladores. N'hi ha una del bisbe mirant una revista enrevoltat de superiors i són de veure les cares que posen d'atenció i veneració al bisbe.*

En Toni Pol parlà de les classes del Sr. Rosell i diu: *Li fèiem preguntes comprometedores. "És verdad que la Virgen Maria era virgen?" I ell contestà: "Lo dice el texto?"*.

En Jaume Gual cità una frase del Sr. Caldentey (es teacher) dient: *Un bon dia digué als alumnes: "Caldentey no se equivoca y si se equivoca se corrige el mismo"*.

En Toni Bennàssar digué que, de tots els profes que va tenir, un dels millors fou don Llorenç Pérez. Tothom hi estigué d'acord.

Tornant al tema de la revista, en Servera digué: *Jo enyor la secció d'en Joan Darder que feia una biografia simpàtica i suggerent des professors.*

Qualcú va al·ludir a l'expressió d'en Toni Fullana que distingeix entre el capellans morts (els que ja no són en aquest món) i els difunts (els que s'han secularitzat).

En Servera cità una frase molt suggerent. La frase diu així: *"Tots quan naixem deim que sí, i aquesta etapa pot ser molt llarga, però arriba es dia que deim que no. Jo, a quart de teologia vaig dir que no i s'acabà s'amistat amb es rector. Per tal motiu jo, que havia d'anar a estudiar periodisme a Madrid, vaig ser enviat a fer de vicari a Campos.*

En Sancho, abundant amb el tema, digué: *També es canvià es destí d'en Rossinyol que havia d'anar a Burundi i l'enviaren a Inca. I afirmà: Allò era una dictadura de les més ferestes.*

Al final en Toni Pol manifesta el següent: *De l'experiència "Antorcha", de les visites a la impremta Mn. Alcover i de les converses amb els senyors Ripoll i Moll, en tenc un record molt agradable, amb una olor de tinta d'impremta que m'ha creat addicció i d'haver donat una passa esperonadora fora dels esquemes fossilitzats del sistema, tot i que controlada per una ortodòxia de factura severa i implacable.*

I així acabà aquesta tertúlia tan divertida i aclaridora.

Jaume Gual i Móra

"Es Candelí" i "Ca Nostra"

Recordant temps passats amb Felip Guasp

Antoni Bennasar

Mentre nosaltres érem en el Seminari sortiren a llum dues revistes: "Antorcha" i "Es Candelí", que després en una segona etapa rebé el nom de "Ca Nostra". Antorcha era de caràcter institucional i arribava a gent de fora del Seminari - nosaltres mateixos ens havíem encarregat de fer subscriptors en els nostres pobles - i fou fundada l'any 1957. "Es Candelí" va aparèixer 3 anys després (quan els del nostre curs anàvem a segon de filosofia) amb una tirada molt inferior i amb manco aspiracions: tenia tots els seus lectors dins el Seminari mateix.

Per parlar d'aquesta revista, en Jaume Sancho i jo, com ja comença a ser habitual, anàrem a visitar la persona que ens havia d'informar i que era en Felip Guasp. Per aquest motiu ens trobàrem davant el teatre Principal per després dirigir-nos a la parròquia de Sant Nicolau, de la

qual ell és el rector. Aquesta visita estava ben motivada ja que en Felip fou el director-fundador de dita revista.

En Felip, que ens rebé amb una gran cordialitat, ens sorprengué molt agradablement quan ens comunicà que guardava la col·lecció gairebé completa de la revista en qüestió i que ens la regalava per a l'arxiu de "Modèlics". Moltes gràcies, amic Felip.

Fullejàrem alguns dels seus números i comprovàrem que els primers exemplars estaven en mal estat, fins i tot alguns havien quedat quasi en blanc. Gens estrany si pensam que aquesta revista estava impresa en un ciclostil aleshores innovador a base d'alcohol i permetia usar colors, però que a la llarga donà poc resultat, provocant que la lectura de les lletres esdevingués efímera. Tanta sort que això només passà als primers exemplars.

Tant en Jaume com jo sempre havíem pensat que aquesta revista havia nascut com una rèplica innocent d'Antorcha, però en Felip, coneixedor dels seus inicis, ens digué que mai no tengué aquest sentit. Fou el mateix rector Sureda qui li encarregà crear-la i dirigir-la i, quan en Felip li digué que aquesta revista no despertava gaire interès entre els seminaristes, el rector li enflocà aquestes paraules: "*M'és igual si no es llegeix. La vull com un taller d'aprenentatge on els seminaristes aprenguin a escriure*". (Haguéssiu esperat aquesta resposta del nostre místic rector, interessat per assumptes tan mundans?)

Així, doncs, "Es Candelí" es convertí en la germana petita d'Antorcha, però tan controlada com ella mateixa. La censura era implacable, circumstància que provocà molts de maldecaps al nostre amic que ens confessà que dirigir aquesta revista no fou cap plaer i que tenia ben venal aquest càrrec de director. Ell mateix havia de cercar els escriptors per a cada número (la revista era inicialment mensual) i alguns que s'havien compromès a escriure un articlet després no complien, fet que li creava molts de

problemes, etc., això apart de les reprimendes que rebia del rector sempre que aquest llegia algun article que no es basava en la seva “tuta” filosofia.

El nostre amic, per expressar el seu descontent i mal record d’aquesta revista, ens digué “En el judici final, si el Bon Jesús no me’n parla, jo tampoc no n’hi parlaré”.

I és que, ben pensat, com podíem imaginar l’aparició d’una revista *subversiva* en aquells moments (1960) d’esplendor de l’etapa suredenca? Les famoses “ventades” haurien de venir alguns anys després, segurament després de l’estada en el Seminari del monjo de Montserrat, D. Miquel Estradé, un home de ment oberta i ben estructurada.

L’any 1960 fou l’any de l’arribada del rector Pere Sureda, que succeí a D. Francesc Payeras. I fou aquest mateix any que ja encarregà la direcció a en Felip. Aquest fet ens provocà la pregunta de si el rector ja el coneixia. En Felip contestà que no, però així mateix afirmà que D. Pere era el confessor d’un familiar seu, i ens garantí que aquesta relació espiritual amb el familiar mai no li atorgà a ell cap tipus de preferència. En Felip estava assessorat per en Pep Cabrinetti i en Jeroni Fito, dos “professionals” de la comunicació. En Tomeu Palou s’encarregava de la part econòmica i el consell de redacció estava compost per Joan Rosselló (Firella), en Pep Morell (Putxa), En Joan Bauzà, en Pere Sunyer i alguns altres més.

Una cosa ens cridà l’atenció i és que molts d’articles estaven firmats amb pseudònims o apareixien sense firma. Es veu que l’autoria no era gens important. El que importava era el contingut, sempre que fos

coherent amb la ideologia imperant.

Els vuit primers números tenen la grandària de “quartilla” (22x16) i estan escrits en color vermell i blau amb predomini del vermell. Són els números impresos amb aquell ciclostil. D’aquesta primera etapa hem de destacar la presència d’articles de Mateu Grimalt amb el títol “Filosofando” (Són escrits que ironitzen les inútils disquisicions filosòfiques que tan sovint cauen en els sofismes més absurds).

També em vull referir a dos poemes de Joan Bestard: El primer, dedicat al ciprés del pati del Seminari i, el segon, a la Verge Assumpta, titulat “ Cuando la vi por primera vez”. No coneixíem la vena poètica d’en Joan i ignoram si l’ha seguit cultivant.

No puc deixar de citar una estrofa del poema del ciprés. Aquí la teniu:

*Tu compartes mis gozos
Tu comprendes mis penas
Porque en las noches tranquilas,
Porque en las bellas mañanas,
Con tu aspecto sereno,
Siempre levantas mis ansias,
Y sintonizas mi alma
Con lo que está más allá...
Con el cielo.*

(Es veu que aquest ciprés era tot un símbol per en Joan).

També vull subratllar que l’afició que en Jordi Gayà sempre ha demostrat envers Ramon Llull ja fou patent en un article seu de l’any 1961.

Després d'aquesta primera etapa -8 números- en seguiren 14 més en una grandària diferent (foli) i ja no es deia "Es Candeli" sinó "Ca Nostra". La interpretació que fa en Felip d'aquest canvi de nom és que la revista havia crescut en importància i continguts i el nom de "Es Candeli" ja no era considerat idoni.

Ja dins aquest segon període vull assenyalar un petit article del nostre condeixeble Joan Parets amb el títol "H. de Mallorca". En aquest article parla d'un costum molt arrelat a Sta. Maria, el seu poble estimat. Em referesc a la llet d'ametla.

I en aquest mateix número trobam també un poema d'en Tomeu Tauler titulat "Glosa al nat de Maria". Vat aquí una estrofa:

*Del cel la claror
Dins l'estable pobre
S'hi troba millor...
I com una espiga
Damunt lo front
Brilla de Jesús Minyó.*

(Tomeu, t'havies d'haver dedicat a la poesia)

En un altre número apareix un article d'en Rafel Servera narrant un viatge a Poblet, meravellant-se davant l'actitud benèvola i servicial del monjo Fray Esteva que es desfeia perquè se sentissin a gust. En Rafel tenia ganes de dir-li una frase d'Ernesto Pschiari: "*Vosotros sois de aquellos que os sometéis para ser libres*".

En un altre número es pot llegir un article del nostre condeixeble Mateu Buades amb el títol "El Seminario en la Puebla", on descriu una visita que feu tot el Seminari al poble d'en Mateu. Segons ell, els poblers ens feren una rebuda entusiasta. Diu: "El Seminario dejó en el pueblo un grato sabor desde que bajamos del tren hasta la despedida".

I en Tomeu Català, amb motiu de la festa de Sta. Catalina, fa un elogi de l'estudi de la filosofia. Recomana fer un esforç de síntesi i sobretot estudiar la filosofia contemporània perquè la filosofia és el pensament reflexa de la humanitat. Són els problemes de l'home posats per escrit... "Y que no se diga que la filosofía es de unos pocos. Es el sentir de toda la humanidad", afirma.

També crida l'atenció una entrevista a tres seminaristes que eren els encarregats d'activitats relacionades amb la lectura: en Francesc Ramis, encarregat de la biblioteca, en Felip Guasp responsable de la sala de revistes i en Joan Sunyer que comanava els llibres que els seminaristes volien comprar. En Joan diu que els autors preferits eren Sta. Teresa, St. Joan de la Creu, Guardini, Schmaus i Martín Descalzo (els seus diaris de les sessions del Concili).

I en una de les darreres revistes apareix un article d'en Domingo Mateu titulat "Nuestra Gloria, la Cruz". En Domingo, després de mostrar la dificultat de compaginar aquests dos mots tan dispars, acaba per assumir que la creu du a la vida i que la vida sense creu desemboca en la mort.

En la penúltima revista, amb motiu de la mort de D. Bartomeu Quetglas, en Jaume Sancho li dedica unes retxes d'agraïment i reconeixement. Diu en Jaume: "Fou sacerdot bondadós, entregat a un ideal, home de treball, auster amb ell mateix, inflexible en el seu deure, arriscat en la lluita per la doctrina de l'Església i fort en resistir amb serenitat i paciència les adversitats del combat". I acaba amb la famosa frase de D. Bartomeu "...bien, muchacho! Adelante!"

No vull oblidar que el nostre condeixeble Biel Rossinyol en els darrers números tenia una presència quasi constant i que fou el successor d'en Felip en la direcció de la revista.

La vida d'aquesta revista fou relativament curta. Tan sols durà tres anys, però ja sense aquella periodicitat mensual dels seus inicis.

Després d'una bona estona parlant de "Es Candelí" i de "Ca Nostra" eixamplàrem el tema en altres indrets. Aleshores en Felip ens comentà que ell pertanyia a un curs molt divers: alguns eren prefectes i altres músics, etc., de manera que moltes vegades el grup quedava reduït a quatre condeixebles: Jaume Serra, Pere Cirer, Tomeu Suau i ell.

Sí, un grup reduït però aquest fet no impedí que un any guanyassin el concurs de nades on cantaren una nadala amb lletra d'en Felip i música d'en Leoncio Garcia Mallada, organista oficial del Seminari i que en aquest concurs actuà com a director i solista. Tot un luxe. És veritat que aquest any guanyaren ells, però tots els anys posteriors fórem els modèlics els guanyadors de dit concurs.

I no fou l'única vegada que el nostre amfitrió s'atreví a

compondre una nadala. Ja ho havia fet juntament amb en Joan Rosselló. Una nadala, per cert, amb certes dissonàncies musicals... encara que ells es justificaven dient que aquestes dissonàncies ja estaven previstes "en la mente del autor". (No hi ha com saber-se defensar).

Com es pot veure, el Seminari era un vertader taller de poetes, músics i escriptors. Uns perquè la natura els havia agraciat amb aquesta aptitud i altres que tan sols havien rebut les ganes d'escriure. Entre els primers no podem oblidar el n.º 1, en Baltasar Coll. I entre els segons, podríem citar el famós manescal Guillem Mas. Dic això perquè aquest últim s'atreví a compondre un poema sobre en Baltasar qui, després de llegir-lo, li aconsellà que li convenia dedicar-se a una altra cosa. (Per cert a mi el Sr Batle, a cinquè de llatí,

també em digué que no em dedicàs a la poètica. Jo m'havia atrevit a compondre un poema en llatí i es veu que no li degué agradar gaire). És ben ver que qui s'esforça per fer versos, no fa versos només fa esforços. "Quod natura non dat..."

Arribats a aquest punt, i veient que se'ns havia passat el temps quasi sense adonar-nos, ens acomiadàrem de l'entranyable amfitrió.

NOTA: Entre les nostres previsions hi ha la d'escanejar la col·lecció de *Es Candelí* i fer-la accessible a tots voltros.

Cronicó

Jaume Gual i Mora

REUNIÓ DE CONDEIXEBLES A LA RECTORIA DE PORRERES

(29 de desembre de 2014)

Com ja és costum, el passat dia 29 de desembre ens reunírem els condeixebles a la rectoria de Porreres; així ho havíem acordat a la passada trobada del mes de juny, ja que en Sebastià Salom havia estat nomenat rector del poble. Sempre la trobada de Nadal-Cap d'any la teníem el dia dels Innocents, dia 28, enguany que queia en diumenge, acordàrem tenir-la el dilluns, dia 29.

En Jaume Sancho ens ho havia recordat i ens havia citat a les 11 a Porreres.

Poc a poc anaren arribant els companys, els des Raiguer, en Joan Parets, n'Amengual Saurina, en Guiem Ramon i jo mateix, fórem els primers. En Sebastià, l'amfitrió, ja havia encès la xemeneia i l'ambient estava calentet, ja que feia un fred que pelava.

Aviat va arribar en Jaume Sancho que duia en Toni Perelló, en Toni Mateu i en Biel Rosselló. Ajudàrem a en Toni Perelló perquè es pogués acomodar a la rectoria, ja que no hi ha suprimides les barreres arquitectòniques i hi ha escalons a l'entrada. Ens alegràrem dels progressos d'en Toni Perelló i també de la recuperació del soscaire que va tenir en Toni Mateu.

Així arribaren, ja passades les onze, els demés. En Tomeu Moll, que va haver de cuidar la seva germana, s'adjuntà amb nosaltres, després d'haver dinat. En total fórem 18. Quasi bé tots, manco en Joan Darder, en Joan Sunyer, en Mateu Buades i en Joan Pol.

Acomodats a la sala d'estar, entorn de la xemeneia, començàrem la tertúlia sense un programa ni directori previst. Comença, com sempre, en Joan Parets i ens diu que, juntament amb en Pere Fiol i en Joan Oliver estan pensant jubilar-se l'any vinent i s'interessà, demanant-ho a en Joan Bauzá, en poder anar a la Residència Sacerdotal de Sant Pere i Sant Bernat. En Joan li digué que ho sol·licitàs ja que hi havia llista d'espera. En Parets també informà de què l'arxiu musical l'havia depositat a l'edifici del parc ambiental de can Cirera Prim de sa Pobla, però que l'altra documentació, molt valuosa que té, la passarà a l'arxiu de la Seu de Mallorca.

Qualcú li va demanar com es trobava el seu germà Miquel que està a Lima. Ell va dir: "Mira si està bé, que amb motiu de les festes encara no ha telefonat".

A instàncies dels presents, en Toni Mateu ens explica el que li ha passat. Diu que s'automedicava i que això li causà problemes, de tal manera que, estant a Barcelona visitant i passant uns dies amb el seu germà i família, un dia quan es dutxava, va caure al bany i va sofrir el que es diagnosticà com a un trombo cerebral que li afectà sobretot una cama. "Vaig notar que no m'aguantava dret". Fou ingressat dues setmanes i actualment està fent rehabilitació, però es troba millor. Diu que "du gaiato per causar impacte, perquè en Jaume Sancho m'ha dit que el dugués".

En Jaume Sancho comenta notícies d'en Joan Sunyer, però que no pot comentar els darrers esdeveniments que han tengut lloc a Cuba arran del possible aixecament del bloqueig nord-americà, perquè espera notícies d'en Joan.

Es fan comentaris en relació de les paraules del Papa amb motiu de felicitar el Nadal als membres de la Cúria. L'interrogant de la majoria és pensar si aconseguirà el que pretén i podrà dur a la pràctica el que manifesta. El que sí és cert, que s'ha guanyat l'opinió pública mundial amb els seus gests i la seva paraula.

Es comenta, per part de l'equip de redacció de Modèlics i modelicons, el contingut del proper número de gener que serà el 37, ressaltant la taula rodona sobre la revista Antorcha, que es publicava en el Seminari.

Entre xerrameca i xerrameca ens acostàrem a les dues i passàrem a compartir les viandes que en Sebastià havia preparat: coques, botifarrons, llonganissa, dolços a balquena. Poguérem torrar a la xemeneia i no patírem fam, podeu estar ben segurs.

En Sebastià havia previst que des del bar ens servissin els cafès, però un grup de gent apropiada, voluntàriament feren aquesta tasca.

Encara després del cafè seguirem la tertúlia entorn de la foganya.

En Miquel Amengual, que era "*de aquells*" - negats per a la música - mos ne digué una de bona: "A sa meva filla l'han escollida com a membre del Cor del Col·legi Sant Francesc d'Inca". No se'n podia avenir.

En Tomeu Fons digué que es troba bé i viu entre foravila i la seva casa de dins Manacor. Ajuda a en Miquel Barceló a Son Macià.

En Biel Rosselló comenta que es troba molt bé a la Residència Sacerdotal de Sant Pere i Sant Bernat i que participa concelebrant a la missa conventual de la Seu.

En Tomeu Moll ens comenta un poc la problemàtica que viu a ca seva, la malaltia de la seva germana i els problemes de l'altra germana que l'han d'operar, i de la seva neboda que no hi veu i l'han de cuidar.

Ens acomiadàrem contents d'haver passat aquelles hores junts i retornàrem a ca nostra.

Un grupet es quedà encara a veure el Betlem i l'església parroquial de Porreres.

No pensàrem a acordar data i lloc de la propera reunió: En Jaume ho haurà de coordinar.

Mn. Antoni Maria Alcover i el temple de Son Carrió (I)

Jo estimo el meu petit poble de Son Carrió, lloc on vaig néixer a la llum d'aquest món després d'una llarga espera dels meus pares que ja feia 11 anys que eren casats. A l'església del meu poble hi vaig rebre els sagraments del baptisme, Penitència, Eucaristia i Confirmació. Allà hi vaig celebrar la Missa Nova, esdeveniment important per a un poble petit i familiar, avesat ja a aquests tipus de celebracions que havien sovintejat anys anteriors amb altres paisans meus ordenats també preveres. De petit vaig rodolar per dins l'església sense mancar mai a cap de les moltes i llargues celebracions i festes que allà s'hi celebraven. Tot girava en torn de la parròquia. A més, mon pare, encara que no oficialment, actuava com si fos l'escolà, sobretot a l'hora de muntar cadafals, tocar les campanes o enllestir-ho tot per a les diverses celebracions. A l'ombra de la parròquia i a l'aixopluc del seu Rector, Mn. Gabriel Frontera, va néixer la meva vocació.

No vos vindrà de nou, doncs, que vos digui que jo estimo el meu poble, la meva gent, el meu redol, la meva casa, -Can Llullo- que és una de les més antigues del poble. Hi he residit els vuit anys que he exercit de Vicari General per al Territori. I ara que tinc una missió parroquial vos he de confessar que m'agrada anar-hi sovint, retornar a les arrels.

És per això que m'he atrevit a parlar de quelcom que jo no he viscut personalment, però que forma part essencial de la vida del meu poble: la relació de Mn. Antoni Maria Alcover amb la construcció del nostre temple parroquial de Sant Miquel de Son Carrió.

La matèria per a parlar d'aquest tema l'he presa de la investigació realitzada pel meu estimat paisà Mn. Llorenç Miquel, treball que va deixar plasmat en dos volums titulats *Sant Miquel de Son Carrió*. Ell, en parlar d'aquest fet -la construcció del temple- es serveix especialment del Dietari de Mn. Antoni Maria seguint-lo cronològicament. Un dietari que aleshores no estava encara publicat i al que gentilmente li donà accés la família Moll. Aquest Dietari seria publicat íntegrament en un volum de l'Editorial Moll l'any 2003 amb el títol *Antoni M. Alcover, Obres Completes I. Quatre anys de Vicari General, 1898-1902*. També la Sra. Maria Pilar Perea de la Universitat de Barcelona en el pròleg a aquest primer volum introdueix la gran figura de Mn. Antoni Maria fent referència a la seva vena d'arquitecte.

En els inicis del Dietari es presenta així: *Antoni M. Alcover. Vaig néixer dia 2 de febrer, sortida de sol, a Santa Cirga l'any 1862. Me batiaren el mateix dia a Manacor: me batia el Vicari Mn. Joan Parera. Dia 9 de juliol de 1862 me confirmà a Manacor el Bisbe Salvà.* (pàg. 38) ¹

Respecte al seu Dietari diu: *Aquest llibre el comencí la primeria de mon Vicariat General (octubre de 1898) a comptes de que fos la història interna de dit Vicariat*

¹ Totes les cites d'aquest treball corresponen al llibre *Antoni M. Alcover Obres Completes I. Quatre anys de Vicari General, 1898-1902*. Editorial Moll Mallorca 2003.

i que contàs les coses extra-oficials que me succeïrien i aquelles altres de les quals no romandrien notícies dins les actuacions escrites. Tal Dietari era molt feixuc de dur, i el duguí dia per dia fins dia 31 de juliol de 1901. Des de l'agost de 1901 fins al desembre de 1902 posí un resum de lo principal que cada mes me succeïa. Estiguí dos anys sense apuntar-hi res. Vénen llavò breus notes de 1905, 1906, 1907, 1908 i 1909. (pàg. 38).

La relació de Mn. Antoni M^a amb Son Carrió arranca del fet que els seus pares i germans vivien i treballaven a la possessió de Sa Torre Nova, situada a uns 3 kms. del poble en direcció a Cala Millor i Son Servera. Com és natural allà hi acudia sovint per visitar els seus pares i germans i per descansar i desconnectar dels quefers curials, com en deixa constància al seu Dietari. I per anar-hi, des de Manacor, havia de passar per Son Carrió.

Era un enamorat de l'art romànic i projectà i dirigí les obres d'algunes esglésies de Mallorca, entre elles la de Son Carrió, dissenyada seguint la tendència d'aquest estil.

Les tres curolles de Mn. Alcover per a Son Carrió

Les dues primeres: posar monges terciàries franciscanes i començar-hi una església nova. Més endavant l'altra: fundar-hi un convent de Pares Franciscans.

Amb això demostra que era un home ambiciós, que no s'hi posava per poc i que estimava aquest petit poble carrioner. Veurem que les dues primeres les pogué realitzar. La tercera, però, malgrat els esforços, no va arribar a bon port.

La primera notícia que tenim de la idea de fer una església nova a Son Carrió queda consignada al seu Dietari el 31 d'octubre de 1898: *Dia 29 a vespre era a la Torre Nova per tractar de posar monges terciàries a Sant Miquel de Son Carrió i de començar-hi una església nova.* (Antoni M. Alcover – Obres Completes I. Quatre anys de Vicari General. 1898-1902, pàg. 45). I l'endemà, dia de Tots Sants, aprofita l'ocasió de predicar a Son Carrió per llançar la doble idea: monges franciscanes i església nova: *Vaig predicar a Sant Miquel de Son Carrió sobre posar terciàries, Filles de la Misericòrdia, per ensenyar les nines i servir els malalts, i començar una església nova, fent veure que se feia precis tant una cosa com l'altra, ja que no hi ha cap costura on les nines puguin aprendre, i que l'església que hi ha és petita, lletja de tot i mal feta. Després de l'Ofici vaig reunir els caps de casa, i tots digueren que estaven prompts a fer lo que estigués de la seva part per dur a cap els dos projectes. El Sr. Batle de Sant Llorenç era vingut aposta, i va oferir tota la seva cooperació, que hi fessen a l'obra de l'església nova la feixina tots els veïns de Son Carrió i llavò incloure dins el pressupost una quantitat per la mateixa obra. Anàrem a veure la casa llogada per estar-hi les monges, i la trobàrem petita, acordant prendre'n una altra del costat, i entre totes dues bastarà.* (pàg. 46).

Primeres passes

El primer que féu Mn. Antoni Maria fou demanar informació sobre l'església de Sant Llorenç des Cardassar. Escriu el 3 de desembre: *Vaig escriure an el Vicari² de Son Carrió sobre l'església en projecte, demanant-li mides (altària, amplària i llargària interiors) de l'església de Sant Llorenç des Cardassar i de les capelles laterals, per calcular i fixar les dimensions del projecte que duim entre mans.* (pàg. 53)

El 8 de desembre fa la primera reunió amb els propietaris manacorins que tenen béns a Son Carrió per interessar-los en el projecte: *Vàrem tenir la primera reunió de propietaris manacorins que tenen béns a Son Carrió, i los vaig exposar la idea i els plans de fer a dit llogaret una església nova, i estigueren conformes en contribuir-hi segons la seva possibilitat, fent un tant cada mes. Els invitats foren: D. Joan Amer, D. Mateu Truyols, Canalet, en representació de sa sogra, D. Bartomeu Bonet, Dª Jerònia Mas, viuda de D. Martí Monet, D. Joan Bosch i Jaume, D. Bernat Sales, Xema, l'amo en Llorenç Caldentey de can Eulesa {sic}. Vengueren tots fora D. Bartomeu Bonet i D. Bernat Sales. Dª Jerònia Mas envià son fill Bartomeu.* (pàg. 55)

L'endemà, dia 9, com si tingués foc dins les sabates van a Son Carrió per senyar el solar de l'església: *Era a la Torre Nova i anàrem a Son Carrió a senyar el solar de l'església: li donàrem 26 metres d'ample i 57 de llarg. Hi feren un solc per tot lo redó amb lo parell de can Jaques, que era allà devora* (pàg. 55).

El 20 de desembre el Batle de Sant Llorenç fa una instància al Bisbe demanant-li que autoritzi la construcció d'una església a Son Carrió, oferint l'Ajuntament tota la seva cooperació, i demanant també al mateix temps que enviàs les monges, Filles de la Misericòrdia, a la casa que acaben d'enllestir en el referit llogaret.

I D. Toni no descansa. Comença a enllestir les primeres retxes del que serà la futura església i ho consulta a gent entesa i al Bisbe: *22 desembre.- He tenguda una entrevista amb lo Marquès Sureda (D. Joan) sobre l'església de Son Carrió. Li he mostrats els croquis que tenc fets, i hem introduïdes algunes modificacions. N'he parlat an el Bisbe, i n'ha acceptades algunes; altres les ha impugnades, i se donen per no fetes.* (pàg. 60).

Som al 29 de desembre de 1898 i ja posa fil a l'agulla per cercar la matèria prima de la construcció: els cantons, i, per tant, les pedreres d'on s'han d'extreure: *Avui som anats a veure tres pedreres que han provades dins la marina de la Torre Nova per fer l'església de Son Carrió.* (pàg. 62)

Comença l'Any del Senyor 1899. El dia 4 de gener escriu: *Som anat a dinar a ca n'Orlandis, (és el Senyor de Sa Punta, possessió que està situada damunt un pujolet i gairebé aferrada a Sa Torre Nova) i D. Joan ha dit que està conforme a donar oli per tot l'any a les monges de Son Carrió, i que poden treure els mitjans que vullen de les pedreres començades de la marina de la Torre Nova, per a l'església i la casa de les monges de Son Carrió.* (pàg. 65).

² El Vicari era Mn. Bartomeu Janer Thomàs de Randa (Vicari entre 1892-1900). Anteriorment també ho havia estat (1880-1886) i més endavant ho tornaria ser (1907-1913).

El 28 de gener consigna al seu Dietari la permuta de terrenys per a fer l'església: *Anit és vengut D. Antoni Rosselló, de ca l'Hereu, a dir-me que accepta la proposició que indicàrem a son fill Antoni, de baratar un tros de Son Manxo amb lo tros d'en Fava, de darrere l'església actual de Son Carrió, a on volem fer la nova, i que, fet aquest barat, llavò ell cedirà dita peça per solar de l'església nova. Ha dit que un dia d'aquests hi anirà per veure-ho i donar a l'amo les instruccions que pertoquen* (pàg. 77).

Les monges franciscanes

La gran aventura del nou temple està en marxa. Però, al mateix temps, un altre esdeveniment –la vinguda de les monges– és ja una realitat. En poc més de tres mesos les monges ja són aquí. Tenen una casa llogada per convent al bell mig del poble i estan a punt per fer l'arribada solemne al poble.

Mn. Antoni Maria ens trasllada les seves vivències d'aquell dia tan anhelat. No podem deixar de llegir aquesta deliciosa crònica de l'arribada de les monges al poble:

Febrer, 11.- Nos n'anàrem a Manacor amb en Pasqual, secretari del Bisbe, i partírem tot d'una cap a la Torre Nova. Nos aturàrem a Son Carrió, i vérem tota la cosa a punt per la festa de l'endemà. Arribàrem a la Torre Nova amb salvament (pàg. 84).

Febrer, 12.- Va esser l'entrada de les monges a Son Carrió. A les 9 i mitja partírem a peu en Pasqual i jo cap a Son Carrió, i ja hi trobàrem en Vallespir, vicari de Manacor, que havia de predicar, i els cantadors que eren venguts. A moltes cases hi havia bandera posada. A l'entrada del poble hi havia una filera de pins a cada banda del camí fins al portal de l'església: des d'on començava una enramada fins a la casa de les monges, on hi havia un arc triomfal qui feia molt de bo. En Miquel Cupa, el picapedrer, i en Pep, germà seu, l'engarbullaren: no sé com s'ho feren per treure'l tan garrit. L'enramada era una filera de bigues a cada banda de carrer, vestides de murta, i amb rests de murta entrallaçats d'una a l'altra, i banderes i banderetes per les bigues i finestres. Tot el poble era per davant l'església esperant l'adveniment. Veent que el Batle de Son Llorenç (sic) no venia perquè justament aquell dematí treien els soldats, això és, quintaven, i l'homo no podia deixar, i tenint notícia que les monges ja esperaven davant ca l'amo en Llorenç Sureda (Pistola), segons lo convengut, devers les deu i mitja resolguérem passar envant. Les monges venien de Son Servera amb la galera de la Punta i amb la galera de ca D. Joan Joanet, de dita vila. Amb lo Vicari, el secretari del Bisbe, el Regidor, qui fa de Batle allà, que és un fill de l'amo de Son Manxo, en Joan Mascaró, en Vallespir, el predicador i tot el poble partírem cap an el pou del torrent, enviant a dir a les monges que venguessen en voler. Al punt vérem les galeres i els carretons de ca-nostra que los acompanyaven i quatre banderes que anaven davant davant, totes de Son Servera., S'aturen les galeres, i davallen les monges: eren vuit, això és, les tres que havien de quedar en el convent nou de Son Carrió, la Mare Superiora General i quatre que l'acompanyaven. Jo vaig fer la presentació del Vicari, del secretari del Bisbe, del Batle i del poble; les monges agrairen la salutació i la redoblaren; i partírem tots cap a l'església. Ma mare i les meves cunyades Magdalena i Margalida acompanyaven les monges. Arribats a l'església, nos revestírem i començà l'Ofici, deixant-se en Vallespir caure un sermó de primera sobre l'excel·lència, importància i utilitat de les monges per un poble. Acabat

l'Ofici, menàrem les monges a la casa seva, i los ne donàrem possessori, mostrant-los totes les dependències de la casa, que los agradaren ferm. Llavò hi hagué el refresc, i deixàrem entrar tota la gent perque ho poguessen veure. Tothom estava contentíssim: duien la satisfacció pintada a la cara. Ma mare tengué arreglat el dinar de les monges i la senyora de la Punta pagà el de l'endemà. Nos ne menàrem a dinar a la Torre Nova el predicador, el Batle i els cantadors. El capvespre a Son Carrió va esser roi seguit la gent que acudí a ca les monges i tothom les duia qualque cosa. Fonc una cosa fora mida lo que los dugueren (pàgs. 84-85).

Fou un 12 de febrer de 1899 memorable. Amb l'arribada de les monges arribà també el conhort i l'acompanyament i la medecina pels vellets i malalts, la costura per a les nines i, amb el temps, arribaria la crida a la vocació religiosa per a algunes filles del poble. Son Carrió donà prou vocacions a aquesta Congregació. Una germana de mon pare -Sor Magdalena de Gràcia- fou una d'elles. Realment podem afirmar que fins fa pocs anys en que, a causa de la vellesa i manca de vocacions de la Congregació,

hagueren de deixar el poble, les monges han estat un puntal per a la vida del poble.

Ben aviat ja es pensa en comprar la casa llogada per Convent. Resulta molt interessant veure com s'involucrava tota la família de Mn. Alcover i com s'especula de cara al lloguer o al pagament dels interessos si es compra. Vegeu, vegeu, com ens ho conta Mn. Toni Maria: *Febrer, 20.- Vengut en Massanet (Antoni), Visitador de la Congregació de les Filles de la Misericòrdia, de la qual són les monges de Son Carrió, li vaig dir que mos germans Martí i Pep proposaven de comprar la casa on estan dites monges allà, perquè està ben situada, son amo la té venal, i el seu preu no seria gaire. En Martí i en Pep digueren que, si les monges volien comprar, que nosaltres (els de ca-nostra) les podríem deixar la quantitat o posar-los en el Banc la primera firma. Ells conten que dels fems del clot (excusat), amb les nines que hi aniran a costura, se podrà treure bé per al lloguer, i, si comprassen la casa, per als interessos. En Massanet no ha fet mal so, i ha dit que hi pensaria (pàg. 89).*

La compra no passà endavant perquè, trets comptes, convenia més seguir de lloguer. *Per ara deixarem anar de comprar-la: més envant tal volta el Bon Jesús nos obrirà qualque portell*, escrivia el 22 de març (pàg. 118).

Aquest mateix dia apareix al Dietari la relació ben detallada que li ha enviat el seu germà Pep -en Pep nostro- del que puja el compte de les despeses per arreglar i moblar la casa de les monges. Ja estaria bé poder transcriure totes les despeses consignades, però no vull abusar de la paciència dels lectors. Diu al final: *Puja tot lo pagat sis-centes trenta-vuit pessetes i setanta-cinc cènt. Ademés hi ha que se feren i se cobraren: cinc dietes del carro de la Torre Nova, vint-i-cinc*

journals de manobra i quinze d'en Pep nostro, dues dietes del carro de Son Manxo, quinze journals dels de Son Manxo, coranta-cinc journals del Zelador i setanta-cinc journals de la Feixina que se feren per orde del Batle de Sant Llorenç, i tres journals de l'amo de la Ca-rotja. Tots aquests journals se feren per amor de Déu. Les sis-centes trenta-vuit pessetes gastades, segons la relació de més amunt, les hem pagades D. Joan Orlandis i Despuig, senyor de la Punta, i jo. Déu nostre Senyor nos ho augment, si convé! (pàg. 118). La generositat de la família Alcover Sureda era esplèndida. Seria interessant saber quants doblers hi va posar dels seus en les empreses del nou temple i de les monges. A moltes factures hi ha aquesta anotació: *Això ho he pagat dels meus.*

Així era ell. Impetuós. Llançat i caparrut davant el que ell considerava una necessitat. Amb capacitat de convenciment. Treballador infatigable. I generós.

El 7 de març escriu: *El Vicari de Son Carrió m'ha escrit que la costura de les monges és molt concorreguda, i que se'n necessiten dues, de monges per la costura i dues pels malalts, i que veja el P. Visitador perquè només n'hi ha tres, i se'n necessitarien cinc (pàg. 102).*

Dia 8 parla amb D. Antoni Massanet, Visitador de la Congregació i escriu: *m'ha promès que almanco enviarà a Son Carrió una monja més. Hem parlat sobre si comprarien les monges la casa a on estan les de Son Carrió. Aquesta casa és de l'amo de Son Manxo i pareix que la té venal; com hi hem feta tanta d'obra: i, si per evitar qüestions pel dia que l'amo muira, ara hem de treure comptes sobre lo que ha millorat la casa i si ell o sos fills han de refer aquesta millora el dia que les monges sortissen, és perillós que hi haja disgusts. Per això en Martí i en Pep nostro proposaren de que les monges comprassen la casa i a ca-nostra les deixarien els doblers. Ho vaig dir an el Bisbe i an en Massanet i no feren mal so: en Massanet m'ha dit que ha parlat amb lo consell de la Congregació, i que, si diuen que la casa la tendrien per uns dos-cents duros, hi ha una persona que en donaria seixanta si nosaltres trobàssem qui en donàs cinquanta, i la Congregació donaria la resta. Veurem si trobam qui don aquells.*

I tot seguit: *He escrit an el Vicari de Son Carrió dient-li que li enviaran més monges (pàg. 102).*

I el projecte de la nova església continua

Mentrestant es van fent passes per tal d'aconseguir el solar per a la futura església. Al dia següent de l'entrada de les monges escriu:

Febrer, 13.- Anàrem a veure les coves del Drac. En el port de Manacor vérem D. Joan Amer: li vaig dir que D. Antoni Rosselló volia cedir el solar per l'església de Son Carrió, i D. Joan digué que tenia un tros de terra a dit llogaret i que el posava a la nostra disposició si l'haviem de mester per l'obra referida.

El vespre vengueren a la Torre Nova el Vicari de Son Carrió, l'amo en Miquel de Son Manxo i en Toni Sureda, Fava, amo del tros de terra on pensam fer l'església, per tractar de com havíem d'arreglar el barat de dit tros de terra amb un tros de Son Manxo (pàg. 85).

Febrer, 14.- En Martí i en Pep, mos germans, se n'anaren a Son Carrió, i amb l'amo en Miquel de Son Manxo i en Toni Fava, se miraren el tros de terra d'aquest i el tros que li havien de donar dins Son Manxo, i a força de raons

quedà tot arreglat, donant en Fava el tros més acostat a l'església actual, que té dotze destres de llarg, de xaloc a mestral, i vuit d'ample de llebeig a grec; i li donam un tros de tres quartons dins Son Manxo, part damunt el Boquet. Pareix que aquest Fava se demostrà molt generós amb aquest barat; cosa que molts no esperaven. A cada tros posaren les fites, i begueren per fet davant una partida de testimonis (pàg. 85).

Febrer, 15.- Primer dia de Corema. Nos n'anàrem a Manacor, aturant-nos a Son Carrió a veure el solar de l'església futura i les monges (pàg. 86).

Febrer, 16.- Som anat a donar compte a D. Antoni Rosselló (de ca s'Hereu, de Manacor) del barat del tros d'en Fava amb el tros de Son Manxo, i l'ha donat per ben fet (pàg. 87).

Mn. Antoni M. és ben conscient que el gran projecte no es podrà portar a terme sense la contribució dels mateixos carrioners que hi hauran de posar els seus braços i a qui *haurem de munyir qualche poc* i la dels senyors relacionats amb el poble a qui demanarà una quota mensual. Fixau-vos amb l'enginy per treure doblers sense que Hisenda pugui dir res:

Març, 1.- He escrit an en Pep nostro sobre l'obra de l'església de Son Carrió, que, segons ahir me va escriure, comença a anar moguda. Pareix que acordaren de treure una joia de tres barcelles de blat per treure cantons del producte. Després d'aquesta joia en trauran una altra. Amb aquest enginy los farem munyir qualche poc, an es carrioners. He dit an en Pep que ja los enviaré uns billets fets aposta per les joies d'esglésies que només diga: "Llimosna per l'obra de l'església de Son Carrió.- Nombre d'orde: 1", i els demés fins a tres-cents. Així el delegat d'Hisenda no los podrà aplicar la pena contra els qui treuen rifes sense pagar la contribució que hi ha sobre les rifes (pàg. 97).

El 12 de març va a Sant Llorenç a beneir una campana i aprofita l'avinentesa per negociar amb els de l'Ajuntament si estaven conformes de suprimir el carrer que el pla de Son Carrió senyala que passaria per darrere l'església actual per dins el solar de la futura, i han dit que estan conformes. Los he mostrat els plans i los han agradat.

Com veníem nos som aturats a Son Carrió; hem vistes les monges, que ja són quatre, i estan lo més contentes: ja tenen

coranta-nou nines a la costura, i els diumenges n'hi van una partida de grans.

Som anat a la marina de la Torre Nova a veure les pedreres que han començades per l'església nova; no n'hi ha cap d'acceptable pera ara (pàg. 105).

Mn. Antoni M. té una sèrie de fronts oberts: el primer, acabar de fixar amb compres i permutes i rectificacions de plans per part de l'Ajuntament el que serà el definitiu solar per a la nova església. En segon lloc, aconseguir finançament per a les obres per part dels senyors de les possessions del terme insistint en què es comprometin a una subscripció mensual; naturalment el

Bisbe i ell són els primers que s'hi apunten. I també trobar les pedreres adequades per a l'extracció dels cantons. Tres fronts oberts entre altres.

Març, 13.- Nos ne som venguts a Manacor. Nos som aturats a Son Carrió: hem cridat el Batle (el fill de l'amo de Son Manxo), i li he dit que lo primer de tot hi ha que voltar de paret el solar de l'església futura, i que, com toca per dos costats la via pública, se fa precis que se don la tirada totd'una. Com la via pública se n'entra dins dit solar, se farà en seguida la rectificació, demà mateix, i així no hi podrà haver qüestions pus sobre fins a on és de l'Església i fins a on de l'Ajuntament. Així hem quedat que se farà.

Anit a Manacor hem tenguda la reunió de senyors d'aquí qui tenen a Son Carrió, això és, D. Joan Amer, D. Mateu Truyols (Canalet), D. Bartomeu Bonet en representació de sa mare Dª Jerònia, i l'amo en Llorenç Caldentey, de ca n'Aulesa. D. Joan Bosch no ha comparegut. Los he mostrats els plans; los he donat compte de lo que hi havia fet i del curs de la cosa, i que n'Orlandis, el senyor de Son Manxo (D. Antoni Rosselló) ja teníem determinat lo que volíem posar a la subscripció mensual; i que ells pensassen lo que hi podrien posar, i que en tenir-ho determinat, que m'avisassen. Així quedarem (pàg. 106).

De tal manera va saber Mn. Antoni Maria interessar el Bisbe en dit projecte que, no sols li va *munyir* una subscripció mensual sinó que aconseguí que escrivís una pastoral adreçada al poble de Son Carrió i a tots en general.

Escriu Mn. Antoni el dia 1 d'abril: Nos ne som venguts a la Torre Nova a fer les panades. Hem duita la Pastoral que el Bisbe dirigeix an el Vicari i feels de Son Carrió sobre l'església que tracten de fer. Aquesta Pastoral està en mallorquí, ha de sortir en el Bolletí eclesiàstic: n'hem feta una tirada de 300 exemplars. (Seria interessant en una altra ocasió transcriure o fer un resum de dita pastoral).- Passant, hem vist que la rectificació de la tirada del solar i raconada de l'església no està llesta, però està envantet.

Amb en Pep nostro som anats a veure les dues pedreres que han provades dins la Marina: la de devora les casetes del garriguer s'és composta una mica, no gaire. La de devora ca n'Amer és molt millor: me pareix que servirà (pàg. 124).

I el dia de Pasqua, 2 d'abril: Som anat a Son Carrió per llegir dalt la trona la Pastoral del Bisbe. L'he llegida, i ha agradat fora mida. Los he mostrats els plans que tenc mig engarbullats. La Junta de joies ja s'és reunida i s'han repartits els billets de la primera joia, qui són tres barcelles de blat, que en Pep nostro posa. El Vicari ha convidats els qui tenen carro per anar demà a tragar cantons per l'església nova (pàg. 125).

I comença la que serà l'obra magna del poble. Tenen pocs doblers, però demostren una decisió ferma de posar-hi els braços i amb els carros i les bísties tragar cantons per a la nova construcció. El Bisbe, a instància del Vicari, els donarà permís per poder tragar els cantons els diumenges i dies de festa que calgui.

Abril, 3.- Una partida de carros, han traginats els cantons que hi havia trets per l'església a la pedrera començada dins la marina de la Torre Nova, devora les casetes del garriguer (pàg. 125).

El 4 d'abril (la setmana de Pasqua devia tenir vacances) casi tot el dia vaig dibuixar els plans de l'església de Son Carrió (pàg. 125).

L'endemà, dia 5, vàrem anar amb ma mare a veure les monges de Son Carrió (pàg. 125).

El dia 6 són venguts lo Vicari de Son Carrió i l'amo Antoni Vicens. Hem començats els llibres de relació històrica i d'entrades i sortides de l'obra de l'església de Son Carrió. (pàg. 125). Aquest llibre, meticulós i detallat, es conserva a l'arxiu parroquial de Son Carrió. Tal com consta en ell, el cost total de les obres del nou temple fou de 36.777,58 ptes.

Una altra reunió amb els senyors per aclarir l'aportació de cada un. Abril, 9.- Hem tenguda reunió a Manacor amb los senyors manacorins de la Junta d'obres de l'església de Son Carrió per veure què faran cada mes per l'obra de dita església. Han comparegut D. Joan Amer, qui ha dit que faria 10 pessetes, i ha pagat per tot l'any, entregant-me 120 pessetes, i l'amo en Llorenç Caldentey que ha dit que en donaria cinc cada mes. Dª Jerònia Mas de can Bonet ha enviat a dir que per enguany en farà cinc, també.

He conseguit que una persona que devia cinquanta lliures a una altra, les hi pagàs. La que ha cobrat, agraïda, me n'ha donades deu per l'obra de l'església de Son Carrió. (pàg. 126).

El 15 d'abril En Pep nostro m'ha escrit que en Miquel Cupa, el picapedrer, ja ha començat a enrevoltar de paret el solar de l'església de Son Carrió, i que el ball que feren el dia de l'Àngel amb motiu de la festa de Sant Josep, produí vint-i-cinc pessetes netes, que seran per treure cantons per l'església (pàg. 129).

Li preocupa el tema de trobar bon pedreny per a bastir el nou temple. El 25 d'abril conta: Nos ne som anats amb lo Marquès a veure pedreres del

pinar i del turó de la Coma, de la Punta, i altres de la Punta de ca n'Amer. Les del pinar se veu que molinen; les del turó de la Coma són de marès ros, i el Marquès les ha trobades acceptables per l'interior de l'església; les de ca n'Amer, unes de dins la marina de la Torre Nova, de pedreny blanc, ha trobat que servirien per lo defora o exterior, suposat de que tal pedreny no deixa passar la humitat. També servirà pels baixos i cossos sortits de l'interior. Pels caps de les rafes i basaments, que la gent per força fregarà i si el pedreny no és fort, se menjarà, hem escollit un pedreny de devora el talaïot de na Gatera, dins la Torre Nova, que és pedreny molt fort. Som arribats a Son Carrió i hem senyat damunt el solar l'àbside de la nau, els dos àbsides petits, el presbiteri, capella de comunió i sacristia i tres capelles per banda; això és, per fer les escombres pels fonaments (pàg. 135).

Primera pedra del nou temple

Mn. Antoni Maria posa fil a l'agulla per enllestir el que serà la gran festa de la col·locació de la primera pedra. A partir d'ara, 25 d'abril, afegirà a les moltes preocupacions carrioneres i diocesanes, l'organització d'un gran esdeveniment. Vol que sigui impactant. I que serveixi per moure els cors, les voluntats i les

butxaques per tal que el projecte vagi endavant. I es posa a escriure cartes i enviar ordres.

Maig, 3.- He escrit an els Orlandis, qui són a la Punta, sobre el dinar del dia que posarà el Bisbe la primera pedra, indicant les persones que trob que hi han d'esser.

He escrit an en Pep nostro indicant-li que per dita funció se faça una enramada de bigues i rest de murta que senyal i rodeig el solar de tota l'església perque així se veja millor com ha d'esser (pàg. 140).

Maig, 5.- He escrit an el Bisbe sobre quin dia ha d'esser la posada de la primera pedra de l'església de Son Carrió (pàg. 141).

Maig, 6.- He escrit an en Costa, oferint-li el sermó de la posada de la pedra en l'església de Son Carrió.

He escrit an el Vicari de Son Carrió i an en Pep nostro sobre preparatius per dita funció (pàg. 142).

Maig, 9.- He escrit an el Vicari de Son Carrió, a D. Joan Orlandis i an en Pep nostro sobre preparatius per posar la primera pedra de l'església de Son Carrió.

He escrit a D. Xim Dameto, Mestrescola de la Seu, convidant-lo per fer d'Assistent an el Bisbe en la posada de dita primera pedra.

Som anat a convidar per lo mateix D. Llorenç Despuig, Canonge de la Seu, i m'ha dit que sí.

D. Joan Morey, custos del convent de Manacor, m'ha contestat que ell, en Font (Joan) i en Bonet (Fernando) accepten la meua invitació de dies passats sobre esser els primatxers en la posada de la primera pedra de Son Carrió (pàg. 143).

Maig, 10.- He enviat el Pontifical a D. Joan Morey, Pre., perque amb sos companys aprenquen bé lo que han de cantar en la bendició i posada de la primera pedra de Son Carrió (pàg. 144).

Ara es tracta d'animar els carrioners. Per això, el dia 14 de maig som anat a predicar a Son Carrió preparant la gent per la visita del Bisbe i excitant-los a fer via a l'obra de l'església. Com som sortits de l'ofici, nos n'anam a les escombres. Han comparegut una seixantena d'homos, molts d'al·lots i dones, amb xades, càvecs i senalles, i ja són estat partits pica qui pica dins les escombres començades, i fins que són arribats an al fort no se són aturats. Mentres uns picaven, altres omplien senalles, i les dones les se'n duien a buidar perque la terra no fes nosa; i cada instant passaven un flasco d'aiguarent. Hem resolt de fer una mica de magatzem devora l'església per les eines, cordes, material, plantilles i demés arreus. Nos ne som anats a dinar a la Torre Nova, i l'horabaixa cap a Manacor.

N'Andreu, germà meu, ha romàs encarregat de fer fer una paleta amb mànec d'olivera, una gaveta de cirerer o morer i un uixol de mànec de llampúdol pel Bisbe posar la primera pedra de l'església de Son Carrió (pàg. 145).

El 15 de maig porta els plans de l'església a l'arquitecte diocesà i els hi deixa perquè els miri. L'endemà va a cercar-los. Diu que han agradat a l'arquitecte diocesà el qual hi ha introduïdes algunes modificacions que li semblen molt oportunes.

Aquest mateix dia 16 escriu: *En Rotger m'ha enviada l'acta llatina que hem de posar davall dita primera pedra.*

El Bisbe ha contestat que està conforme que la funció de la primera pedra referida sia la segona festa de Cincogema vinent, dilluns, dia 22 del present (pàg. 146).

L'activitat de Mn. Antoni Maria és frenètica aquests dies.

Maig, 17.- És vengut el Mestre de Cerimònies: li he dit que ha de venir a la funció de Son Carrió, i hem quedats entesos com s'ha de fer.

He escrit an el Vicari de Son Servera que m'aclaresca el nom i llinatge de l'amo de Xiclati, qui té les Talaies, devora Son Carrió, i sabem que està disposat a fer qualque cosa per l'obra de dita església, i volem que sia testimoni en la funció de la primera pedra.

He escrit an en Pep nostro que vagen a veure l'amo de Xiclati i li entreguen de part meva una carta que he enviada, convidant-lo a la funció.

He escrit an en Costa sobre el sermó de la primera pedra.

He escrit an el Marquès Sureda i a D. Antoni Rosselló i Nadal, convidant-los a la funció de la primera pedra.

He escrit an el Bisbe refutant una cosa que pareix que li digueren sobre l'església de Son Carrió que anam a fer no està a bon lloc.

Som anat a un parell de botigues a cercar una botella per posar davall la primera pedra de Son Carrió i dedins l'acta en plegamí, de dita funció (pàg. 146).

Maig, 19,. He escrit an en Costa sobre el sermó de la primera pedra de Son Carrió.

He escrit a D. Llorenç Despuig, fent-li a sebre quin dia ha d'esser la funció.

He escrit a Dª Magdalena Despuig l'itinerari del Bisbe i quin dia arribarà i fins quan estarà a la Punta.

He escrit an el Rector sobre dita funció de la primera pedra. (pàg. 147).

Mare meva! Si Mn. Antoni M. hagués tingut internet... Hauria col·lapsat total la xarxa.

Maig, 20.- A can Amengual i Muntaner han estampada en tres o quatre tongades l'acta de la primera pedra de l'església de Son Carrió.

Me'n som anat a Manacor, a on hem recollida la gaveta, que és de morer, per pastar el ciment de la primera pedra, i la paleta, que és de llautó i el mànec d'olivera, per posar dit ciment, i l'uixol, de ferro tot llimat i amb lo mànec de llampúdol per fer el Bisbe les creus a la primera pedra, i amb mon germà Andreu nos ne som anats a Son Carrió, a on hem trobada l'enramada casi llesta, senyalant el perímetre de la futura església, amb un arc de triomf allà on ha

d'esser el portal major, i en l'extensió de l'espai quadrangular del presbiteri, capella de comunió i sacristia hi ha feta una envelada de joncs i murta, sostenguda de bigues emmurtades, figurant amb rests de verdor un arc de biga a biga. Casi tot el poble hi ha pres part en aquesta enramada, a pesar de trobar-se damunt el segar i l'arrabassar faves i que tota la gent d'aquí és de feina del camp. Per formar la verdesca dels rests, les dones, amb punts i amb hores, robant-ho a la feina i a la son, han fetes centenars de brases de cordeta. Nos ne som anats a romandre a la Torre Nova. (pàg. 148).

Maig, 21.- Diada de Cincogema. Me'n som anat amb mos germans Andreu, Martí i Pep a Son Carrió. Jo he predicat, i després de l'Ofici, la gent ha comparegut per acabar l'enramada. Una partida de dones amb senalles i homos amb càvec han espedregat i adesat l'espai inclòs dins les escombres, això és, tot lo que ha de ser l'església; han revoltat de bigues i rest de murta tot el solar cedit per l'església, i davant l'actual amb biguet i rest han afectada la forma d'un temple.

El capvespre hi som tornats per donar la darrera mà.

L'Ajuntament de Sant Llorenç ha aprovats els plans de l'església, decretant-nos favorablement la instància que ahir vaig projectar i enviàrem a Sant Llorenç perquè la posassen en net per motiu de que a Son Carrió no hi havia cap full de paper sellat. Només presentàrem un pla de la planta i la fatxada de lo que ha de treure cara an el carrer.

Devers les sis són arribats D. Xim Dameto i Dezcallar, Mestrescola de la Seu de Mallorca, D. Llorenç Despuig i Fortuny, Canonge de la mateixa Seu, en Miquel Costa i Llobera, que ha de predicar en la festa de demà, i D. Lluís Vallespir, Mestre de Cerimònies de la Seu, que vénen per prendre part en dita festa. Se són aturats un poc; han vista la cosa, i no se'n podien avenir que hi hagués tanta festa moguda. Són anats a ca les Monges, i nos han mostrada la civera tota enramellada de flors i herbes del camp, i una creu tota mesella de flors vermelles, amb los caps de lliris blancs i una garlanda de flors blanques passada pel creuer, per posar allà on ha d'esser l'altar major de la futura església, on li han fet un pedestal de cantons i pedres tapats de verdesca i flors.

Nos ne som anats tots a la Punta, a on el Bisbe és arribat devers les nou, d'Artà. Tots som anats a rebre'l i dar-li la benvinguda i tota la gent de la Punta i la Torre Nova és anada a besar-li l'anell. Li hem donat compte de tot lo que teníem preparat, i és quedat content (pàg. 148).

Maig, 22.- Segona festa de Cincogema. Devers les sis amb lo Mestre de Cerimònies nos ne som anats a Son Carrió per dir-hi missa i preparar la cosa. Ja hi hem trobada una partida de gent externa, i contínuament venien carretons estibats de gent. Componien devora l'església el cadafal per la música de Sant Llorenç. És venguda la Guàrdia Civil per guardar l'orde i la compostura.

Al punt són venguts els qui han de fer de testimonis de la funció: D. Antoni Rosselló, D. Joan Amer, D. Mateu Truyols, D. Bartomeu Bonet, l'amo en Llorenç Caldentey, l'amo en Joan Nebot i Sard de Xiclati. És vengut el Rector de Manacor, el Vicari de Sant Llorenç, D. Joan Morey, Pre., D. Joan Font, Pre., D. Aleix Muntaner, Pre., D. Fernando Bonet, Pre., aquests quatre com a primatxers, i D. Joan Sureda, Marquès de Vivot. Llavò són venguts el Batle i el Síndic de Sant Llorenç.

Devers les nou i tres quarts és arribat el Bisbe, i l'hem rebut devora el pou del torrent amb el Vicari, Batle de Sant Llorenç i senyors i amos venguts per fer de

testimonis, i llavò una gentada fora mida. L'hem acompanyat fins a l'església, a on ha confirmat.

Devers les deu i mitja, revestit de pontifical, amb los canonges vestits de cor, i tots els capellans amb roquet, amb los testimonis i quatre amos (mon pare, el de Son Manxo, el de Son Jaques i el de Son Oliver) portant davant davant la primera pedra damunt la civera tota enramellada i acompanyats de la música, són venguts baix de l'envelada; cadascú s'és situat en el seu lloc, i el secretari de Visita ha llegida l'acta de la primera pedra, que està en llatí, en mallorquí i en castellà damunt plegamí. Llegida, el Bisbe i demés l'han firmada; i llavò n'Andreu nostro l'ha enrevoltillada i l'ha posada dins una botella, amb una pesseta i una mitja de plata, lacrant el tap. Se són fetes les demés ritualitats que marca el Pontifical, posant la primera pedra i davall la botella amb l'acta; han beneïdes totes les escombres; en Costa és pujat a la trona, i s'ha deixat caure un sermó dels seus, d'eloqüència verament cristiana, i llavò és estada l'oferta, besant tots els oferents l'anell del Bisbe. L'Oferta ha produïdes devers tres-centes seixanta pessetes.

Aquesta és la foto més antiga que tenim de la construcció de la nostra església de Son Carrió. Seria per a mitjan juny de 1899

Nos ne som anats a la Punta, i hem dinat amb el Bisbe tots els capellans que havíem pres part en la funció, tots els testimonis, el Batle de Sant Llorenç. Trenta-un érem a la taula. A la dels criats devien passar de vint. Dels convidats de segona mà a la Torre Nova hi ha hagut un dinar d'una cinquantena.

El Bisbe és romàs a la Punta, i jo, amb los canonges i en Costa, cap a jaure a Manacor.

Que el Bon Jesús la nos deix veure acabar, an aquesta església, així com la nos ha deixada començar (pàg. 149).

I amb aquestes paraules plenes d'esperança acabam aquesta primera etapa. Ara vindrà lo bo, lo dur, però també lo més bell que és veure com es va enfilant per amunt aquesta magna obra.

Contar això, de la mà de Mn. Antoni Maria, serà l'objectiu d'una pròxima segona part.

Rafel Umbert Sureda

Desembre 2014

Nota.- Per a la selecció de les fotografies, que acompanyen aquest article, he seguit el criteri següent: tractant-se dels preliminars per a la construcció del nou temple, on, al final es relata la benedicció de la primera pedra i es fa patent la voluntat d'oferir, en una segona part, el desenvolupament de seva construcció, he deixat per aquesta segona part el reportatge fotogràfic propi dels fets, i per el present he escollit unes cases, segurament ben conegudes de Mn. Antoni Mª Alcover. (www.soncarrio.org) (Biel Rosselló)

Carta circular pels amics del Seminari

Benvolguts companys, amics tots:

Encetam el 2015 amb la il·lusió de viure una jornada cultural a l'estil de les precedents celebrades a Manacor, Petra i Pollença, dedicades a Mossèn Alcover, Fra Juníper i Costa i Llobera respectivament. Enguany el personatge central serà Ramon Llull, explicat pel condeixeble Pere Ramis i la Diada tindrà lloc en el mateix Seminari el proper 9 de Maig. Tenim l'autorització dels responsables actuals, tan del col·legi Sant Pere com de la capella: Sr. Puigrós, Sr. Horrach. Així també del Bisbe Xavier Salinas.

Estam preparant el programa dels actes centrals de la IV Trobada cultural d'amics del Seminari i l'objectiu final no és altre que el foment de l'amistat i el record d'una època ja llunyana però prou intensa que deixà petjada positiva dins les nostres vides.

Ens agradaria molt que poguessis assistir a tal esdeveniment on tothom hi estarà ben convidat, en el ben entès que som amics del Seminari i volem reviure per unes hores unes vivències especials carregades de sentit pels qui visquérem per un temps en aquest entranyable indret de Son Gibert.

Sempre, a cada diada cultural hi hem situat, com a eix central, un concert de la nostra Schola Cantorum, dirigida per Tomeu Ripoll i un concert d'orgue coordinat per Eduard Covas, amb la clara intenció de revitalitzar el cant coral i promocionar els concerts d'orgue. Enguany, però, ens hem proposat restaurar l'orgue de la capella del Seminari i entre tots sembla que ho aconseguirem. Un especialista de qualitat en la matèria, Sr. Pere Reynés ja fa temps que hi fa feina i ben prest podrem tornar sentir amb força les notes musicals d'aquest orgue rehabilitat. Volem organitzar actes culturals de relleu amb concerts, conferències i debats per dinamitzar l'oferta al públic interessat.

Oportunament te farem arribar la programació, però abans ens agradaria molt poder escoltar tots els teus suggeriments i poder-los incorporar, si cal, en el programa definitiu elaborat per la comissió organitzadora .

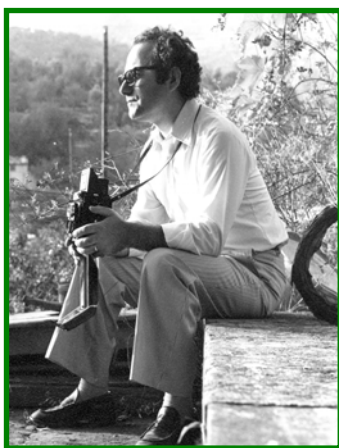
La novetat d'aquesta Jornada serà la Taula Rodona dirigida per l'equip de redacció de la prestigiosa revista Modèlics i Modelicons, encapçalat per Jaume Sancho, Jaume Gual, Antoni Bennasar, Sebastià Salom i maquetació Biel Rosselló, amb la intenció de presentar un treball d'investigació i recerca d'una època, que potser ja és història.

Després d'un menú senzill dels anys 60, servit en el mateix refectori i pels mateixos "famulos", començaria una "Fiesta en el aire" amb nombrosos artistes convidats que ja actuaven fa cinquanta anys.

Per qualsevol aclariment o dubte , posau-vos en contacte amb Joan Bonet Rubí, coordinador del grup " Amics del Seminari" bonetrubi@hotmail.com . Si tens algun company del teu curs que pugui estar interessat en assistir-hi, per favor passa-li la convidada.

Atentament,

20 de Gener del 2015, Pòrtol- Mallorca

Domingo Maten

ENTREVISTA

A

Miquel Mascaró Fullana

FIDEL A SER QUI ÉS OBRINT LA MÀ ALS ALTRES

Son Carrió, 1937. El dia 2 d'octubre de 1951, als 14 anys, entra com aspirant a prevere en el Seminari de Mallorca on cursa els estudis eclesiàstics i passa els anys de formació. El 20 de juny de 1965 és ordenat de prevere juntament amb 14 condeixebles més. El 15 de setembre de 1965 és nomenat vicari de la parròquia de Sant Andreu de Santanyí, on inicia la prestació de serveis ministerials. El 4 d'agost de 1967, a més de la tasca pastoral de Santanyí, es fa càrrec de la parròquia de la Immaculada Concepció dels Llombards, on hi exerceix de vicari i assumeix, entre altres quefers pastorals, la gerència de la construcció del temple actual, projectat per l'arquitecte Antoni Alomar i acabat de construir l'any 1969. Continua fent servei a les dues parròquies fins que decideix de renunciar al ministeri i demanar la secularització, que li és concedida el 15 de setembre de 1972. El 28 de febrer de 1973 es casa amb Sebastiana Vila Moll. En la nova situació familiar, els dos comparteixen la responsabilitat de surar i educar una filla i un fill i de cercar el treball necessari per sobreviure. Després d'un breu període amb l'empresa "Muebles Pamoma", juntament amb en Toni Galmés, el seu cunyat i altres socis, formen una societat i creen l'empresa "Viatges Tramuntana", dedicada a l'oci turístic. Ell es fa càrrec de la part comercial i s'hi mantén en actiu fins a la jubilació, esdevinguda el dia 3 de juny de 2003. Ara, ell i na Sebastiana cabdellen sense presses el fil dels seus dies en la placidesa de la vida casolana teixint el fer i desfer dels seus fills i la dolçor agraïda de la seva néta.

Fa més de cinquanta anys que en Miquel i jo iniciàrem junts, encara érem infants, la llarga convivència del selecte aprenentatge reservat als aspirants de prevere, el primer any a les penoses dependències agustines del carrer del Socors i els altres a l'amplària verda i assolellada de les acollidores estances del Seminari nou de Son Gibert. Tretze anys de congriar, en un clima privilegiat, l'amistat fonda que és encara avui ben ferma i ens permet ara d'obrir-nos l'ànima per confiar-nos, en una conversa plàcida i distesa, els tombs cabdals de la vida d'en Miquel Mascaró. Ell mateix ho confirmarà quan valori el temps de Seminari: Si jo he acceptat que m'entrevistis és perquè som amic teu i si un dia

te necessit en qualsevol cosa acudiré a tu perquè som amics i hi ha confiança. Sobre aquest sòlid fonament bastirem calmosament la qualitat, l'excel·lència, la sinceritat, la senzillesa i el bon humor de les respostes d'en Miquel. De forma planera, pagesa diria ell, ens confirmarà al llarg de la conversa que en Miquel continua sent, als seus 77 anys, el mateix amic sincer i franc amb qui compartírem retalls inoblidables d'infantesa i joventut. Amb tan bon peu, comença l'entrevista.

1. Descriu breument com recordes aquells anys d'infantesa feliç viscuts en l'entorn rural de Son Carrió. ¿Com era Son Carrió els anys 40 i 50? La família, l'escola, l'església, els treballs de pagesia. ¿Què et va portar a la decisió de deixar la tranquil·litat de ca teva per entrar al Seminari?

Això es pot resumir dient que vaig ser un nin normal entre quatre germans, dos nins i dues nines, d'una família senzilla que, com la teva i moltes d'altres, després de la guerra civil, passaren misèries. No obstant això, tenc un record molt agradable del poble perquè hi vaig ser molt feliç. Amb el meu natural, m'era fàcil fer amics; no em costava: ells venien a ca meva i jo anava a jugar a ca seva.

En relació amb la meva vocació, jo crec que hi ha dues persones que varen influir molt: una, la padrina de Sant Llorenç; amb ella i el padrí hi vaig estar molts d'anys perquè a ca nostra hi havia misèria. Una padrina que, com aquella velleta Anna, es passava hores dins l'església; era piadosa, religiosa, però sense fer comèdia. Feia bé a tothom. Era una dona extraordinària que, si tenia res, ho duia a un pobre i, ja en aquella època, el feia anar a ca seva. No era una beata, que deim habitualment, sinó que intentava viure l'evangeli que demana de passar fent el bé a tothom. Ella va resar molt per mi, potser perquè devia intuir que un dia jo entraria en el Seminari. I l'altra persona, mumare. Era molt piadosa i em duia molt a l'església; els altres fills no hi anaven tant perquè la meva germana estava a Sóller amb el rector Sitjar, un capellà de la nostra família que va estar també a Santanyí i fou el fundador de l'Adoració nocturna. Mumare va aprendre la lliçó de sa mare, la padrina de Sant Llorenç: no era una beata. Li agradava estar amb la gent senzilla, gent miserable que ho passava molt malament després de la guerra. Crec que l'oració i l'exemple d'aquestes dues dones varen influir molt a desvetlar la meva vocació, digues-li Déu. Per aquí em va començar.

És cert que també vaig anar a escola amb un tal don Nofre, que era el vicari, però aquest no va influir massa perquè es limitava a donar cultura i res més. El rector, don Gabriel Frontera, un capellà d'estil pagès, va estar a Son Carrió prop de 50 anys, era molt senzill i molt intel·ligent, però amb limitacions físiques, lent fins a posar nerviosa la gent; necessitava un quart d'hora per arribar a l'altar; però era un bon home i ens va agafar per fer un equipet de quatre o cinc escolanets que ens ajudàvem i apreciàvem. Un d'ells, en Tomeu Pasqual, va ser el primer que va entrar en el Seminari; després entràrem en Joan Puigròs, en Rafel Umbert, jo mateix i un altre que va haver de sortir perquè se feia molt amb una nina, segons vàrem confessar nosaltres mateixos, sincerots, contestant a les preguntes que ens feren. Se'l varen carregar. No anava tant calentet com nosaltres de voler ser capellà, però no havia complit un dels 10 manaments d'estiu que havia dictat el Sr. Moncadas. Per tant, "a la calle".

El rector, don Gabriel, va ser també una persona que va influir molt. Cada vespre anàvem a ca seva. No hi havia televisió ni ràdio; jugàvem com a bèsties a futbol, anàvem amb una moto que tenia, amb ell ens hi trobàvem bé.

Son Carrió era un poblet senzill, fener i piadós. La cultura es trobava a ca ses monges i a l'escola pública. Si el mestre et parlava de Déu ja et quedava. No hi havia revistes. El treball era el camp, la pagesia. Munpare va instal·lar a casa un molí fariner d'aquells antics. L'ordi i el blat de la contrada el duien a moldre a ca nostra; jo mateix li ajudava a l'estiu. Després va muntar una fàbrica de fer corrent, una màquina alternadora, amb un motor gran, per donar corrent al poble. Mitja hora abans de les dotze de la nit, feien senyals per avisar que a les dotze s'apagaria el llum.

Aquest era l'ambient i el clima piadós de Son Carrió en aquell temps.

2. Segons el teu parer, ¿quina era la situació real de l'Església en el moment en què prens la decisió de deixar el ministeri? ¿Quins van ser els motius principals que et portaren finalment a fer aquest canvi radical?

Jo dins Santanyí i Els Llombards m'hi vaig trobar beníssim; me varen tractar divinament. Jo era una persona que me feia amb tothom: nins, joves, homes, dones, tot ho mesclava. A vegades me varen advertir que a les dones les havia d'haver decantades un poc més de la meua amistat, de parlar de Déu. Jo si havia d'anar a dinar amb una família hi anava. Jo no tenia televisor. Me convidaven a anar a veure el futbol, a sopar, a passar la vetlada. En aquest sentit, vaig crear un ambient de rompre motlos. El rector Parera era un gran home i un gran capellà, però era una persona d'anar de l'església a ca seva. En Joan Matas, amb sa guitarra, també va rompre motlos. Vàrem ser tres persones que ens sabérem acoblar molt bé.

Amb les converses amb la gent, me vaig donar compte que la moral que ens havien ensenyat sobre el matrimoni, prohibició de mètodes anticonceptius, sexualitat mal entesa, por, no funcionava. Allò que els donava com a consell els feia sofrir més que el remei que els proposava. En aquella època, va entrar la famosa pastilla; venien a Palma a comprar-la. Després a ca teva te comentaven qualche cosa d'això i en Miquel et havia d'aplicar la moral que li havia ensenyat el pare Munar.

També era excessiva la importància que donàvem a anar missa i anar a missa. I en arribar la quaresma, coa per confessar-se. Considerava que això s'havia de rompre, havíem de ser més independents, ser més tu mateix, me faltava llibertat, ser en Miquel, no esperar normes del bisbat. Ens enviaven aquelles cartes pastorals que havíem de llegir als fidels i quèiem en falta si no ho fèiem. Alguns pensaven: doncs, no t'haguessis fet capellà, tu ja ho sabies. Ho sabia i no ho sabia. La realitat que trobàrem no coincidia amb allò que ens havien explicat en el Seminari. El Déu que me varen ensenyar jo l'havia de mostrar a la gent d'una manera més senzilla, més pagesa. Qualcú et venia a

dir: senyor jo no vaig mai a missa, faig feina, tenc tants d'al·lots. Jo els parlava del sol, de la lluna, de la naturalesa, com un pagès. Llavors venia Déu, de pas. Això era un problema per mi i a dins em creava un buit. Potser no passava a altres a qui omplia llegir llibres. Com que jo no estat mai un intel·lectual, els llibres m'han fet molt de bé, però jo era la gent que volia escoltar. Això i un poquet aquell altre tema que t'he explicat abans de començar l'entrevista en referència a les dones, qüestió que vaig arrossegat i comunicar als superiors al llarg de tota la formació del Seminari. No és que fos un femeller, però, en la meua manera de pensar, no entenia perquè una dona no podia ser part de la meua vida o jo part de la seva vida, tot i ser capellà. Aquests són els motius principals que me dugueren finalment a dir no, a rompre i a deixar el ministeri.

Hem tingut una filla que va néixer sorda. És un problema per a mi i per a la meua dona. És una minusvàlida. Bé, diu la gent, però pot conduir, pot fer feina. En realitat, és una nina minusvàlida que li falta un tant per cent considerable de moltes coses; el llenguatge no el tenc amb ella, li he de parlar a poc a poc. Per un pare, quan t'arriba una malaltia d'aquestes, et deixa ferit. Cert, ho tenim superat; però això i acceptar la malaltia de la meua dona han estat els dos cops forts que he rebut dins la vida. Situació que inicialment em va costar molt perquè em vaig trobar tot sol. Llevat de mumare, els germans no volgueren venir a la boda; varen rompre els motlos. Poc a poc me vaig haver d'acostar. Ho vaig passar malament. No podia anar a Son Carrió amb la meua dona, tenint la filla petita. Venies a Palma i tothom te mirava amb llàstima, Miquel, Miquel. Et trobaves buit. I encara ara, si vaig amb la dona, hi ha algun condeixible que no vol ni mirar-nos.

Voldria finalment deixar clares aquestes dues coses respecte a la secularització: la primera és que ni el bisbe ni els companys clergues estaven preparats per acceptar aquest pas radical. Això va comportar que molts de nosaltres ni tan sols vàrem poder "despedir-nos" de la comunitat en la qual havíem prestat servei. Havíem de partir d'amagat, com un lladre que fuig. Que no us vegin massa, ens advertien. Millor si decidíem sortir fora de Mallorca, com feren alguns. Els va venir de nou; no estaven preparats. La segona és que tampoc estàvem preparats nosaltres i aposta ells tot d'una se'n rentaven les mans. A mi me feren arribar una carta en Els Llombards per comunicar-me que, a partir de tal dia, ja no podia celebrar la missa. Me'n vaig anar dia 15 de setembre i amb la nòmina només em varen pagar aquets primers 15 dies del mes. Vaig anar a la Caixa Diocesana per demanar a Toni Fullana si s'havien equivocat. No, em va dir, tenim ordres aquí que et paguem fins el dia que te'n vares anar. Quin regal tan guapo que em va fer l'Església! És molt trist i em va molestar això. Després de preparar-nos durant 13 anys, després de treballar 7 anys amb la magra nomineta que ens donaven, que sense l'ajuda dels pares no ens hagués bastat, no havent presentat mai factura de la gasolina emprada per anar als Llombards, veure aquesta Església tan guapa que te diu no, tu te n'has anat. En lloc de dir, que cobri almenys tot el mes o li donarem dos mesos perquè es refaci un poc, res de res, fins dia 15 i espavila't. És el que t'he dit, no estaven preparats, ni mentalment, ni com a companys, ni de cap manera.

- 3. La immersió en un món nou, desconegut fins aleshores, t'implica en el repte de construir de bell nou la teua vida, ara juntament amb la teua parella, i en l'afany d'exercir amb competència un treball que t'asseguri els guanys necessaris per viure tu i la família. ¿Com valores el pas radical a una nova i imprevista situació i quins valors hi has pogut conrar i fer créixer?**

Aquest pas, perquè som així, per ventura no m'ha costat tant com els altres. Som més bé optimista i veig la part bona de les coses abans de les negatives. Un bon amic em va fer

veure que dins turisme jo triomfaria, de manera natural, perquè tenc aquesta qualitat, un cert do de gent que m'ha donat la naturalesa. No m'han regalat res. N'hi ha que en haver-te dit adéu, ja està. Jo, no; jo t'he de fer riure abans d'anar-me'n; me surt de dedins, no me costa. A vegades, quan anàvem de viatge per fer nous contactes comercials, en Toni Galmés, després d'haver-me presentat qualcú per negociar una oferta, sempre me deia el mateix: "No sé com t'ho fas, en un minut ja romps el motlo. El director general d'una empresa impressionant, en els cinc minuts, ja el t'has fet teu i jo don voltes i voltes i no arrib a arrencar". Això me venia d'enrere: en el meu poblet ja rompia motlos per la meua manera de ser, jo era el capdavanter dels companys; a l'escola pública, en haver-hi un poc de "guerrilla - n'hi havia sovint- en Miquel compareixia i ho arreglava ben aviat, sense saber com ni perquè, era el meu natural. I en el Seminari aquest caràcter me va ajudar molt. Tot l'estiu venia gent a ca nostra, en Vives, en Matas, en Joan Bestard i altres; era un goig tenir-los a casa. M'alegra molt ser així.

En el tema laboral, vaig optar per la via dels viatges turístics quan vaig veure clarament que en Miquel s'havia de fer la vida i començar seriosament, perquè vaig haver d'avançar-ho tot ja que a ca nostra no em podien donar res ni era pertinent demanar-los res en aquell moment. M'haurien retret de seguida: no haguessis sortit, ja tenies assegurada la "pagueta".

Entrar en el món del treball me va ser fàcil, encara que en el començament no hi faltaren humiliacions. Qualcú et donava porta i me va costar molt entrar en els projectes de viatges del clero. Si has sortit, espavila. Com qui dir: "la mos has feta". No t'ho deien expressament, però entenies de seguida que no volien ajudar-te i es decantaven automàticament de la teua oferta. Et presentaves a una parròquia que cada any anava a Lourdes o a Roma, rebutjaven la teua proposta i ho donaven a un altre. ¿Per què? ¿No era aquest un company, un amic? Però en Miquel ha sortit i la gent per ventura s'escandalitzarà si anam a Lourdes amb en Miquel. Això anava per aquí.

Fins que tornam majors no arribam a ser persones madures, som com infants. Et trobes molta gent que són criatures i ho seran tota la vida. Donen valor a coses que no en tenen gens i trepitgen sense manies el company. Jo he gaudit en el Seminari de ser amic de molts, de no tenir cap enemic, ni entre el clero. Finalment això em va obrir les portes i vaig poder entrar per tot.

Don Teodor era un bon client nostre, li gestionàvem tots els viatges. Miquel, me cridava qualche vespre a ca nostra, i em deia, jo no sé com ho fas. Mira d'arreglar-me aquest vol per tal dia. "La señorita de Iberia diu que no hay plaza", me comentava. Li he replicat que "soy el obispo", però no hi ha hagut res a fer. Tranquil, li contestava jo. Me n'anava a Iberia a l'auxiliar coneguda, a qui per Nadal li havia duit un regalet, i m'ho arreglava.

M'he dedicat als viatges de turisme i he triomfat. De simple obrer vàrem arribar a formar una societat. En Toni Galmés i un cunyat seu vàrem formar Viatges Tramuntana i s'hi afegiren altres socis, però ells dos eren els socis forts. Ho passàrem malament com a societat perquè els bancs, com que no teníem patrimoni, s'havien de fiar de tu. Qui ens va ajudar molt va ser en Miquel Alenyà, director d'una sucursal bancària de les Avingudes. Per mi va ser un gran professional i un gran amic. No la me faceu, ens deia; però ens va ajudar molt amb tota confiança.

De començament, va ser molt difícil rompre el gel, però llavors va ser fàcil. No he esta mai a l'atur i d'això he viscut. M'he guanyat la feina i no m'han regalat res.

4. Parla'ns dels anys que dedicares al ministeri pastoral com a vicari de la parròquia de Santanyí. ¿Què en destacaries d'aquell període de dedicació absoluta a la tasca de servei pastoral a la parròquia i com valors ara l'exercici de la tasca de prevere?

Que quedi constància que me vaig trobar molt bé a Santanyí i molt bé en Els Llombards. Va ser l'època, qui ho havia de dir, que en Toni Pol, que estava en Els Llombards, va decidir de sortir. El bisbe va trobar que algun dels tres de Santanyí se n'havia de fer càrrec. El rector Parera va decidir que fos jo qui hi anàs. D'entrada vaig haver d'assumir la responsabilitat de gestionar les obres de construcció d'un nou temple dissenyat per l'arquitecte Antoni Alomar. Per al finançament, gent dels Llombards me va deixar molts doblers sense interès. El poble ajudava. La comptabilitat la portava una monja, cobrava i pagava; d'això, me'n vaig decantar. Acabada la construcció, quedaven a retornar dues quantitats fortes. Vaig anar a veure en Toni Pérez, que era d'Artà i ens havíem fet molt perquè tots els d'aquella comarca, Petra, Manacor, Sant Llorenç, Artà, anàvem junts en el tren, quan ell era prefecte i nosaltres, seminaristes. Mira, Toni, aquestes dues famílies, molt bones persones, ens han deixat diners i els hi hem de tornar. Això esta solucionat, em va respondre. Vine amb ells i ho arreglarem. La Diòcesi va pagar el deute.

Quant a la valoració de la tasca feta, la gent, llevat d'aquelles persones que són anticlericals, l'ha valorada ben positivament tenint en compte el cas que me fan. M'hi trob molt bé, tant a Santanyí com en Els Llombards.

5. Amb una bona part dels lectors d'aquesta entrevista mantenim encara ben vigents els lligams nascuts d'aquell llarg període de convivència conjunta en el Seminari durant l'acurat i precís aprenentatge dels anys 50 i 60 del segle passat. Comenta breument el que consideres et va ajudar més al teu creixement personal.

Venint de Son Carrió amb una cultura d'al·lot petit, del Seminari jo el primer que he de dir és gràcies, perquè me varen apropar a Déu i al seu fill Jesucrist, a través dels estudis. Els dos punts forts del Seminari per a mi són la fe i l'amistat. Més que la cultura, que me'n varen donar i molta, més que el saber o no saber teologia, més que el llatí o no llatí, el que valor del Seminari és haver descobert Déu, Jesucrist, l'Evangeli, la Sagrada Escriptura, l'Antic i el Nou Testament. Mai agrairé prou al Seminari el fet d'haver-me descobert el més gran tresor, la fe, que ja me la va donar mumare i el baptisme, el fet d'haver estudiat qui era Déu, malgrat estar tan enfora d'ell que no arribam mai a descobrir en veritat qui és, i el seu fill Jesucrist a través dels estudis, amb uns professors més magres o millors, això no estic per jutjar-ho, crec que varen fer el que varen saber i poder.

En segon lloc, l'amistat, el valor més gran de tenir amics, cosa que ja vaig començar a aprendre a Son

Carrió. En el Seminari vàrem viure plenament i amb molta satisfacció el valor de l'amistat. Érem sincers allà dins i teníem amics. Mira que teníem moltes limitacions: no hi havia televisió ni revistes ni alta tecnologia, restriccions en l'ús de la biblioteca, però teníem amics que ens encobríem coses perquè en Domingo era (a) jo era (b). Aquells tres o quatre veritablement amics - no l'amistat particular que llavors varen muntar n'Amer i altres – hi són encara avui. El qui va ser amic allà ho és avui encara. Una amistat que va néixer allà i que es mantén des de fa més de 50 anys. Com ara tu i jo: l'amistat no ens ve pel fet de redactar un guió o de fer una publicació. Si jo he acceptat que m'entrevistis és perquè som amic teu i si un dia te necessit en qualsevol cosa acudiré a tu perquè som amics i hi ha confiança.

Et contaré una anècdota que confirma el clima d'amistat que vivíem en el Seminari. En Gaspar Aguiló, en Toni Picornell, en Joan Caldentey i jo ens amagàvem a una de les nostres habitacions i a vegades a la sala de dutxes, quan ja érem a teologia. En Gaspar i en Toni tenien una cafetera i fent el cafetó supòs que parlàvem d'en Reus, d'en Sureda, del professorat i adesiara llegíem sant Pau. El Sr. Reus un bon dia ens va descobrir i el sermó que ens va fer va ser d'aquells de campanilles. Ens va dir fins i tot que aniria a parlar amb el bisbe perquè el que havíem fet era molt greu. I ens advertí que si ho tornàvem a repetir –es va tornar repetir perquè tots érem molt “cabeçots”- seria motiu d'expulsió. El Sr. Reus era un “sentimentalot” i, pobre home, envestia perquè el feien envestir. Com és de suposar, vàrem continuar i va intentar afegir-s'hi en Tomeu Català, va guaitar però sembla que no li va agradar massa i ho deixà córrer. La ferma amistat nostra ve d'allà, d'aquell bell temps.

I tu, em demana en Mascaró, ¿ que no ho eres d'aquell grup secret, com es deia, Institut Apostòlic Juníper Serra? Jo, diu en Mascaró, perquè vaig dir que ho volia ser em varen fer prefecte durant un any. Me va cridar molt l'atenció, perquè jo mateix reia i pensava: me n'aniré d'aquí i només hauré servit per fer de “fámulo”, però no em faran prefecte. En veurem disposat a entrar a l'IAJS, en Sureda degué manar que en fessin prefecte un any.

6. Des de la serenor i la lucidesa de la privilegiada etapa de la jubilació, ¿Com veus la presència de l'Església en la Mallorca d'avui, especialment en relació amb les generacions més joves?

Mira, jo separ el que és el Vaticà del que són les esglésies de base. Del Vaticà, tot ens ve d'allà, per desgràcia. Les conferències episcopals de cada estat ho trameten als bisbes i aquests ho imposen a les comunitats perquè se'n desfacin com puguin. Jo ho veig així quant a les lleis, a la moral, a tot.

Ja que parlam políticament del sistema eclesiàstic, pens que ha de canviar totalment. Allò que veig ara és que ens ha quedat una Església pobra, present quasi exclusivament en els sagraments: en el baptisme, en la confirmació ja menys, en la confessió no en parlem, i en regressió creixent en els altres sagraments. A missa hi anam alguns pocs dels veterans i no molta gent d'edat; la joventut no hi és. Ha de canviar el sistema, diguem-li sistema per entendre'ns.

Jo veig la jerarquia molt assegurada en el poder. Estan molt bé dins els palaus i a l'hora d'inaugurar coses. No se saben enfrontar amb certs problemes. La joventut es fa enfora de l'Església. Els pobres ? Sí, Càritas. Parlen molt de Càritas, però la pobresa creix i no és atesa de rel. El clero d'avui? Pisets nous, ben muntats, un poc d'escola si en poden fer, però pastoralment els veig enfora. És el meu parer. Així com nosaltres vàrem tenir

uns anys de molta feina, ens hi arromangàrem; els d'ara, jo els veig uns senyors: amb un no res, ja no saben què han de fer. I jo crec que s'ha de canviar els sistema radicalment, de tu a tu. El bisbe ens por reunir, però si te'n tornes sense estar convençut que ets tu, que estimes aquesta Església, qui l'has de fer créixer, no servirà de res.

Qualcú me pot dir, ¿i tu què fas? Mira, no administr sagraments, vaig a missa, me dedic un poc més a la dona, procur donar testimoni als meus fills, testimoni perquè he arribat a la conclusió que de parlar no s'aclareix res. Ho he intentat, però res. Hi ha en aquesta comarca un grupet de gent més bé pobre, senzilla que els puc visitar i ajudar materialment. Som una persona que m'agrada molt fer una visita cada setmana als malalts ingressats a la clínica, gent de Santanyí, dels Llombards, amics capellans...Passar fent el bé. Aquesta és l'Església a la qual veig futur, no l'Església sacramental. Hi ha massa culte, massa sagraments.

Arribarà un moment en què l'Església farà com fa el papa Francesc que romp motlos contínuament, tant si se'l volen carregar com si no, tant si agrada als bisbes com si no agrada. Molts d'aquests bisbes, si fossin sincers, dirien quin un que ens han enviat, no importava hagués arribat aquest argentí; estàvem millor amb l'altre que ens donava doctrina. No li llev mèrit, doctrina en donava molta; però no era un bisbe pastoral de Roma, era un 10 d'intel·ligència i un savi fent encíclicues. El papa actual romp motlos i, tira, tira, si Déu li dóna salut, farà les reformes necessàries. Amb el bisbat que tenim, es fa difícil rompre motlos.

Jo vull que consti que el nostre bisbe – i m'agradaria que li arribàs - té abandonat el grup de secularitzats. Ho veig així. ¿I què vols, que ens reuneixi? No. Hi ha elements que fan feina, en silenci. Des del principi que ens varen marginar, ens tenen allà “calladitos”.

L'Església de Mallorca té dues “institucions”: en Tomeu Català, que políticament en sap, sap acontentar i aconsegueix coses i en Jaume Santandreu, que no acontenta tant, però fa una feina que jo no sé fer ni la faria, ni tampoc el bisbe ni cap capellà. A qualcú que el m'ha criticat li he respost: tu hi viuries amb aquelles persones, menjaries amb ells carregats de malalties, beuries amb el tassó d'ells que segur estan més malalts que tu. Per favor, deixau fer en Jaume, que està fent feina en una obra de misericòrdia infinita.

Jo crec que, sense anar a demanar almoïna, ens hauria de reunir el bisbe. Tots els qui en tenim ganes, feim bé a la gent. Qualcú em va dir l'altre dia: és una pena, vosaltres llegiríeu molt bé les lectures a la missa, donaríeu la comunió. I què més, vaig respondre, ¿saps que jo passeig a vegades la bacina? No és això. Hi ha altres béns que no es veuen que podríem fer de comú acord.

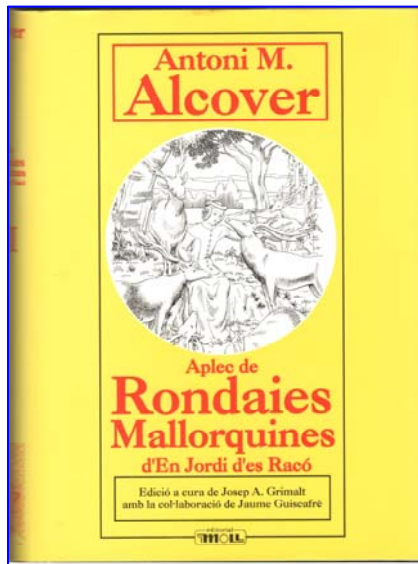
I una segona cosa voldria fer costar. Diumenge passat, dia 12 d'aquest mes de gener, varen celebrar a la Seu l'ordenació de quatre diaques casats. Un d'ells, amic meu, m'hi va convidar. La cerimònia va ser esplèndida, però vaig trobar a faltar a l'homilia una menció expressa a les dones dels qui s'ordenaven de diaques. El bisbe no hi va fer al·lusió a cap moment. Em va causar una decepció el fet de no incloure unes paraules sobre allò que és la parella, el matrimoni d'aquests quatre diaques. Si han decidit de rebre el diaconat és perquè les seves dones hi estan d'acord i ho han acceptat. No hem avançat. Em va fer la impressió que la jerarquia continua considerant que la dona només serveix per fer les lectures i per passar la bacina.

PLANTANT CARA A LA POBRESA

ELS REMEIS DE LES RONDALLES

Vicenç Jasso Garau

Un principi bàsic de l'antropologia és que l'home, que és naturalesa, ha de trobar la solució a les seves necessitats en la naturalesa. No podem fer banals distincions entre éssers humans i naturalesa. La consideració de la nostra pretesa superioritat està en la base de moltes dicotomies, en les quals l'element superior és l'home o alguna de les seves produccions, mentre que l'altra rau en la simplicitat de la natura.

Si bé en els contes folklòrics es manifesta aquesta divisió binària, adesiara es palesa una certa identificació de l'home amb la mare terra, la qual cosa és ben present en el tema de la falta d'aliments i de la pobresa.

Si bé la indigència ateny a altres aspectes de la nostra vida, com és la manca de recursos materials (vestit, habitatge, sanitat, oci i temps lliure) i d'inòpia espiritual (analfabetisme i incultura), la pobresa extrema és la que produeix la desnutrició, la fam i, adesiara, el decés.

Vegem alguns camins per afrontar aquestes situacions de penúria en una rondalla d'animals, en un conte de fades i en uns relats anecdòtics ben casolans. No vull dir que es tracti d'establir tres paradigmes, però sí que es manifesten tres solucions per a la pobretat, que l'home sempre ha utilitzat i seguirà aplicant.

En la rondalla "En Juanet i sa Donzella Desencantada" (XII, 62-87), l'heroi troba un lleó, un ca llebrer i un falcó "que se gatinaven fort ferm sobre una euveia que tenien morta davant ells, que la se volien partir, i no se porien avenir en cap manera per fer ses partions" (pàg. 68). Els tres animals li demanen a en Juanet que els ajudi a repartir-se-la, la qual cosa fa així: "ses popes han d'ésser des lleó, com a Rei de tots ets animals que és. Ses cames i ses cuixes han d'ésser des ca llebrer, que les necessita com es pa de cada dia per porer córrer molt. I sa moca i es cap han d'ésser des falcó, que no té dents" (pàg. 70). Els tres resten satisfets i associats.

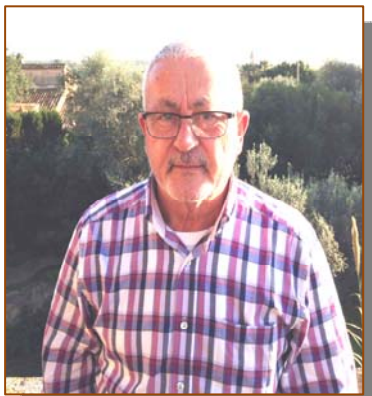
Aquests animals, que no sabien com satisfer el seu apetit, tenen dons meravellosos, que atorguen a en Juanet. És la paradoxa del contes folklòrics: els que tenen els dons del regne encantat no poden satisfer les seves necessitats fonamentals. En el conte es manifesta la superioritat de l'heroi, que parla el llenguatge dels animals i els supera en intel·ligència. Ens crida l'atenció que els animals, una vegada tenen el remei per calmar la fam, no senten més ambicions. Aquesta rondalla ens recorda que hem de limitar la nostra ambició, i que és millor compartir que emmagatzemar.

La primera funció dels contes de fades és la fugida de casa. Entre les causes d'aquest fet destaca la situació de pobresa. Vegem com es dibuixa amb una frase la fuita de cada un dels tres germans en la rondalla "Es tres germans i es nou gegants" (I, 107-117). Cada expressió fa fer un salt al cor: "acabaven primer es pa que sa talent, de pobres que eren" (pàg. 107), "cansat d'anar panxa pansida" (pàg. 109) i "se cansà de sentir córrer ses rates per dins sa panxa" (pàg. 111). El consell d'una jaieta, que demana almoïna, els indica el mode de fer-se amb una gran quantitat de diners que tenen uns gegants. Dos germans colen la vida en la temptativa; el tercer, en Juanet, aconsegueix matar els gegants i accedir al tresor. El rei i la cort decideixen com s'ha de repartir aquella doblurada: una part important per a en Juanet, i la resta per a una funció social: "Que el Rei se quedàs amb elles (les dobles de vint), i fins i tant que les hagués gastades totes, no fes pagar a negú taia ni contribució de cap classe" (pàg. 117).

Noteu que la fam es soluciona mitjançant un remei del món fantàstic: la trobada d'un tresor incalculable, que custodien uns gegants, destacats personatges del món de les meravelles. Se soluciona la situació d'en Juanet i la del poble, però no és tracta d'un remei definitiu. En aquella societat les dobles de vint no generaven altres dobles de vint, i les riqueses es fonien en el no-res.

En dues rondalles de lladres, "En Gostí lladre" (I,95-113) i "Es lladre fadrí i es lladre casat" (I, 138-151) es mostra la solució més adequada per donar fi a la vida pillarda: lliurar-se al cultiu de la terra. En Gostí "se posà a fer feina en es camp, a rompre, sabia treure es biaixos de lo més bé, aviat va tenir un raconet [...] se casà amb una al·lota de primera, mai deseparà a sa mare, i donà an es seus infants una criança com poques se'n donen" (pàg. 112). El lladre fadrí es casà amb la viuda del seu company: "Se'n tornaren en es seu poble, se tiraren an es conró, no tragueren pus cap peu d'es solc, servaren es llum ben dret..." (pàg.151). Les conclusions són una bella alabança de la fisiocràcia, que vetllava per les propietats dels rics i donava treball, a canvi d'esquifits salaris, a la gent d'humil condició.

Emperò la indigència sempre estarà al nostre costat. Recordem la profecia sociològica de Jesús: "Sempre tindreu pobres amb vosaltres, però a mi no sempre em tindreu" (Joan 12: 8). En conseqüència, una de les nostres funcions, com a ciutadans, serà contribuir a la construcció d'una societat més paritària i menys sacsejada per la deplorable i llastimosa pobresa.

Matines a la Seu

Pere J. Amengual

M'envaïa una melangia fonda aquell primer Nadal que passava fora de casa, enyorava les matines del meu poble, la Sibil·la que cantava en Ramon de can Barrera, els pastorets, l'anunci de l'àngel: "Nada os turbe, pastorcitos...", el sermonet de la Calenda que m'ensenyà D. Martí: "Estimats germans, fa mil nou-cents cinquanta... anys, tal dia com avui en una petita ciutat de Galilea anomenada Betlem succeí un fet tan extraordinari..." aquest any el diria un altre nin. Havia acabat el primer trimestre, en deu anyets acabats de fer, del primer curs de llatí aquells dies en què tothom ja havia partit cadascú a ca seva el vint-i-tres de desembre, per passar les festes de Nadal. El gran casal romania en silenci interromput només per les melodies que s'enlairaven de les cançons que l'Schola assajava, dirigida per D. Bernat Julià. Eren dies de pregària i de cantar per preparar el naixement del Nin Jesús.

La Nit de Nadal partia tota l'Schola, amb un autobús de la Sociedad General de Tranvías, cap a Ciutat, per arribar a la Seu en temps per a la celebració de la Vigília de Nadal que encapçalaria el bisbe D. Jesús Enciso. L'autobús corria per la carretera ran de murada, fregant la mar que la podies tocar, i, en arribar, les escales, que presidia una gran Cruz de los Caídos, i els voltants de la Seu es vestien per uns moments del color de cel de les beques que caminaven sota un pobre enllumenat. Vaig patir fred aquell vespre —aleshores els nins anàvem amb calçons curts— aquell vespre vaig veure de prop la Catedral de Palma per primera vegada: dins la nit s'aixecà davant els meus ulls tremolosos, imponent i majestuós, com una ombra magnífica, el gran vaixell de la Seu de Mallorca. Quan entràrem a la gran nau, em vaig quedar embadalit contemplant mig a les fosques la grandiositat de l'interior i l'esveltesa dels pilars, mentre ens encaminàvem cap a una de les gàbies o tramvies que hi ha a part i banda del presbiteri i que ens allotjaria com un cor, algú em xiuxiuejà a cau d'orella: "Mira, aquell que passa per allà és En Samper." La figura d'un ésser ensotanat alt i sec, tot estirat, es desplaçava, no gaire lluny, la vista perduda més enllà de l'eternitat.

– "Sí, l'organista". "I aquest és En Ballester". Caminava prop de nosaltres un home més bé baix i grassonet amb cara amarga, com de pocs amics.

– "també és organista. Són molt bons músics, avui tocarà un d'ells dos."

Allà dalt estant, mig mal acomodats en el cor de la gàbia, vaig admirar els canelobres de set braços, el baldaquí que coronava l'altar major, aquell cadiram... i quin cadiram... Mentre esperàvem, un dels seminaristes majors

s'acostà a D. Bernat i li posà una vareta a les mans. D. Bernat, una mica sorprès, la prengué i la tibà amablement, mirà als ulls qui li havia duit la vareta, arrufà el front i, mentre escampava la vista per damunt tots nosaltres, obrí els llavis per dir "gracis" amb un lleu somriure d'agraïment.

Vaig distingir, des d'aquella capsa de fusta convertida en cor, una processó que s'acostava pel passadís central: al davant, hi anava un escolà que duia la Creu flanquejat per dos cirials, els seguien una teringa de canonges vermells i beneficiats, tira a tira, per davant del Sr. Bisbe que aparegué ornat amb la capa pluvial, el bàcul i la mitra. El precedia un altre escolà amb l'encenser a la mà espargint fum amunt i avall mentre el bisbe Enciso repartia benediccions a dreta i esquerra. Mentre l'orgue sonava la marxa pontifical, dalt de la gàbia, D. Bernat ordenà fluixet: "Al-lots!... Atents!" Quan l'orgue acabà de sonar, D. Bernat donà l'entrada amb un llampec de la vareta i les notes de l'"Adeste fideles" es posaren poderoses i suaus sobre la gent allà congregada. En Joan Aumatell, llatísta de tercer curs, envestí el cant de la Sibil·la que tallà, incisiu, l'aire gelat de la nit i el cor dels fidels. Al punt de mitja nit començà la celebració de la Vigília de Nadal. El Sr. Bisbe, amb veu escanyada i no gaire afinada, entonà el "Gloria", ple de joia i d'esperances, "Gloria in excelsis Deo"; l'orgue de la Seu romp en milers d'acords que s'estellen contra els murs de la gran església; des del cor responem "et in terra pax hominibus bonae voluntatis"... La Seu exulta de llum. La missa pontifical continuà, en llatí, d'esquena als fidels, encens tant mai, ruquets, dalmàtiques i casulles per tot arreu, amb un sermó, en castellà, del Sr. Bisbe, tan llarg que ens condormia, fins que ens espavilà el cant del Credo, massís, "Credo in unum Deum..." i cantàrem i cantàrem... "Puer natus est nobis", "El vint-i-cinc de desembre", "Noche de Dios, noche de paz"... tota la nit de Nadal és un gran cant.

De tornada a la casa gran del Seminari, ja gran nit, l'autobús era un bull d'alegria. Quan arribàvem, al menjador ens esperava el xocolate amb coques i torrons que les monges ens havien preparat amorosament. I ara sí la nit s'apagava, els comiats entre els companys es succeïen de pressa i aviat el silenci, com la pau de Nadal, es posà dolçament damunt el Seminari.

El dematí, prestet, el meu pare vendria a cercar-me per anar a casa.

Varen ser, amics meus, dies de glòria. Que la pau de Nadal vos ompli de joia i de vida.

Nit de Nadal, 2014
pere j. amengual

Reflexions sobre Modèlics i modelicons, núm. 36

Les entrevistes amb l'inefable Fullana, i amb els quatre companys: en Servera, en Torres, en Reus i en Font, m'han agradat i m'han fet recordar moltes coses. En realitat m'he assabentat d'esdeveniments que recorden, de contrades de Mallorca, que jo no coneixia. El món dels meus anys pastorals foren molt limitats en quant a espai, projectes i aspiracions. En Torres conta coses molt interessants en relació al seu oncle, un personatge força estrany: tenia cultura, experiència pastoral i no entenia les innovacions, ni considerava que hi pogués haver-hi un seminari menor, que no estàs a les seves ordres. El tema de la Legió de Maria i el que va passar després amb els cursets en són, també, una bona mostra de les seves rareses.

Pel que fa a l'Enciso, veig que el fan "noble"; en realitat era fill d'un forner, però els seus llinatges ens portaven als gloriosos temps dels inquisidors. He trobat, en aquesta revista, algunes historietes del seu caràcter superb, intransigent i desproveït de tota mena del sentit de l'oportunitat. No és estrany que, adesiara ploràs davant els seus consellers àulics, i digués en la bella llengua de la Meseta: "Aquí no me quieren". Era molt llest, però no va poder aprendre el bell catalanenc, per més que rebés classes d'un dels seus confidents i consellers. Són molt intel·ligents aquests foresterets, que mos envien des de la Nunciatura i des de la Moncloa, amb l'assentiment de la Cúria de Roma, però tenen la llengua travada.

Admir el que diu en Jaume Gual, amb tanta sinceritat, de les seves experiències en el seminari menor, com a súbdit i com a dirigent.

No hi ha res que superi l'arcaisme dels costums com aquelles normes de l'estiu de l'any 55, les vaig experimentar, però no les vaig complir. El rector Payeras les va tirar a la paperera, més bé a la foganya. No sé a on haguéssim arribat per aquells camins. Qui les va redactar? Per ventura el tàndem Moncadas-Payeras? No ens podem fiar de ningú.

Els articles seriosos d'en Sancho i d'en Bennàssar m'han agradat, i m'han fet pensar. Els testimonis d'en Buele i d'en Toni Picornell revelen com eren aquells pastors, que "olíen a oveja", com diu el nostre estimat i enigmàtic papa.

En Reus va aconseguir ésser rector de la parròquia de Sant Francesc de Paula, el que no diu és que despatxaren en Caimari Alomar a Sant Jordi. En Caimari era pobler i molt conegut d'en Torres Gost, però no li va valer aquesta amistat i influència; se'n va haver d'anar de la novella parròquia del carrer "General Riera", de la qual havia estat el primer rector, a les rodalies de Ciutat, perquè en Reus volia anar al Camp Radó. Calia donar una sortida digna a un superior de la casa gran. No el podien fer professor de l'Escola de Comerç, ni posar-lo al davant de la Radio Popular, com ho feren amb en Xamena i amb

en Fiol, però li donaren a triar parròquia fins que va trobar una cosa del seu grat. M'ho va contar el mateix Caimari Alomar, després de molts anys. Lo bo es que l'Enciso li va dir: "Me han dicho que querías ir a Sant Jordi". A més d'intel·lectual aquell bisbe era creatiu de desitjos inexistents. Així s'escriu la història.

Si no vaig errat en Cerdà va tornar, i se va ordenar a Palma. Jo el vaig conèixer en el seminari i vaig assistir a la seva ordenació. Feu oposicions de castrense tot d'una que pogué. Era cursillista, però era innovador i independent: no s'adaptava del tot a una de les línies divergents: la de don Juan Capó i la de n'Eduardo, la qual cosa és haver d'escollir entre la primacia del clergat i la del laïcat. Era bunyolí i, com a bon muntanyenc, irreductible i dissident. Traspassà no fa molts anys a Lleida.

Ja he escrit massa. Aquests articles de la revista em fan somniar i recordar, però tornar enrera no és molt bo, per més que sigui quasi l'únic que ens resta.

En les converses amb en Fullana m'he adonat, una vegada més, de la importància de la dita: "conservare diners". La Caixa Diocesana (el divino tesoro, li dèiem), el món secret de les retribucions dels canonges, i de certs col·legis privats i no tan privats. Tot això ens recorda que l'economia està par damunt de moltes altres activitats de l'Església...

Quina diferència entre el que diuen en Buele i en Picornell i les confessions del canonge. Realment ha estat una lectura agradable, sentida i profitosa. El que no veig és com sigui possible salvar les despulles del naufragi.

Una abraçada i salutacions.

QUI ENS HO HAGUÉS DIT MAI ...

Per excés de pàgines hem hagut de deixar per el pròxim número un article d'en Pere Orpí, un d'en Jaume Gual, un de n'Antoni Bennasar i les "Cavil·lades" d'en J. Sancho...

Això va bé ! Que no decaigui ! Més val que sobri que no que falti !

Fotografies del peu de coberta:

Sant Antoni Abat

Martín Bernart (finals s. XV)

Oli damunt fusta

Museu diocesà de Saragossa

Sant Sebastià

Andrea Bregno (finals s. XV)

Talla en fusta de pi policromada amb restes de daurat

Museu nacional d'art de Catalunya (MNAC)

(Fotos de Biel Rosselló)